

Konfliktsituationer i kriminalforsorgen – en kvantitativ analyse af indberetninger om vold, trusler og krænkelser mod personalet

Af Natalia Bien, Jonas Lindstad og Juliane Bonnemose Poulsen
Koncern Resocialisering
Direktoratet for Kriminalforsorgen
Marts 2019

Indhold

Sammenfatning	3
1. Indledning.....	7
1.1. Læsevejledning	8
2. Metode og data	10
2.1. Undersøgelsens datagrundlag.....	10
2.1.1. Udfordringer ved undersøgelsens grundmateriale	11
2.2. Bearbejdning af indberetningerne	12
2.2.1. Kodning af indberetningerne.....	12
2.2.2. Statistisk bearbejdning af kodningerne.....	13
3. Episodernes alvorlighed	15
Resumé af "Episodernes alvorlighed"	15
3.1. De analyserede episoders alvorlighed.....	16
3.1.1. Fordeling på regimetype.....	17
4. Tid og sted	19
Resumé af "Tid og sted"	19
4.1. Vold, trusler og krænkelser set over et døgn	19
4.1.1. Fordeling på regimetype.....	20
4.2. Steder episoderne udspiller sig	21
4.2.1. Cellen som det primære hot spot.....	21
4.2.2. Fordeling på regimetype.....	24
4.2.3. Fordeling på alvorlighed	25
5. Situationen forud for vold, trusler og krænkelser	26
Resumé af "Situationen forud for vold, trusler og krænkelser"	26
5.1. Interaktionen forud for episoden.....	26
5.1.1. Fordeling på regimetype.....	29
5.1.2. Fordeling på alvorlighed	30
6. Udløsende faktorer.....	31
Resumé af "Udløsende faktorer"	31
6.1. Fordeling på alvorlighed	33
7. Episodernes forløb.....	36
Resumé af "Episodernes forløb"	36
7.1. Eskalering under forskellige situationelle forhold.....	40
7.2. Tilstedeværende	41
7.2.1. Flere personaler til én gerningsperson.....	41
7.2.2. Fordeling på alvorlighed	42

7.3. Tilstedekomst af flere personaler.....	43
7.4. Anvendelse af fysisk magt	45
7.5. Angreb på genstande.....	48
8. Sandsynligheden for at en episode ender i vold mod personalet.....	50
Resumé af "Sandsynligheden for at en episode ender i vold mod personalet"	50
8.1. Logistisk regressionsanalyse.....	50
8.1.1. Forhold der øger eller mindsker sandsynligheden for voldelige episoder	52
9. Episoder med særlige grupper af indsatte	56
Resumé af "Episoder med særlige grupper af indsatte"	56
9.1. Episoder med psykisk uligevægtige indsatte.....	57
9.1.1. Alvorlighed.....	58
9.1.2. Vold uden foranledning	59
9.1.3. Angreb på genstande.....	59
9.1.4. Selvskadende adfærd	60
9.1.5. Øvrige karakteristika ved episoder med en psykisk uligevægtig gerningsperson.....	61
9.1.6. Steder hvor episoderne udspiller sig	61
9.1.7. Situationen forud for episoden	63
9.1.8. Magtanvendelse	63
9.2. Episoder med indsatte der afventer overførsel til psykiatrien.....	65
9.2.1. Overgreb i ventetiden.....	65
9.3. Episoder med udlændinge uden tilknytning til Danmark.....	66
9.4. Episoder med rockere og bandemedlemmer.....	69
10. Opsamling og fremadrettet fokus	71
10.1. Særlige grupper af indsatte	71
10.2. Situationelle forhold	72
10.3. Personalets håndtering af situationen	74
10.4. Kommende undersøgelser	74
Litteraturliste.....	76
Bilag 1. Datamaterialet i absolutte tal.....	77
Bilag 2. Supplerende tabeller	86

Sammenfatning

I det følgende sammenfattes de væsentligste fund fra analyserne i denne rapport.

Den kvantitative analyse i delundersøgelse 2 baserer sig på data fra kriminalforsorgens egne registre. Datagrundlaget er de episoder, der er foregået i perioden august 2016 – august 2017. I denne periode er der registreret 736 episoder med enten vold, trusler eller krænkelser.¹ Til brug for analysearbejdet er der udtrukket en tilfældig stikprøve, som inkluderer 382 af disse episoder. Beskrivelserne af episoderne (herefter kaldet indberetninger) i stikprøven er alle gennemlæst og kodet på baggrund af et skema, der er udviklet til undersøgelsen.

Indberetningerne er personalets dokumentation af, hvad der skete i forbindelse med, at der blev fremsat krænkende, truende eller voldelige handlinger mod dem. Oplysninger om episoderne kan imidlertid – fra et forskningsperspektiv – fremstå sparsomme, ligesom detaljeringniveauet i de enkelte beskrivelser er meget varierende. Af den grund har det blandt ikke været muligt at anvende indberetningerne til at undersøge, hvordan personalet mere konkret agerer i konfliktsituationerne – herunder om håndteringen har virket konfliktoptrappende eller -nedtrappende. Det har heller ikke været muligt at inddrage de indsattes eget perspektiv på hændelserne, da dette ligeledes er beskrevet for sparsomt til, at det kan indgå i en kvantitativ analyse af episoderne. Indberetningerne er derimod fundet egnede til at finde visse mønstre i de mere situationelle forhold; herunder hvornår på døgnet og hvor konkret episoderne udspiller sig, situationen forud for episoden, umiddelbart udløsende forhold, om episoderne eskaleres og endelig, hvor alvorlige de er. De fund, der er gjort i denne sammenhæng, præsenteres kortfattet i det følgende.

I forhold til **hvornår på døgnet episoderne udspiller sig**, viser undersøgelsen, at i fængslerne og arresthusene generelt forekommer den største andel af vold, trusler og krænkelser om morgenen omkring kl. 8, hvor de indsatte typisk bliver vækket og låst ud af deres celler. Der kan imidlertid også identificeres regimeforskelle. Forskellene peger i retning af, at jo mindre restriktivt regimet er, desto tidligere på døgnet forekommer episoderne. I åbent regime udspiller hele 43 procent af alle episoderne sig fra kl. 8 og fire timer frem.

Når der ses på, **hvor episoderne fysisk udspiller sig**, bliver det dels tydeligt, at fænomenet i stor udstrækning knytter sig til fængsler og arresthuse, idet 97 procent af alle episoder udspiller sig her, dels at der bør rettes særligt fokus mod de indsattes celler. Dette både fordi området i og omkring cellerne er det sted i fængsler og arresthuse, hvor den største andel af vold, trusler og krænkelser starter (mere end en tredjedel af alle episoder), men også fordi, at det er dét sted, hvor de mest alvorlige episoder udspiller sig – dvs. hvor den største andel udvikler sig til vold eller forsøg på vold.

Situationerne, der går umiddelbart forud for de enkelte episoder, viser sig for knap 80 procents vedkommende at falde indenfor én af følgende tre typer:

¹ Krænkelser mod personalet indgår ikke som en fast del af kriminalforsorgens statistikker over vold og trusler mod personalet. Det er dog væsentligt at inkludere disse episoder i den aktuelle delundersøgelse, da et af formålene er at undersøge episodernes udvikling fra eksempelvis krænkelser til en mere alvorlig handling.

- at personalet netop har givet klienten afslag på en anmodning eller på anden måde har formidlet en upopulær beslutning til vedkommende (32 pct.).
- at personalet udfører en almindelig og ellers rutinepræget opgave som at udlevere mad og medicin til de indsatte eller at ledsage indsatte rundt på matriklen til eksempelvis fælles toilet/bad eller til beskæftigelse (26 pct.).
- at personalet udfører en ordens- og sikkerhedsopgave som fx at visitere indsatte eller en celle, afvikle forhør eller blot åbne døren ind til en indsats celle på mistanke om, at der foregår noget på cellen, der kan kompromittere orden og sikkerhed på matriklen (21 pct.). Ordens- og sikkerhedssituationer fylder ikke kun relativt meget, når det undersøges, hvad der går forud for, at en episode udspiller sig. Det er også den type situation, hvor der forekommer flest fysiske overgreb mod personalet. Hver tredje episode, der udspiller sig efter, at personalet har forsøgt at håndhæve orden og sikkerhed, udvikler sig til vold eller forsøg på vold.

Et andet fokusområde i undersøgelsen er, hvad der umiddelbart ser ud til at være de **udløsende faktorer for konflikten**. For 14 procent af episoderne, kan der ikke spores en umiddelbar foranledning til episoden ud fra indberetningen, men volden, truslen eller krænkelser forekommer derimod at være opstået "ud af det blå", uden at der i situationen kan spores en forudgående konflikt. For de episoder, hvor der *kan* identificeres en foranledning, ses det, at for knap 8 ud af 10 episoder knytter det udløsende forhold sig til en kravsituation – dvs. at klienten enten kræver noget, som personalet ikke kan imødekomme, eller at klienten ikke handler i overensstemmelse med personalets anvisninger. I den resterende mindre andel episoder (7 pct.) bunder konflikten tilsyneladende i frustrationer fra klientens side, som ikke i udgangspunktet er rettet mod personalet. Der kan ikke identificeres entydige, signifikante sammenhænge mellem episodernes alvorlighed og de udløsende forhold.

Episodernes udvikling – dvs. om de eskaleres eller ej – er ligeledes et emne, der behandles i undersøgelsen. Det viser sig, at der i 25 procent af alle episoderne forekommer en eskalering, forstået som at den første overgrebsrelaterede handling ikke forbliver den mest alvorlige. Når personalet foretager en fysisk magtanvendelse i en konfliktsituation ses det, at situationen eskaleres i knap 4 ud af 10 episoder. Det samme gælder for 3 ud af 10 episoder, hvor der kommer mere personale til en igangværende konflikt. Endelig viser det sig, at når gerningspersonen slår eller på anden måde bruger unødigt kraft mod materielle ting, er det ofte et tegn på, at situationen efterfølgende vil blive mere alvorlig. Således eskaleres episoderne i lidt mere end halvdelen af alle tilfælde, hvor en klient har angrebet genstande i sin umiddelbare nærhed. Generelt peger analyserne i retning af, at forhold omkring de involverede parter og de interpersonelle faktorer i konfliktsituationen bør undersøges nærmere for at forstå situationens udvikling. Indberetningerne, der ligger til grund for analyserne i denne rapport, udgør ikke et tilstrækkeligt datagrundlag i denne henseende, da de ikke rummer den nødvendige detaljerighed om de involverede parter ageren i situationen.

Det skal understreges, at 96 procent af episoderne **kun har en enkelt gerningsperson**, om end der kan være andre indsatte, der holder sig i baggrunden som tilskuere. Ved de episoder, hvor gerningspersonen er alene med en eller typisk flere betjente, ender konflikten oftere i vold eller forsøg på vold.

Hvor alvorlige episoderne er, bliver behandlet på to måder i rapporten: Først præsenteres den deskriptive fordeling på baggrund af gennemlæsningen af indberetningerne. Denne viser, at 20 procent af episoderne i stikprøven har krænkelser af personalet som den alvorligste handling. Den absolut største andel af episoderne (61 pct.) drejer sig om trusler mod personalet, hvoraf en mindre andel på 4 procent involverer brug af våben eller andre genstande i trusselssituationen. Endelig drejer 19 procent af episoderne sig enten om vold eller forsøg på vold mod personalet, hvoraf de 6 procent omhandler fysiske angreb mod hovedregionen, eller at gerningspersonen anvender våben eller andre genstande under episoden. Ud over den deskriptive analyse af episodernes alvorlighed, er der gennemført en analyse af, hvilke forhold der øger sandsynligheden for, at en episode ender i vold eller forsøg på vold mod personalet frem for trusler eller krænkelser. Denne analyse viser, at episoder, der foregår i arrestregime, har øget sandsynlighed for at ende med en voldshandling mod personalet sammenlignet med episoder, der foregår i hhv. åbent og lukket fængselsregime. Episoder, der involverer udenlandske indsatte uden tilknytning til Danmark, har ligeledes øget sandsynlighed for at involvere vold eller forsøg på vold sammenlignet med episoder, hvor enten danske eller udenlandske statsborgere med tilknytning til Danmark, står bag. Endelig viser der sig en svag tendens til, at psykisk uligevægt hos gerningspersonen kan øge risikoen for, at en episode udvikler sig voldeligt. Der er imidlertid usikkerhed forbundet med analysens resultat, da det samtidig tyder på, at en væsentlig del af forklaringen på, hvorfor en episode ender i vold frem for mindre alvorlige handlinger, må søges blandt forhold, der ikke har kunnet inddrages i den aktuelle analyse.

Den kvantitative del af rapporten beskæftiger sig slutteligt med **tre særlige grupper af gerningspersoner**, hhv. de psykisk uligevægtige klienter, udlændinge uden tilknytning til Danmark samt rockere og bandemedlemmer. Fælles for de tre grupper er, at de – uagtet hvor meget de fylder kvantitativt i statistikken over vold og trusler – fylder relativt meget kvalitativt, når overgreb mod personalet drøftes (Rönneling og Poulsen 2019).

Episoder, hvor en **psykisk uligevægtig klient** står bag, udgør 17 procent af stikprøven. Der er flere forhold, der tyder på, at episoderne med denne gruppe er voldsomme og udfordrende at håndtere for personalet. Episoderne, der involverer en psykisk uligevægtig gerningsperson, indebærer signifikant oftere vold eller forsøg på vold. Konkret ses der en voldshandling i hver 3. episode med en psykisk uligevægtig gerningsperson mod hver 6. episode med øvrige gerningspersoner. Desuden viser det sig, at de voldsepisoder i stikprøven, der er opstået ”ud af det blå”, er begået af en psykisk uligevægtig gerningsperson. Endelig viser analysen, at såvel angreb på fysiske genstande som trusler om eller reelt udført selvskade ligeledes er forhold, der signifikant oftere forekommer i episoder, hvor en psykisk uligevægtig indsat står bag. En lille undergruppe er imidlertid ikke blot uligevægtige, men tilmed så **psykisk syge**, at de ikke kan opholde sig i kriminalforsorgens institutioner, og derfor skal overføres til psykiatrien. Disse psykisk syge klienter, der afventer at blive overført, optræder ti gange så ofte som gerningspersoner i ventetiden, end det kan forventes alene ud fra, hvor stor en andel, de udgør af klientellet i fængsler og arresthuse generelt.

Udlændinge uden tilknytning til Danmark er involveret i 14 procent af episoderne med vold, trusler og krænkelser mod personalet. De kommer fra vidt forskellige lande, og en relativ stor andel af dem har modtaget en udvisningsdom. Udfordringen med denne gruppe knytter sig ofte til de sproglige barrierer og de kommunikative begrænsninger og udfordringer, der følger heraf (Rönneling og Poulsen 2019). Hovedparten af episoderne, der involverer udlændinge uden tilknytning til Danmark, finder sted i arrestregime. Hele 43 procent

af episoderne foregår på Københavns Fængsler. Endvidere omhandler halvdelen af de registrerede episoder vold eller forsøg på vold mod personalet. Det er signifikant flere sammenlignet med episoder, hvor danske statsborgere eller udenlandske statsborgere med tilknytning til Danmark står bag.

Rockere og bandemedlemmer står bag 9 procent af episoderne i stikprøven. To tredjedele af disse episoder, der involverer rockere og bandemedlemmer er koncentreret til tre af kriminalforsorgens matrikler; hhv. Københavns Fængsler, Enner Mark Fængsel og Nyborg Fængsel. Selvom det samlede billede af episoderne viser, at det er medlemmer fra mange forskellige grupperinger, der står bag vold, trusler og krænkelser mod personalet, vedrører to tredjedele af episoderne blot to kriminelle grupperinger, hhv. Loyal to Familia og Black Army. Episoderne, hvor gerningspersonen er medlem af en gruppering, ender ikke mere alvorligt ud fra den definition, der er anvendt til den kvantitative del af undersøgelsen. Dog peger den kvalitative analyse af vold og trusler mod personalet på, at karakteren af de trusler, særligt bandemedlemmerne fremsætter, kan opleves mere ubehagelige og alvorlige end de trusler, der kommer fra andre grupper af indsatte (Rønneling og Poulsen 2019).

1. Indledning

En kraftig stigning i antallet af registrerede volds- og trusselsepisoder mod personale i kriminalforsorgens institutioner og en række voldsomme overfald mod fængselsbetjente har i de senere år sat fokus på vold og trusler mod personalet i kriminalforsorgens institutioner. Siden 2015 er flere tiltag til bekæmpelse af vold og trusler mod personalet blevet iværksat, ligesom den nuværende flerårsaftale om kriminalforsorgens økonomi 2018-2021 indeholder en række initiativer, der skal styrke sikkerheden og forbedre trygheden for personalet i kriminalforsorgens institutioner.

I 2017 nedsatte Justitsministeren en *taskforce om medarbejdersikkerhed*, som havde til formål at pege på en række initiativer, der kunne medvirke til at styrke sikkerheden for og bekæmpe vold og trusler mod personale i kriminalforsorgen. I indstillingen fra den nedsatte *taskforce* peges der blandt andet på behovet for at styrke vidensgrundlaget med det formål at målrette og kvalificere det forebyggende arbejde. Som en del af udmøntningen af initiativet har kriminalforsorgen igangsat en større undersøgelse af vold og trusler mod personale.

Undersøgelsen falder i tre dele og behandler overordnet følgende:

1. **Udviklingen i vold og trusler mod personale 2007-2017**
2. **Konfliktsituationer og personalets perspektiver derpå**
3. **Risikoprofiler**

Formålet med anden delundersøgelse er at belyse og forklare, hvornår og hvordan personale fra kriminalforsorgens institutioner forurettes eller udsættes for deciderede overgreb, og hvordan personalet selv forstår problematikken.

Anden delundersøgelse består af en kvantitativ og en kvalitativ analyse. Resultaterne af den kvalitative undersøgelse bliver gennemgået i en særskilt rapport (Rønnelung og Poulsen 2019). Denne rapport handler om resultaterne af den **kvantitative analyse** af et repræsentativt udsnit af episoder fra 2016 og 2017. Emnerne, der belyses, er:

- Episodernes alvorlighed og forhold der øger sandsynligheden for, at en episode ender i vold
- Tid og sted for episoderne
- Situationer og interaktioner forud for episoderne og mulige udløsende faktorer
- Episodernes udvikling under forskellige forhold
- Episoder med særlige grupper af indsatte.

Første og tredje delundersøgelse

Første delundersøgelse er offentliggjort i 2018 (Clausen og Bien 2018) og beskæftiger sig med udviklingen i vold og trusler mod kriminalforsorgens personale fra 2007-2017. I undersøgelsen dokumenteres en generel stigning i antallet af registrerede episoder i perioden, mest iøjefaldende i 2016 og 2017. I undersøgelsesperioden ses særligt en stigning i antallet af trusselsepisoder, mens antallet af voldsepisoder er mere konstant. Samtidig dokumenteres det, hvor stor en andel af de indsatte og ansatte, der er involveret i volds- og trusselsepisoderne, og hvilke grupper, der er overrepræsenteret i statistikken enten som gerningsperson eller som forurettet. Derudover belyses udviklingen i vold og trusler over tid fordelt på forskellige grupper af indsatte eksempelvis indsatte med rocker/bandetilknytning.

I tredje delundersøgelse identificeres risikoprofiler for henholdsvis de indsatte, som er involveret i volds- og trusselsepisoder, og de ansatte, der udsættes for vold og/eller trusler. Formålet er at kunne udpege særlige kendetegn og risikofaktorer, som øger eller mindsker sandsynligheden for, at de indsatte optræder som gerningspersoner, og at personalet bliver udsat for vold og trusler. Tredje delundersøgelse forventes afsluttet i 2019.

1.1. Læsevejledning

Rapporten er inddelt i en række kapitler, der belyser problemstillingen med vold, trusler og krænkelser mod kriminalforsorgens personale fra forskellige vinkler. Rapportens overordnede formål er allerede beskrevet i *kapitel 1*. Nedenfor følger en kort gennemgang af, hvad de øvrige kapitler indeholder.

I *kapitel 2* introduceres først det datagrundlag, som de kvantitative analyser baserer sig på. Dette drejer sig først og fremmest om personalets indberetninger om vold, trusler og krænkelser. Indholdet i indberetningerne beskrives, ligesom udfordringerne ved at anvende dette materiale fremhæves. Dernæst præsenteres de metoder, der er gjort brug af, i forbindelse med bearbejdningen af data fra indberetningerne.

I *kapitel 3* gennemgås den definition af alvorlighed, der er anvendt til undersøgelsen, og der præsenteres nogle overordnede opgørelser omkring de analyserede episoders alvorlighed.

I *kapitel 4* analyseres vold, trusler og krænkelser ud fra parametrene tid og sted. Det undersøges dels, om der er særlige tidspunkter på døgnet, hvor episoderne udspiller sig, dels om der er særlige steder på matrikerne, hvor forekomsten af episoder er særligt høj.

Kapitel 5 drejer sig om den situation, der går umiddelbart forud for, at en episode med vold, trusler eller krænkelser opstår. Analyserne fokuserer på at identificere de situationer og typer af interaktioner, der er forbundet med en efterfølgende konfliktsituation, hvor personalet forurettes.

Kapitel 6 har til formål at pege på nogle af de faktorer, der lader til at udløse situationen, hvor der udøves vold, trusler eller krænkelser mod personalet – herunder at identificere hvor stor en andel af episoderne, der opstår ”ud af de blå”, uden at personalet har mulighed for at reagere på en forudgående uoverensstemmelse eller konfliktsituation.

I *kapitel 7* rettes fokus mod, hvordan episoderne udvikler sig, når først en klient har udført en krænkende eller mere alvorlig handling mod personalet. Det undersøges, hvor mange af episoderne, der eskaleres, og hvordan situationen udvikler sig blandt andet efter personalets anvendelse af fysisk magt, tilstedekomst af yderligere personale og gerningspersonens angreb på materielle genstande.

I *kapitel 8* foretages en logistisk regressionsanalyse med henblik på at undersøge, om særlige situationer eller konkrete forhold vedrørende gerningspersonen øger risikoen for, at en episode ender i vold mod personalet frem for trusler eller krænkelser.

Kapitel 9 koncentrerer sig om episoder med tre særlige grupper af indsatte, der er værd at have fokus på, når problemstillingen med vold, trusler og krænkelser af kriminalforsorgens personale skal håndteres. Det drejer sig hhv. om episoder med psykisk uligevægtige indsatte, episoder med udlændinge uden tilknytning til Danmark samt episoder med rockere og bandemedlemmer.

I *kapitel 10*, der er det afsluttende kapitel af rapporten, sammenfattes hovedfundene fra undersøgelsen, ligesom det udpeges, hvilke områder der synes særligt væsentlige for kriminalforsorgen at arbejde videre med, når den viden, der er opnået, skal omsættes til handling.

2. Metode og data

Nedenfor gennemgås hvilket materiale, der ligger til grund for denne kvantitative del af undersøgelsen, herunder hvilke begrænsninger materialet har. Desuden beskrives det, hvordan materialet er bearbejdet og hvilke statistiske metoder, der er anvendt.

2.1. Undersøgelsens datagrundlag

Når en af kriminalforsorgens medarbejdere udsættes for en krænkelse, trussel eller vold i relation til arbejdet, foretages to typer af registreringer. Den ene registrering foretages af en leder og foregår i et særligt modul i kriminalforsorgens *personalesystem*. Her angives det blandt andet, om der har været tale om fysisk vold eller psykisk vold, hvor, hvornår og under hvilke omstændigheder episoden er foregået, og om gerningspersonen er kendt. Disse registreringer i personalesystemet sker på baggrund af specifikke spørgsmål og lukkede svar-kategorier. Den anden type af registrering, der foretages, er udarbejdelse af en rapport eller anden skriftlig indberetning, hvor det i fritekst beskrives, hvad der konkret er sket i den specifikke episode. Denne beskrivelse udarbejdes som udgangspunkt af den forurettede medarbejder med henblik på, at en leder skal kunne reagere på hændelsen.

Materialet, som denne undersøgelse hviler på, er primært sidstnævnte – dvs. det skriftlige materiale, hvor episodeforløbet beskrives af det involverede personale. Dette tekstmateriale er som udgangspunkt hentet fra kriminalforsorgens elektroniske *klientsystem*. Det konkrete dokument, hvor episoden beskrives, kan både være en rapportblanket, en forhørsprotokol eller et dokument udarbejdet i forbindelse med bødeforlæg, midlertidig udelukkelse fra fællesskab eller anbringelse i observations- eller sikringscelle. Samtlige dokumenter, hvor en episode beskrives, er blevet indhentet og gennemgået til denne undersøgelse for at opnå det mest dækkende billede af, hvad der er sket i den givne episode. I tilfælde hvor det ikke har været muligt at finde en beskrivelse af episoden i klientsystemet, har beskrivelserne været indhentet fra personalearkiver på de enkelte matrikler eller via kriminalforsorgsområderne. Institutionerne har således været behjælpelige med at finde de beskrivelser, der ikke har været tilgængelige centralt via klientsystemet. Dette arbejde har gennemgående været en succes. Kun en enkelt episode, hvor der er blevet råbt krænkende efter en medarbejder, har det ikke været muligt at finde en nærmere beskrivelse af.

Når der igennem rapporten henvises til dette tekstmateriale, hvor episoderne beskrives, vil det blive omtalt som *indberetninger*.

I tilfælde hvor gerningspersonen er kendt og klient i kriminalforsorgen, er der til undersøgelsen desuden indhentet supplerende oplysninger om gerningspersonen fra klientsystemet. Disse oplysninger omfatter blandt andet hvilket regime, gerningspersonen er placeret under på gerningstidspunktet, hvor lang tid vedkommende har været indsat, den aktuelle hovedkriminalitet/hovedsigtelse, statsborgerskab samt oplysninger om eventuel udvisningsdom. Derudover er der fra kriminalforsorgens efterretningssystem indhentet information om, hvorvidt gerningspersonen var tilknyttet en rocker- eller bandegruppering på gerningstidspunktet.

2.1.1. Udfordringer ved undersøgelsens grundmateriale

Indberetningerne – dvs. personalets beskrivelser af, hvad der er sket i den konkrete episode – er ikke udarbejdet på baggrund af en fuldkommen skarp skabelon med faste definitioner etc., men repræsenterer et mere frit billede på, hvad personalet har oplevet i den konkrete situation, der indberettes. Det betyder, at det varierer, hvor mange oplysninger og detaljer der inddrages i de enkelte indberetninger. Der er eksempelvis forskel på, i hvor høj grad optakten til en episode bliver beskrevet, hvilket kan hænge sammen med den enkelte rapportskrivers forståelse af, hvornår nogle detaljer er vigtige at medtage for at tegne et billede af, hvad der er sket. Man kan derfor som undersøger savne detaljer om forhold, der knytter sig til en bestemt episode, men som ikke er medtaget af rapportskriveren. Der ses desuden beskrivelser af episoder, hvor oplysningerne forekommer uklare, og hvor man som læser ikke kan danne sig et klart indtryk af, hvordan episoden er forløbet. Dette kan skyldes, at rapportskriveren ikke kan huske bestemte forhold eller har fravalgt at beskrive dem. Uanset udfordrer det til en vis grad kvaliteten af undersøgelsens grundmateriale.

I forhold til at få den indsattes perspektiver på en forudgående episode, sker dette i forbindelse med et forhør. Det er dog ikke i alle tilfælde, at det har været muligt at finde et forhørsnotat omkring episoden. Derudover kan det, når der afholdes forhør, være en udfordring for forhørslederen at indsamle de ønskede oplysninger, da gerningspersonerne eller vidner blandt indsatte ikke altid er motiverede for at tale om episoden.

I kapitel 3 vil der være en nærmere gennemgang af episodernes alvorlighed herunder hvor stor en andel af episoderne, der drejer sig om krænkende handlinger mod personalet. Det skal dog her nævnes, at man som læser bør holde sig for øje, at kriminalforsorgens registreringer af overgreb mod personalet er særligt udfordret af en varierende registreringsdisciplin, når det drejer sig om episoder, hvor personalet har oplevet krænkende adfærd. Selvom kriminalforsorgen har indskærpet, at alle regelbrud skal indberettes – herunder også krænkende handlinger – og at det har øget antallet af registrerede episoder i forhold til tidligere, har personalet fortsat ikke en entydig opfattelse af i hvilken udstrækning, krænkelser bør registreres. Det fremgår af de interviews, der er foretaget i forbindelse med den kvalitative analyse af vold og trusler mod personalet. Her bliver der givet udtryk for, at registrering af krænkelser kan blive opfattet som konfliktoptrappende af indsatte, og derfor kan være i vejen for at løse konflikter. Der er samtidig personale, der viser forståelse for, at indsatte med mellemrum kan have behov for at få luft for frustrationer, og at det kan komme til udtryk ved at tale nedsættende om personalet (Rönnelid og Poulsen 2019).

Samlet set er der ingen tvivl om, at indberetningerne kan indeholde fejloplysninger eller være mangelfulde. Dette skal ikke forstås som en kritik af kriminalforsorgens måde at registrere vold, trusler og krænkelser mod personalet. Men det er et vilkår for det datamateriale, undersøgelsen baserer sig på, som er vigtigt for læseren at have in mente. De nævnte forhold ved indberetningerne skaber også nogle begrænsninger i forhold til, hvad vi har kunnet anvende materialet til i denne undersøgelse. Blandt andet har det ikke været muligt at undersøge, hvordan personalet konkret har håndteret episoden, herunder om håndteringen har virket konfliktoptrappende eller -nedtrappende. Derudover er de indsattes eget perspektiv på hændelserne beskrevet for sparsomt til, at det kan indgå i en kvantitativ analyse af episoderne. Indberetningerne er derimod fundet egnede til at sætte fokus på og finde mønstre i episodernes alvorlighed og de mere situationelle forhold omkring episoderne samt i en vis udstrækning til – fra den forurettedes perspektiv – at komme gerningsper-

sonernes sindstilstand lidt nærmere. Disse forhold har vi med andre ord fundet tilstrækkeligt grundigt beskrevet, både når der ses på detaljeringsniveauet i de enkelte indberetninger og på, hvor ofte disse forhold overhovedet indgår i personalets beskrivelser af, hvad der er foregået.

2.2. Bearbejdning af indberetningerne

Indberetningerne er bearbejdet i to led. Først og fremmest er oplysningerne i indberetningerne gennemgået og kodet ved hjælp af et skema, der blev udviklet til denne undersøgelse. Dernæst er de kodede data blevet bearbejdet statistisk. Det nærmere indhold i denne toleddede proces beskrives nedenfor.

2.2.1. Kodning af indberetningerne

Registreringer i personalesystemets volds- og trusselsmodul foretages på den enkelte medarbejder. Det betyder, at hvis der har været en situation, hvor en gerningsperson har truet et antal forskellige medarbejdere, vil der blive foretaget en registrering på hver af disse medarbejdere. Hver registrering defineres som *ét tilfælde*. Et tilfælde har således én ansat som offer. I denne undersøgelse er det imidlertid ikke de enkelte ansatte, der er i fokus, men derimod den *episode*, de har været en del af. En episode består af én gerningspersons overgreb mod *ét eller flere ofre*. Hvis en gerningsperson eksempelvis er voldelig overfor to ansatte på samme tid, er der således tale om én episode (men to tilfælde).

Til rapportens analyser er det derfor indberetningerne vedrørende de foregåede *episoder*, der er taget udgangspunkt i. De enkelte indberetninger har været gennemgået og oplysningerne deri kodet via et skema, som vi har udviklet specifikt til denne del af undersøgelsen. Til kodeskemaet er der udarbejdet en vejledning, hvor de enkelte variable, der skulle kodes, er beskrevet. Dette materiale blev udviklet dels for at sikre det samme fokus og en ligeartet forståelse af episoderne på tværs af de tre personer, der har kodet indberetningerne, dels for at sikre, at denne forståelse var den samme, uanset om der var tale om indberetning nummer ét eller indberetning nummer 300.

Da der ikke har været gennemført lignende undersøgelser inden for den danske kriminalforsorg, har kodeskemaet været afprøvet og revideret undervejs. Det var nødvendigt, da det viste sig, at forhold, der så ud til at være beskrevet i nogle episoder, alligevel viste sig ikke at være det tilstrækkeligt i andre. Det handler eksempelvis om gerningspersonens egen forklaring på, hvad der foregik under episoden med vold, trusler eller krænkelser, der i løbet af kodningsprocessen viste sig at være for sporadisk beskrevet til, at det kunne indgå i undersøgelsen.

Kriminalforsorgens officielle opgørelser af trusler og vold mod personalet medregner ikke episoder, hvor personale er blevet krænket verbalt eller via gestikulation. Krænkende episoder er derimod medtaget i denne undersøgelse. Det er sket ud fra et ønske om at indfange, hvad der sker, når en konflikt mellem personale og indsatte eskalerer i forhold til konflikter, der ikke eskalerer. Der er eksempelvis episoder, hvor en indsat først taler nedsættende til en fængselsbetjent, hvorefter fængselsbetjenten reagerer, hvilket udvikler sig til trusler fra den indsatte, dernæst yderligere reaktioner fra personalets side, hvilket til sidst ender i en voldelig konfrontation. Og så er der de episoder, hvor fængselsbetjentens reaktion på den nedsættende tale ikke fører til trusler eller vold. Det er forskellen på disse typer af udfald, denne undersøgelse også kigger nærmere på ved at medtage krænkende episoder.

Der er i nogen grad, men ikke alene, fokuseret på forhold, der i andre undersøgelser af vold og trusler mod personale uden for kriminalforsorgen er udpeget som risikofaktorer i forhold til konflikter. Da der som nævnt ikke tidligere har været tilsvarende undersøgelser af overgreb mod kriminalforsorgens personale i en dansk kontekst, og emnet derfor til en vis grad er underbelyst, har tilgangen til indberetningerne imidlertid også været af mere eksplorativ karakter. Dette er gjort for ikke på forhånd at udelukke eventuelle forhold, der kunne vise sig af betydning i forhold til forekomsten af krænkelse, trusler og vold mod kriminalforsorgens ansatte.

Ved gennemlæsning af indberetningerne er det således vores vurdering af, hvad der er sket i episoden, der er lagt til grund for kodningen. Nogle af de oplysninger, vi har kodet ud fra indberetningerne, findes også i personalesystemet. Dette gælder for eksempel, hvad de enkelte forurettede i episoden har været udsat for. Når vores indtastninger på baggrund af gennemlæsning af indberetningerne sammenlignes med de eksisterende registreringer i personalesystemet omkring handlingernes alvorlighed, ses det, at der i 89 procent af de episoder, vi har kodet til undersøgelsen, er overensstemmelse mellem vores registreringer og registreringerne i personalesystemet. Det betyder omvendt, at der i 11 procent af episoderne ikke er overensstemmelse. Heraf handler 8 procent om, at vi har registreret en *mindre* alvorlig handling, end der fremgår af personalesystemet,² mens 2 procent drejer sig om, at vi har registreret en *mere* alvorlig handling, end der fremgår af personalesystemet. Endelig er der én episode, hvor der ikke er registreret en handling i personalesystemet og ligeledes én episode, hvor vi ikke har kunnet identificere, hvilken handling der er forekommet, efter at have gennemlæst indberetningen – svarende til i alt 0,5 procent af stikprøven. Disse uoverensstemmelser kan enten skyldes fejlregistreringer eller forskellige definitioner og opfattelser af, hvad der er hhv. krænkelse, trusler, forsøg på vold og vold. I kapitel 3 uddybes det, hvilke definitioner vi har lagt til grund for kodningerne til denne undersøgelse.

2.2.2. Statistisk bearbejdning af kodningerne

Undersøgelsen af episoder med krænkelse, trusler og vold mod kriminalforsorgens personale beror på en stikprøve af samtlige episoder, der jf. registreringerne i personalesystemet er foregået i perioden fra 15. august 2016 til 15. august 2017. Der er tale om en tilfældig udvalgt stikprøve på i alt 394 episoder ud af det totale antal på 759 episoder i perioden. Der er testet for, at stikprøven er repræsentativ på væsentlige variable for fordelingerne i totalpopulationen. Ved gennemgang af indberetningerne stødte vi på i alt 12 episoder, svarende til 3 procent af stikprøven, der hverken indikerer krænkelse, trusler eller vold mod personalet, men som handler om situationer, hvor den indsatte har udvist selvskadende adfærd uden at gøre udfald mod personalet. Disse er efterfølgende ekskluderet fra datamaterialet. Det endelige antal, som denne undersøgelse baserer sig på, er således 382 episoder. Det må forventes, at såfremt samtlige episoder i totalpopulationen blev gennemgået, ville 3 procent af registreringerne også blive identificeret som lignende fejlregistreringer. Dette betyder i så fald en nedgang i totalpopulationen på 23 episoder. Stikprøven udgør således totalt 382 episoder ud af i alt 736 episoder om krænkelse, trusler eller vold i den 1-års periode, undersøgelsen vedrører. Det betyder, at den statistiske usikkerhed for en andel på 50 procent er 3,5 procentpoint. Med andre ord kan vi kun vide, at en observeret andel på 50 procent fra stikprøven med 95 procent sandsynlighed vil ligge et sted i intervallet 46,5 - 53,5 procent hvis samtlige episoder i perioden blev undersøgt. En andel på

² Dette drejer sig eksempelvis om episoder, hvor vi på baggrund af den skriftlige indberetning om hændelsesforløbet har registreret en krænkelse, som den mest alvorlige handling, mens det i personalesystemet er angivet, at en medarbejder under episoden har været udsat for trusler eller vold/forsøg på vold.

50 procentpoint genererer det største konfidensinterval. Jo tættere på nul eller 100 procent en andel er, desto mindre bliver konfidensintervallet.

Disse beregninger er relevante, da rapportens analyser primært baserer sig på deskriptiv statistik; det vil sige frekvensfordelinger og krydstabuleringer. Ved krydstabuleringerne suppleres Chi i anden-test med Fischer's Exact Test. Dette er en test, der kan vise statistisk signifikante sammenhænge, selvom der kun er få observationer i en celle. Signifikansniveauet er også her sat til 0,05. Generelt vil der kun blive præsenteret signifikante resultater i rapporten. I de enkelte figurer og tabeller er det desuden angivet med en stjerne (*), præcis hvilke andele der er signifikant forskellige fra den gennemsnitlige andel.

Som udgangspunkt indgår samtlige episoder i de analyser, der foretages. Dog er det i flere af opgørelserne kun relevant at se på en delmængde af stikprøven. Dette gør sig eksempelvis gældende, når det kun er de episoder, der foregår i et fængsel eller arresthus, der undersøges, eller episoder hvor gerningspersonen er kendt og fysisk tilstede under selve episoden (dvs. ikke trusselsbreve eller lign.). I disse tilfælde vil de episoder, der ikke opfylder de nævnte kriterier, udgå af opgørelsen. I nogle af opgørelserne frafalder desuden enkelte episoder med den begrundelse, at de relevante oplysninger ikke er tilstrækkeligt tydeligt angivet i indberetningen. Dette kan for eksempel gøre sig gældende, hvis det ikke tydeligt fremgår, hvorvidt der kommer flere personaler til en igangværende episode. Der vil disse indberetninger udgå af opgørelserne om dette emne. I overskriften til hver figur eller tabel er det angivet, hvor mange indberetninger, den konkrete opgørelse baserer sig på.

I kapitel 8 "Sandsynligheden for at en episode ender i vold mod personalet" foretager vi desuden en binær, logistisk regressionsanalyse. Formålet med denne analyse er at finde den kombination af forklarende variable, der bedst kan forudsige den afhængige variabel – som i dette tilfælde er episodens alvorlighed. I selve kapitlet beskrives indholdet og fremgangsmåden i den logistiske regressionsanalyse nærmere.

3. Episodernes alvorlighed

Resumé af "Episodernes alvorlighed"

I det kommende kapitel "Episodernes alvorlighed" præsenteres den inddeling af alvorlighed, der anvendes igennem rapporten. Der arbejdes dels med en inddeling i seks kategorier, hvor krænkelser er defineret som den mildeste handling og voldshandlinger, der involverer slag mod hovedet eller brug af våben og andre genstande, er defineret som den mest alvorlige. De seks kategorier bliver dog i de fleste af rapportens analyser slået sammen til tre mere overordnede kategorier, der drejer sig om hhv. krænkelser, trusler og vold. Krænkelser er inddraget i denne undersøgelse, da episodernes udvikling også er et fokuspunkt.

Når episoderne inddeles efter, hvad der er den alvorligste handling, viser det sig, at 20 procent af episoderne i stikprøven handler om krænkelser af personalet. Den absolut største andel af episoderne – i alt 61 procent – drejer sig om trusler mod personalet. Dermed involverer 19 procent af episoderne altså enten vold eller forsøg på vold mod personalet, hvoraf de 6 procent omhandler vold af den mest alvorlige karakter. I kapitlet konkluderes det, at jo mere restriktivt regimet er, desto større andel af episoderne handler om vold eller forsøg på vold. I episoderne fra åbent fængselsregime involverer 7 procent af episoderne en voldshandling, mens dette gør sig gældende for knap en tredjedel af alle episoderne i arrestregime.

Med henblik på at analysere de 382 episoder i stikprøven er de enkelte episoder inddelt efter alvorlighedsgrad – dvs. hvor alvorlige handlinger, der indgår i episoden. Denne inddeling af episoderne efter alvorlighed er anvendelig, når der skal skabes et systematisk indblik i, hvilke typer af episoder der udspiller sig med kriminalforsorgens ansatte som forurettede og i hvilke situationer, de forekommer. Der er ganske enkelt forskel på de episoder, hvor personale er blevet kaldt for eksempelvis "idioter" og de episoder, hvor personale er blevet fysisk overfaldet.

I rapporten skelnes der mellem:

1. Krænkelser (upassende sprogbrug, fagter mv.)
2. Trusler verbale eller nonverbale
3. Trusler med våben eller andre genstande
4. Forsøg på vold
5. Vold (slag mod krop, arme mv., men ikke mod hoved og uden brug af våben)
6. Vold af særlig alvorlig karakter (slag mod hoved, brug af våben, genstande mv.)³

Krænkelser omfatter upassende sprogbrug, fagter mv. henvendt mod personalet. Hovedparten af disse episoder handler om, at der bliver talt nedladende til personalet.

³ Kategoriseringen er inspireret af rapporten: "Vold og trusler mod offentligt ansatte – Undersøgelse til brug for udvalgsarbejde om årsager til væksten i antallet af retspsykiatriske patienter". Justitsministeriets Forskningskontor (2015).

Den første trusselskategori omfatter primært **verbale trusler** mod personalet. Der er dog også eksempler på nonverbale, hvor en person udøver **nonverbale trusler** gennem fagter eller kropssprog. Det kan være episoder, hvor en klient lader en finger glide henover halsen, eller hvor vedkommende går truende frem mod personalet.

Trusler adskiller sig fra krænkelser ved, at disse episoder varsler, at der eksempelvis vil ske personalet eller pårørende til personalet noget ubehageligt. Det kan i nogle tilfælde være uklart, hvorvidt der er tale om, at personalet bliver krænket, eller om personalet bliver truet. Det er et vurderings spørgsmål, der også opfattes forskelligt fra person til person. Ligeledes kan det være vanskeligt for personalet at sætte præcise ord på, når en episode efterfølgende skal beskrives.

Udgangspunktet i denne undersøgelse er, at hvis vi er tvivl om handlingen ud fra indberetningen, er personalets registrering lagt til grund. Det vil sige, at hvis personalet har angivet, at der er tale om en trussel, er det dét, der gælder, selvom det ud fra indberetningen kan diskuteres, hvorvidt der nærmere er tale om en krænkelse. Vi har valgt ikke at skelne truslerne efter selve indholdet af truslerne. Trusler mod ens person eller pårørende er som udgangspunkt ubehageligt for den, det går ud over. Det gælder såvel trusler på livet, mod ens børn eller "blot", at man vil få brændt sin bil af. Dertil kommer, at det ud fra indberetningerne ikke er muligt at afgøre, hvor sandsynligt det er, at truslerne vil blive realiseret.

Derimod opererer vi med **trusler med våben eller andre genstande**, men hvor der ikke er begået vold mod personalet. Det sker ud fra den betragtning, at når en person vælger at trække et våben eller et mere improviseret af slagsen som bordben, flaske mv. så har gerningspersonen valgt at gå skridtet længere og har dermed understreget sine intentioner.

Forsøg på vold omfatter episoder, hvor en gerningsperson tydeligt forsøger at skade personalet fysisk, men hvor det mislykkes i situationen. Det kan eksempelvis være tilfælde, hvor en indsat slår ud efter personalet uden at ramme, eller hvor personalet undviger en genstand, der bliver kastet imod dem.

Kategorien **vold** omfatter fysisk vold så som slag mod krop, arme mv., men ikke hoved og uden brug af våben.

Vold af særlig alvorlig karakter omfatter slag mod hoved, brug af våben mv. Skelnen mellem vold og alvorlig vold sker ud fra en betragtning om, at de skader, der kan ske, når personale bliver ramt i hoved eller med et våben eller anden genstand, som udgangspunkt er mere alvorlige. Det betyder ikke, at vold mod kroppen på nogen måde skal bagatelliseres, da eksempelvis et spark mod knæet i værste fald kan berøve den forurettede førligheden.

I det følgende skal vi se nærmere på, hvor alvorlige handlinger der forekommer i de enkelte episoder.

3.1. De analyserede episoders alvorlighed

Tabel 1 viser fordelingen af de 382 episoder, der indgår i stikprøven, kategoriseret efter, hvad der er den mest alvorlige handling i episoden. Det fremgår således, at 20 procent af episoderne i stikprøven handler om krænkelser af personalet.

57 procent af episoderne – og dermed den største gruppe – handler om, at personalet bliver truet enten verbalt eller nonverbalt. Til sammenligning er det 4 procent af episoderne, der omhandler trusler med våben eller andre genstande.

I 5 procent af episoderne forsøger og mislykkes gerningspersoner med at skade personale fysisk. Det lykkes derimod gerningspersonerne at udøve vold mod kroppen, men uden brug af våben mv. i 8 procent af episoderne, og endelig ses der i 6 procent af episoderne vold af mere alvorlig karakter.

Tabel 1. Overgreb mod kriminalforsorgens personale fordelt efter alvorlighed. Procent.

Kategorier af alvorlighed	Antal i stikprøven	Procent
Krænkelser (upassende sprogbrug, fagter mv.)	77	20 %
Trusler verbale eller nonverbale	218	57 %
Trusler med våben eller andre genstande	15	4 %
Forsøg på vold	20	5 %
Vold (slag mod krop, arme mv., men ikke mod hoved og uden brug af våben)	30	8 %
Vold af særlig alvorlig karakter (slag mod hoved, brug af våben, genstande mv.)	22	6 %
I alt	382	100 %

I størstedelen af undersøgelsens analyser vil kategoriseringen af episodernes alvorlighed være simplificeret. Dette sker ved, at kategorierne ovenfor er slået sammen til tre mere overordnede kategorier, der omhandler hhv. episoder med krænkelser, episoder med trusler og episoder med vold/forsøg på vold. Dette er gjort dels for at få nogle antalsmæssigt større kategorier at analysere på, dels fordi det i mange tilfælde giver mening eksempelvis at betragte voldelige episoder under ét, når det kan være tilfældigheder, der gør, om et slag rammer ved siden af, i brystkassen eller i hovedet. Der, hvor alvorligheden af episoderne er ændret i forhold til de seks grundlæggende kategorier, vil det fremgå.

3.1.1. Fordeling på regimetype

Tabel 2 viser, hvordan episoderne i stikprøven fordeler sig på regimetype.⁴ Som det fremgår, er det en ganske lille andel af episoderne – i alt 3 procent – der foregår i andre regimetyper end arrestregime samt åbent og lukket fængselsregime. De episoder, der er begået af en ukendt gerningsperson eller af en, der ikke er klient i kriminalforsorgen, indgår ikke i opgørelsen.

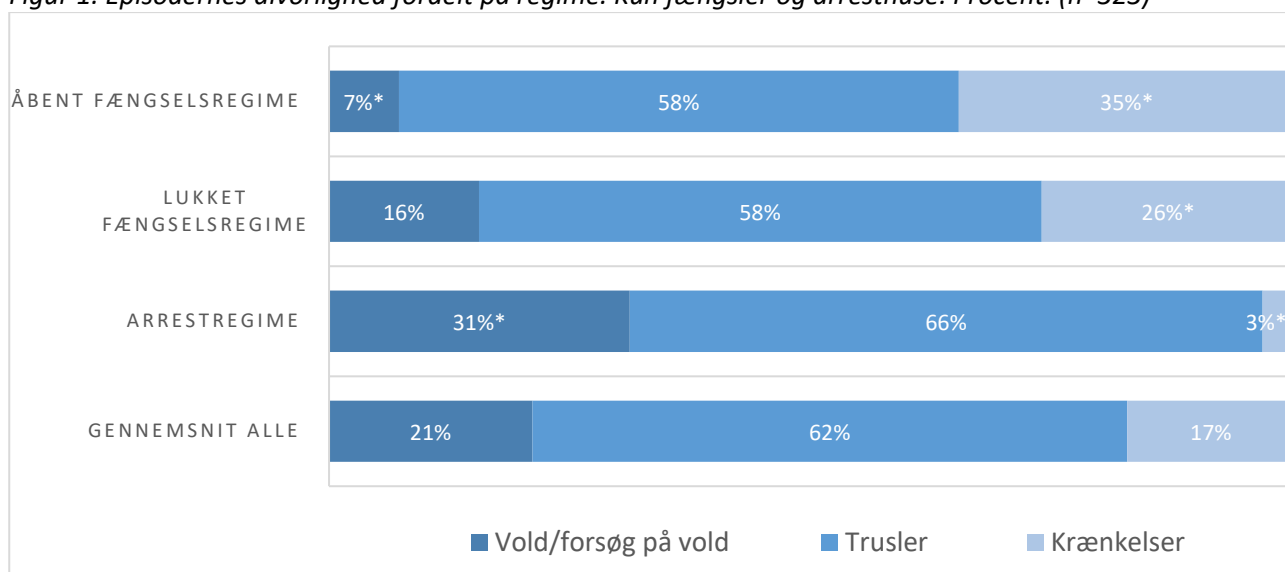
⁴ Regimet er opgjort på episodetoen og tager højde for den konkrete afdelings status på tidspunktet – dvs. hvis indsatte er placeret på en lukket afdeling i et åbent fængsel, fremgår dette som lukket regime. På samme måde indgår arrestafdelinger i fængslerne også under arrestregimet. Pladserne på Udlændingecenter Ellebæk er i overensstemmelse med kriminalforsorgens generelle definition angivet til lukket regime. Disse forhold gør sig gældende i alle rapportens øvrige analyser, hvor regimet inddrages.

Tabel 2. Episoderne fordelt på regime. Procent.

Regimetype	Antal i stikprøven	Procent
Arrestregime	151	46 %
Lukket fængselsregime ⁵	103	31 %
Åbent fængselsregime	69	21 %
Udrejsecentre	4	1 %
Kriminalforsorgen i Frihed	4	1 %
Intensiv overvågning	1	0,3 %
I alt	332	100 %

Det er ganske væsentligt at skele til, hvilket regime episoden er foregået i, da der i flere sammenhænge er signifikante forskelle på, hvordan episoderne udspiller sig i hhv. åbent, lukket og arrestregime. Dette bekræftes blandt andet af figur 1.⁶ Her ses det tydeligt, at jo mere restriktivt regimet er, desto større andel af episoderne handler om vold eller forsøg på vold. Hvor det i episoderne fra åbent regime er 7 procent af episoderne, der indebærer en voldshandling, er det i arresthusene og arrestafdelingerne næsten en tredjedel af alle episoderne, hvor det gør sig gældende. Omvendt udgør krænkelsepisoderne en større andel af episoderne, jo mere åbent regimet er.

Figur 1. Episodernes alvorlighed fordelt på regime. Kun fængsler og arresthuse. Procent. (n=323)

Fisher's Exact Test p=0,000

Samme opdeling på regimetype vil forekomme i andre af rapportens analyser, når det er relevant. Der vil imidlertid i lighed med figur 1 kun blive inddraget episoder fra fængsels- og arrestregimet (inkl. Udlændingecenter Ellebæk), når der ses på regimetype, idet der er for få episoder i de øvrige regimetyper til, at der kan foretages yderligere opdeling af disse.

⁵ Herunder er der fem episoder fra Udlændingecenter Ellebæk.

⁶ Som det også er beskrevet i afsnit 2.2. om "Bearbejdning af kodningerne", angiver stjernemarkeringen (*) de andele, der er signifikant forskellige fra den gennemsnitlige andel.

4. Tid og sted

Resumé af "Tid og sted"

I det følgende kapitel er omdrejningspunktet, hvornår på døgnet episoderne foregår, og hvor konkret på matriklerne de starter. I fængslerne og arresthusene generelt ses det, at den største andel af vold, trusler og krænkelser forekommer om morgenen omkring kl. 8, hvor de indsatte typisk bliver vækket og låst ud af deres celler. Når episoderne opdeles på regimetype, er det forskellige tidsrum på dagen, hvor personalet oftest udsættes for vold, trusler og krænkelser. Jo mindre restriktivt regimet er, desto tidligere på døgnet forekommer episoderne. Dette kan have sammenhæng med de forskellige døgnrytmer, og hvornår på døgnet fængselsbetjentene har mest kontakt med de indsatte i hhv. åbent, lukket og arrestregime.

Regimetyper har også væsentlig sammenhæng med, hvor præcist på matriklerne episoderne starter, i det der er forskellige grad af bevægelsesfrihed for indsatte under forskellige regimer. I åbent fængselsregime er det hver fjerde episode med vold, trusler og krænkelser, der starter på personaleområder, som fx personalekontor, mens det kun gør sig gældende for 1 ud af 25 episoder i arrestregime. I arrestregimet er de indsatte celler det sted, hvor over halvdelen af alle episoder starter. Hvor episoder, der starter på personaleområderne, i mindst udstrækning indeholder vold eller forsøg på vold mod personalet, er cellerne omvendt det sted, hvor de mest alvorlige episoder foregår. De indsatte celler kan derfor være et vigtigt sted at fokusere, når et fænomen som overgreb mod personalet behandles.

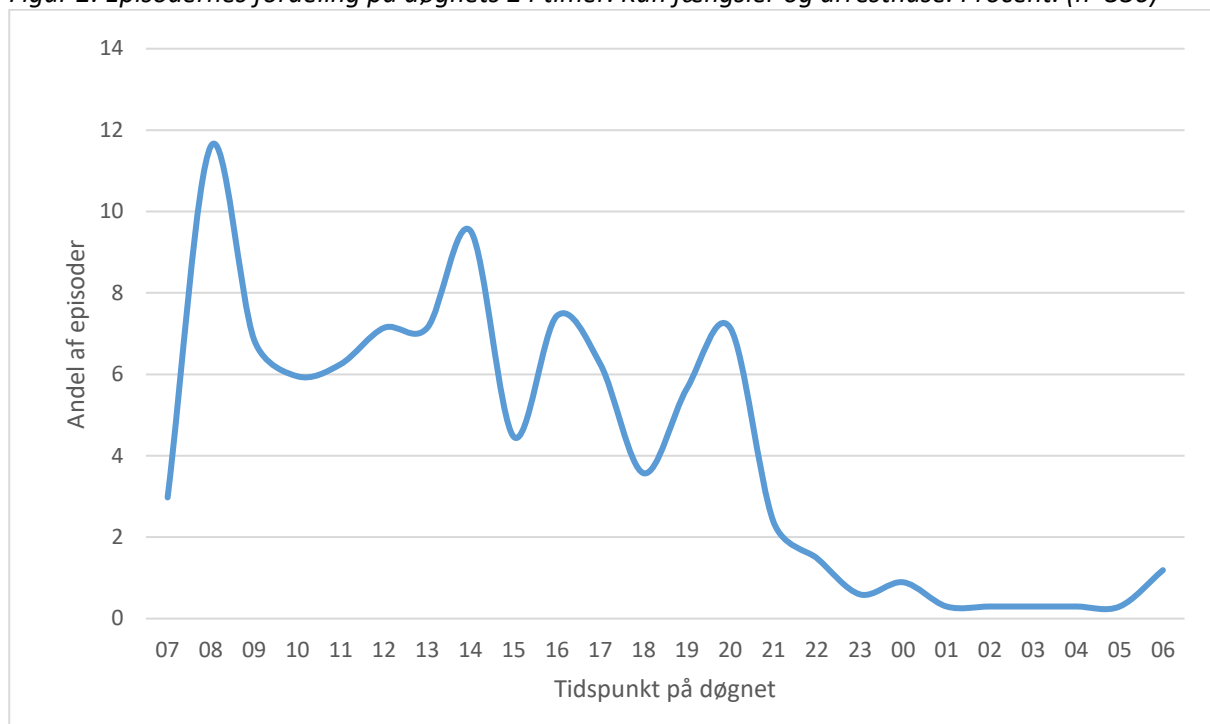
4.1. Vold, trusler og krænkelser set over et døgn

Vold, trusler og krænkelser mod kriminalforsorgens personale er et fænomen, der i høj grad forekommer inden for murene. Som det vil fremgå af nedenstående, er det ligeledes et fænomen, der til en vis grad følger døgnrytmen i fængsler og arresthuse og de tidspunkter på døgnet, hvor der er en høj grad af kontakt mellem indsatte og fængselsbetjente. I det følgende vil tiden på døgnet, hvor episoden er foregået, således være i fokus. Der analyseres udelukkende på episoder, der foregår i et fængsel eller arresthus.

Som det fremgår af figur 2 ses der en stigning i andelen af episoder med krænkelser, trusler og vold fra klokken er 7 om morgenen, hvorefter den største andel forekommer i tidsrummet omkring klokken 8. Dette resultat skal formentlig ses i sammenhæng med, at det er på dette tidspunkt af døgnet, at de indsatte typisk vækkes og låses ud af deres celler. Derefter ses nogle stigninger i forekomsten på tidspunkter af døgnet, der måske kan relateres til, at de indsatte kommer tilbage til afdelingerne fra deres beskæftigelse (hvor vi jf. resultaterne i afsnit 4.2. kan se, at der ikke forekommer ret mange overgreb), vagtskifte samt indeluk af de indsatte på deres celler om aftenen.

Generelt ses det, at den højeste forekomst af overgrebsrelaterede handlinger er i løbet af dagtimerne. Hen mod aftenen falder niveauet en smule, hvorefter der kun ses en meget begrænset andel efter klokken 22 og særligt henover natten. Dette giver god mening, eftersom de indsatte dér er låst inde på deres celler, er gået til ro og kun har begrænset kontakt til personalet.

Figur 2. Episodernes fordeling på døgnet 24 timer. Kun fængsler og arresthuse. Procent. (n=336)

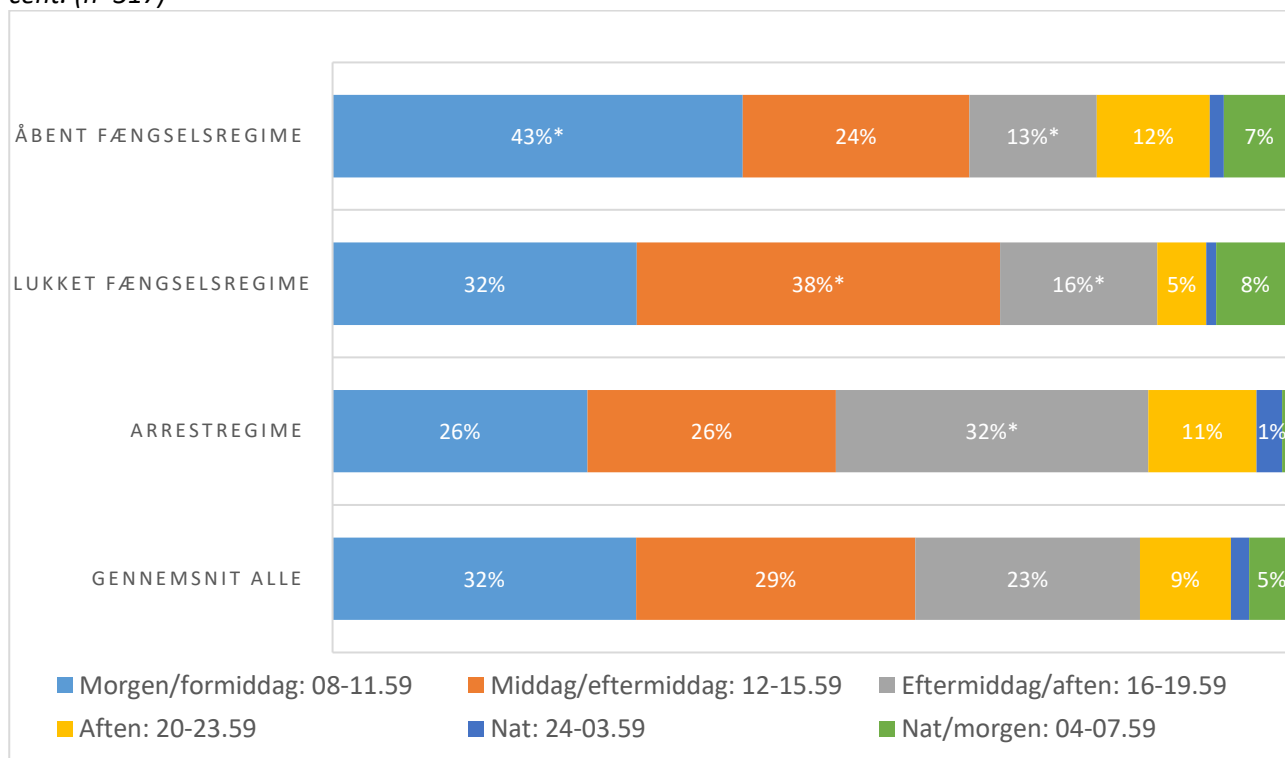

4.1.1. Fordeling på regimetype

I Figur 3 er døgnet inddelt i intervaller af fire timer. Som det fremgår, er det i gennemsnit knap en tredjedel af alle episoder med krænkelser, trusler og vold, der foregår fra klokken 8 om morgenen og fire timer frem. I åbent fængselsregime er denne andel endnu højere, nemlig 43 pct. I lukket fængselsregime foregår den største andel episoder ved middag/eftermiddagstid mellem kl. 12 – 15.59, mens det i arrestregimet er de fire timer i tidsrummet kl. 16 - 19.59, hvor flest episoder udspiller sig. Disse forskelle kan være et udtryk for de forskellige rytmer og praksisser, der eksisterer i de tre regimer, og hvornår på døgnet fængselsbetjentene har mest kontakt med de indsatte.

Der er ingen forskel på alvorligheden af en episode i forhold til, hvornår på døgnet episoden foregår. Om en episode bliver til en krænkelse, trussel eller voldelig handling har altså ikke umiddelbart sammenhæng med, hvornår på døgnet konflikten opstår.

Figur 3. Episoder med krænkelser, trusler og vold fordelt på tid og regime. Kun fængsler og arresthuse. Procent. (n=317)

Fisher's Exact Test p=0,001

Det er ikke et overraskende resultat, at der i en eller anden grad er sammenhæng mellem graden af kontakt mellem indsatte og ansatte og antallet af episoder med vold, trusler og krænkelser – selvom langt størstedelen af kontakten mellem indsatte og personale foregår helt uden konflikter. Når der opstår en hændelse, kan det imidlertid påvirke personalet negativt, og derfor er det væsentligt at undersøge de situationer, hvor der er opstået et brud på den ellers fredelige kontakt mellem parterne. Det er netop det, der er målet med de kommende afsnit af denne rapport.

4.2. Steder episoderne udspiller sig

I dette følgende ser vi nærmere på, hvor episoderne starter. Startstedet er defineret som det sted, hvor den første krænkelse, trussel eller voldshandling i episoden forekommer. For en mindre andel af episoderne ses det, at de starter ét sted, hvorefter de flytter sig til et andet, hvor der forekommer en mere alvorlig handling. Dette berøres ligeledes kort i det følgende.

4.2.1. Cellen som det primære hot spot

Episoderne med krænkelser, trusler eller vold fordeler sig i datamaterialet over en række steder, lige fra klienternes celler, til sygeafdelingen og helt uden for kriminalforsorgens matrikler. Denne fordeling vises i tabel 3. I kolonnen "kategoriseret" er stederne slået sammen til færre kategorier. Som det fremgår, foregår episoderne temmelig spredt, hvis de tilhører de to tredjedele, der udspiller sig uden for cellerne. Derfor opereres der med relativt brede kategorier af steder, hvor episoderne forekommer.

Tabel 3. Episodernes startsted. Procent. (n=345)⁷

	Procent	Kategoriseret	Procent
I og omkring cellerne	35 %	I og omkring cellerne⁸	36 %
Besøgslokale	1 %		
Indendørs fællesareal på matriklen	16 %	Fællesarealer til daglig brug	25 %
Fælles toilet/bad	4 %		
Udendørs fællesareal på matriklen	5 %		
Observations-/sikrings- eller arbejdsværgingscelle	5 %	Rum hvor indsatte placeres af personalet	10 %
Modtagelse, vente-/visitations og -urinprøvetagningsrum	5 %		
Værksted, produktions- eller uddannelseslokaler	5 %	Værksted, produktions- eller uddannelseslokaler	5 %
I og omkring personalekontor	7 %	Personaleområder	10 %
Købmand på matriklen	1 %		
Sygeafdeling	2 %		
På den ansattes hjemmeadresse eller i fritiden	6 %	Uden for matriklen	13 %
Uden for matriklen andet	7 %		
I alt	100 %		100 %⁹

Som tabellen viser, er det omkring en tredjedel af alle episoderne, der udspiller sig i og omkring cellerne. I tabellen er det konflikten startsted, der er angivet. Det vil sige det sted, hvor den første krænkelse, trussel eller voldshandling finder sted. Hvis en indsat udviser uacceptabel adfærd, er det almindelig praksis, at personalet beder vedkommende om at gå tilbage til sin celle. Af indberetningerne fremgår det imidlertid, at det kun er en lille andel på 3 procent af episoderne, der starter ét sted for derefter at flytte sig til cellerne og udvikle sig mere alvorligt. I det hele taget er det blot i 8 procent af alle episoderne, at en episode foregår og eskalerer over flere forskellige fysiske lokationer. Startstedet i form af det sted, hvor gerningspersonen fremsætter den første krænkelse, trussel eller voldshandling, ser med andre ord ud til at være en god indikator for, hvor også den mest alvorlige handling vil udspille sig.

⁷ 37 episoder (svarende til 10 pct. af stikprøven) udgår af opgørelsen, da startstedet enten ikke fremgår eller ikke er relevant, fordi gerningspersonen ikke er fysisk tilstede under episoden.

⁸ Kategorien indeholder også episoder, der foregår i besøgslokalerne. Denne lokation udgør dog en ganske lille andel (1 pct. svarende til 3 episoder i stikprøven). Hvorvidt de indgår i opgørelserne har ingen betydning for signifikansniveauerne i de analyser, der præsenteres i rapporten. Kategorien vil derfor her såvel som i de øvrige opgørelser i rapporten blive benævnt "I og omkring cellerne".

⁹ Andelene summerer ikke til 100 grundet afrunding.

Der kan være flere forklaringer på, at en relativt stor andel af episoderne foregår i og omkring cellerne. Blandt andet er det i cellerne, at mange af klienterne – konflikt eller ej – opholder sig langt størstedelen af tiden, hvorfor det giver mening, at der udspiller sig flere konflikter dér end andre steder på matriklen.

Derudover kan resultatet også være et udtryk for, at det ofte er i cellerne, at de indsatte får formidlet upopulære beslutninger eller afslag på anmodninger. I flere af indberetningerne fremgår det, at dette forhold giver anledning til konflikt. I nedenstående uddrag er det netop sådan en situation, der er tale om.

Der bliver ringet på fra celle 12, hvor indsatte er til fællesskab hos en anden indsat. Fængselsbetjent X åbner og indsatte spørger, om fængselsbetjent X vil ringe til indsattes kæreste. Han har ikke hørt fra hende, og hun aflyser de besøg, hun bestiller. Det afslår fængselsbetjenten, ligesom tidligere kollegaer har gjort. (Indsatte har talt med sin forsvarer i telefon tidligere ang. dette). Næsten samtidig ringer der en fra konfliktmægling, som gerne vil tale med indsatte. Indsatte er voldsomt utilfreds med afslaget og løber ned og tager telefonopkaldet. Da han kommer op på 1.sal igen, hidser han sig op og råber, at vi skal skaffe en psykiater, og det skal være NU! Ellers kan vi godt finde peberspray frem og kalder os diverse skældsord.

Indberetning nr. 26.

En fjerdedel af episoderne udspiller sig på fællesarealer, hvilket både dækker over indendørs områder såsom fælleskøkkener og -toiletter samt udendørsarealer såsom områder til gårdtur. En del af episoderne finder ligeledes sted i eller omkring rum eller steder, som personalet placerer klienterne i eksempelvis grundet konflikter eller selvskadende adfærd. Eksempler herpå er observationscelle, arbejdsværgringscelle eller visitationsrum¹⁰. Det er muligt, at sådanne situationer opstår, fordi der for gerningspersonerne er en del pres forbundet med for eksempel at blive placeret i en observationscelle, og at det pres kunne tænkes at komme til udtryk i form af uhensigtsmæssig adfærd over for personalet. Dette kan være tilfældet i følgende sag:

Indsatte har været i observationscelle natten over og følges på toilettet om morgenen. Da han er færdig med toiletbesøget nægter han at gå tilbage til observationscellen. Han kaster en kurv efter personalet og råber højt på polsk, hvorefter han går truende frem mod personalet og gør udfald mod fængselsbetjent x, der tager fat om indsattes arm og trækker indsatte ned på gulvet. Indsattes modstand er så kraftig, at der ringes efter forstærkning. Indsatte bliver ført til sikringscellen, stadig under kraftig modstand og høje verbale udbrud på polsk, hvor han bliver fikseret med bælte, håndrem og fodrem, stadig under kraftig modstand.

Indberetning nr. 43

Interessant er det ligeledes, at en mindre del af episoderne med krænkelser, trusler og vold (10 pct.) udspiller sig på steder, hvor personalet typisk opholder sig. Størstedelen af disse episoder foregår på personalekontoret, mens enkelte udspiller sig hos købmanden eller på sygeafdelingen. At sådanne steder kun tæller en tiendedel af alle episoder kan potentielt forklares med, at klienterne er mindre tilbøjelige til at være konfliktsøgende, når de befinder sig på personalets banehalvdel og eksempelvis ønsker hjælp.

¹⁰ Cellerne kan også anvendes til at placere indsatte i ved eksempelvis konflikter. Cellerne indgår dog ikke i denne kategori, men opgøres selvstændigt.

Endelig foregår 13 procent af episoderne uden for matriklen, hvilket inkluderer ledsagelse af gerningspersonen eksempelvis i retten eller under transport til en anden matrikel. Det kan også betegne episoder, der har fundet sted i den ansattes fritid som for eksempel på vedkommendes hjemmeadresse. Følgende eksempel vedrører en klient, der skal overflyttes til Nyborg fængsel.

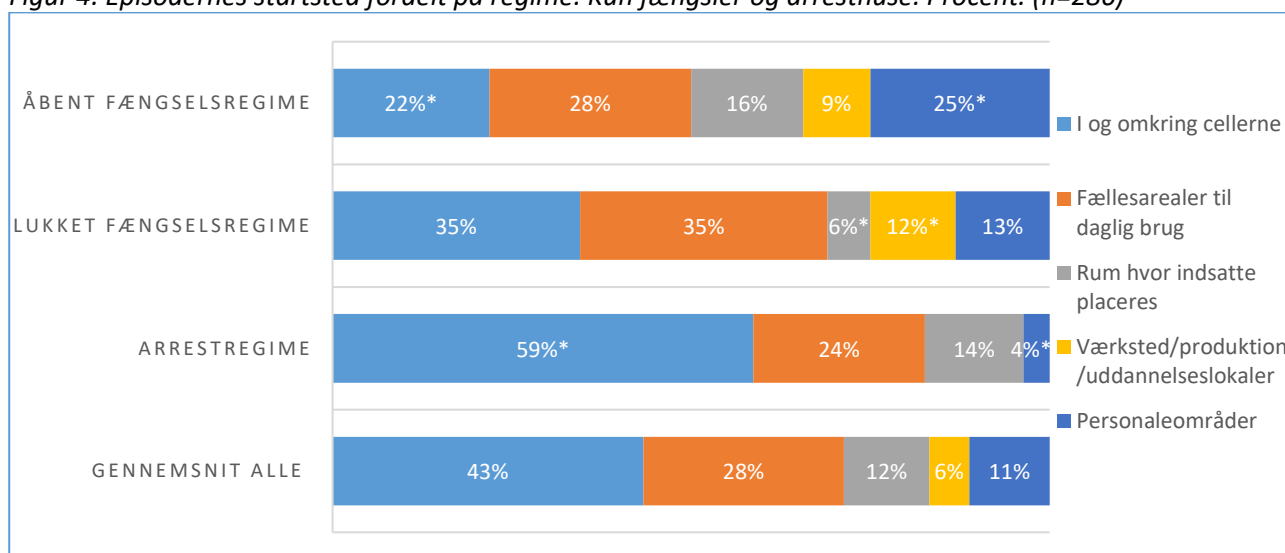
Indsatte skulle overføres dd. grundet overfald/slåskamp på afdelingen dagen forinden. Indsatte spørger under turen flere gange om, han skal til Nyborg. Dette bliver der ikke svaret på, da personalet ved, at det vil indsatte ikke. Da det går op for indsatte, at han skal til Nyborg Fængsel, tager han sikkerhedssele af og brokker sig højlydt. Indsattes hænder ender med at blive fikseret, og der bliver lagt næsetryk, så indsatte ikke kan tage sele af. Under hele seancen kommer indsatte med trusler som: "jeg kommer ud en dag", og "jeg skal nok finde dig".

Indberetning nr. 47

4.2.2. Fordeling på regimetype

Når episoderne fordeles på, hvilket regime de er foregået i, viser der sig nogle interessante forskelle. Resultatet er præsenteret i figur 4. For det første ses det, at særligt i arrestusregime foregår en stor andel af episoderne på cellerne. Konkret er det 59 pct. af alle episoderne, der starter der, hvilket gør det til det absolut mest benyttede gerningssted i arrestusregime. Dette er måske ikke så overraskende, eftersom klienter, der er indsat i et arrestus eller på en arrestafdeling, tilbringer en stor del af døgnet på deres celler. Derfor giver det også mening, at der ses et gradvist fald i, hvor meget cellerne fylder som gerningssted, jo mindre restriktivt regimet er. Således udgør cellerne gerningsstedet i mindre end hver fjerde episode, når der ses på episoder i det åbne fængselsregime. Her er det omvendt en signifikant større andel af episoderne, der foregår på personalekontorer og lignende områder, hvilket formentlig igen hænger sammen med de indsattes større bevægelsesfrihed.

Figur 4. Episodernes startsted fordelt på regime. Kun fængsler og arresthuse. Procent. (n=286)

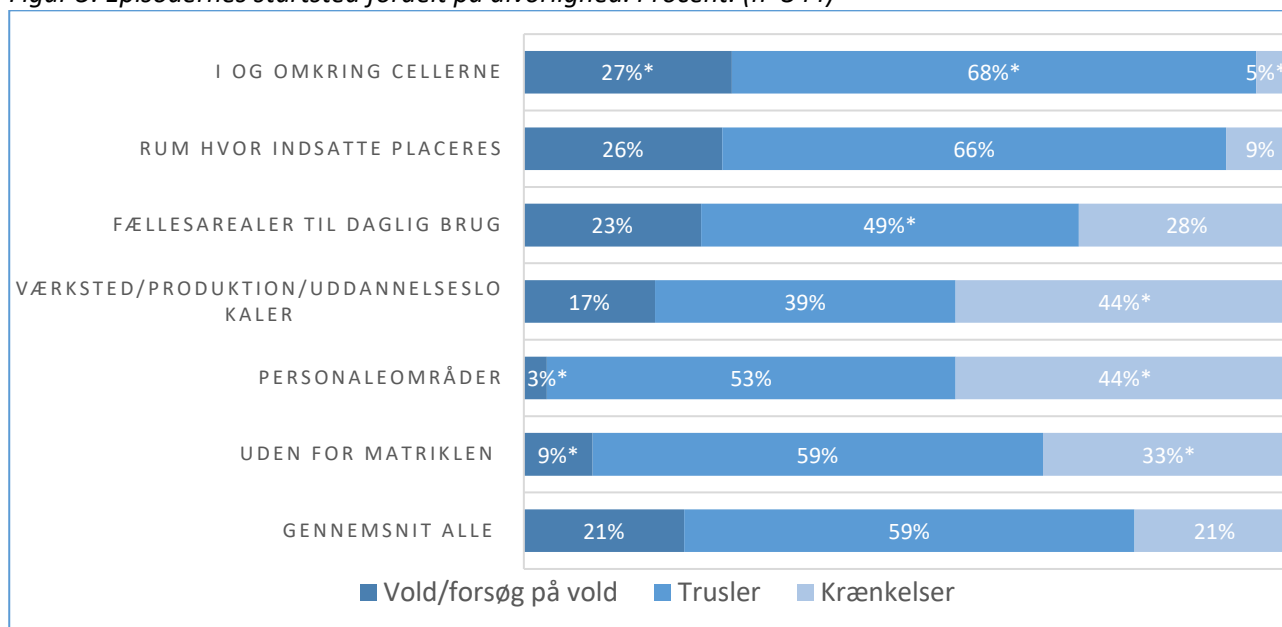

Fisher's Exact Test p=0,000

4.2.3. Fordeling på alvorlighed

Som figur 5 viser, er der en statistisk signifikant sammenhæng mellem hvor en episode foregår, og måden hvorpå den udvikler sig i forhold til alvorlighed. Med andre ord har det sted, en episode foregår, sammenhæng med, hvorvidt den udspiller sig som krænkelser, trusler eller vold/forsøg på vold.

Figur 5. Episodernes startsted fordelt på alvorlighed. Procent. (n=344)

Fisher's Exact Test p=0,000

Som det fremgik af forrige afsnit, udgør cellerne det sted på matriklen, hvor den største andel af episoderne foregår. Figur 5 viser endvidere, at de episoder, der udspiller sig på cellerne, også har en mere alvorlig karakter end episoderne generelt. Konkret ses det, at en signifikant større andel af episoderne, der starter i eller omkring de indsatte celler, indeholder en voldelig handling (27 pct.) eller trusler (68 pct.) og omvendt en væsentlig mindre andel krænkelser (5 pct.), når der sammenlignes med gennemsnittet for alle episoder.

Et andet nævneværdigt resultat fra figur 5 er, at episoder der foregår i lokaler, hvor indsatte er i beskæftigelse (værksted/produktion/uddannelse), oftere end andre episoder "kun" udvikler sig til krænkelser mod personalet. Det samme gælder episoder, der foregår omkring personaleområder. Konflikter, der udspiller sig på denne type lokationer, indeholder desuden en bemærkelsesværdig lille andel vold/forsøg på vold (3 pct.). Således synes gerningspersonerne at være mindre tilbøjelige til at udøve vold mod ansatte, hvis de befinder sig i omgivelser, hvor personalet opholder sig.

5. Situationen forud for vold, trusler og krænkelser

Resumé af "Situationen forud for vold, trusler og krænkelser"

I kapitlet kan det læses, at der er tre typer af situationer, der går forud for i alt knap 80 procent af alle episoder med vold, trusler og krænkelser mod kriminalforsorgens personale. Den oftest forekommende situation er, at personalet giver klienten afslag på anmodning eller på anden måde formidler en upopulær beslutning. Denne situation går forud for omkring hver tredje episode. Dernæst ses det at være almindelige dagligdagssituationer, som for eksempel når indsatte skal have udleveret mad og medicin eller skal ledsages rundt på matriklen til fælles toilet/bad eller beskæftigelse, der er i gang, når en konflikt opstår og udvikler sig mellem indsatte og ansatte. Den tredje oftest forekommende situation er ordens- og sikkerhedssituationer, hvor ansatte eksempelvis gennemfører visitationer af indsatte eller deres celler, afvikler forhør eller blot åbner døren ind til de indsatte på mistanke om, at der foregår noget på cellen, der kan true ordenen og sikkerheden på matriklen. Denne type situationer er desuden dem, hvor episoderne udvikler sig mest alvorligt. Hver tredje episode, der udspiller sig efter, at personalet har forsøgt at håndhæve orden og sikkerhed, involverer vold eller forsøg på vold.

Episoder med krænkelser, trusler og vold foregår i forskellige situationer. I dette kapitel beskrives det, hvilke situationer, der omgiver episoderne. Derudover indeholder kapitlet en beskrivelse af interaktionen mellem personale og klient umiddelbart forud for, at episoderne starter. I den forbindelse bliver der set nærmere på, hvorvidt der eksempelvis er tale om såkaldte kravsituationer, hvor personalet insisterer på, at klienterne skal gøre noget, de i situationen ikke vil, eller omvendt at klienterne har et krav, som personalet ikke kan imødekomme.

Som udgangspunkt er det individuelt, hvad der udløser en uacceptabel handling hos en af kriminalforsorgens klienter i en given situation. Men ved gennemlæsningen af indberetningerne kan der alligevel peges på mønstre på tværs af disse konfliktsituationer.

De situationelle forhold bliver også set i lyset af alvorligheden af episoderne for derved at komme nærmere et svar på, hvorfor der er episoder, der får et voldeligt udfald, mens andre episoder får en mere krænkende eller truende karakter. Af hensyn til læseren vil der i kapitlet være eksempler på beskrivelser af de forskellige situationer i et forsøg på at konkretisere, hvad de forskellige kategorier dækker over.

5.1. Interaktionen forud for episoden

Ud fra indberetningerne er de enkelte situationer blevet kategoriseret som gengivet i tabel 4. Beskrivelsen af kategorierne er suppleret med eksempler hentet fra indberetningerne.

Tabel 4. Situationen umiddelbart før episodestart. Procent. (n=382)

Eksempler på situationer	Kategorier	Andel
Afslag på anmodning/formidling af upopulære beslutninger	Personalet giver afslag på anmodninger eller formidler upopulære beslutninger til klienterne	32 %
Åbning af dør ind til indsatte, visitation af indsatte, visitation af celler, forhør, indblanding i konflikt mellem indsatte, urinprøvetagning, håndhævelse af rygeforbud, afværge undvigelse, kontrolbesøg (IO)	Personalet opretholder orden og sikkerhed	21 %
Udlevering af mad, vand og medicin, ledsagelse på matriklen (fx til og fra toilet), anvisning af arbejde, almindeligt samvær/fællesskab med de indsatte	Personalet udfører andre daglige opgaver	26 %
Overflytning på matriklen (fx flytning af indsatte til anden celle eller afdeling), overflytning til anden matrikel	Personalet overflytter indsatte	4 %
Tjeneste uden for matriklen, herunder transport til og fra arbejde samt fritid	Situationer uden for matriklen	10 %
Telefonsamtale, ulovlig indtrængen på matriklen udefra, krænkelser via tredjepart	Andet	6 %
I alt (procent)		100 %

Som det fremgår af tabellen foregår knap en tredjedel af episoderne i forbindelse med, at personalet afslår en anmodning fra klienten, eller at personalet meddeler den indsatte en upopulær beslutning, der er truffet. Anmodningerne kan spænde fra, at klienten ønsker at tale med en bestemt person til, at vedkommende ønsker tilladelse til at gå udgang.

Der kan også være tale om situationer, hvor en klient bliver bedt om eller ligefrem beordret til at gøre noget, vedkommende ikke ønsker at gøre. Der er eksempler på indsatte med upassende adfærd, som ønsker at opholde sig et bestemt sted. Personalet beslutter dernæst, at den indsatte skal gå ind på sin celle på trods af, at vedkommende modsætter sig dette. Ofte fremgår det af episodeskrivelserne, at personalet i første omgang forsøger at overtale klienten til at rette sig efter personalets anvisninger.

I den anden ende af spektret af formidling af upopulære beslutninger, er der et eksempel, hvor personalet fortæller en indsat, at vedkommende skal overflyttes fra åbent til lukket regime. Her er der tale om en beslutning om overflytning, der som regel ikke bliver positivt modtaget af indsatte, da deres frihed bliver yderligere begrænset.

Da jeg orienterer indsatte om, at han skal overføres til lukket regi, bliver han meget ophidset, og udtaler flg.: "Du ved godt, at jeg er ude om 60 dage". Samtidig er kropssproget truende, og hovedet kommer tæt på mit, samt hans pegefingre peger mod mig. Han udtaler: "Jeg troede, du var en ok vagt, men du er ikke anderledes end de andre. Du smadrer mit liv og det koster."

Indberetning nr. 13

Foruden afslag på anmodninger og formidling af upopulære beslutninger, handler 21 procent af episoderne om, at personalet skal opretholde orden og sikkerhed, herunder kontrol, visitationer, forhør af indsatte og afværgelse af konflikter mellem indsatte.

Ordens- og sikkerhedssituationer kan handle om situationer, hvor personalet reagerer på en mistanke om, at der foregår noget afvigende eller "unormalt" på den indsattes celle, som kan true ordenen og sikkerheden på matriklen. Derfor åbner personalet ind til cellen. Der er episoder, hvor personalet åbner døren ind til en celle på mistanke om, at noget er forkert, men hvor personalet ikke er forberedt på, hvad der venter.

Fængselsbetjent (FB) X og undertegnet går op til celledøren, og hører igennem celledøren, at indsatte er meget urolig inde i cellen. FB X åbner ind til indsatte, og undertegnede træder frem og står i celledøråbningen. Indsatte står ved ydrevæggen i cellen under cellevinduet. Indsatte står i bar overkrop. Vi observerer, at celleinventaret er smadret, og der er vådt på gulvet. Undertegnede går ind til indsatte på cellen og spørger indsatte på engelsk, hvad der foregår. Indsatte bløder fra arme, mave og nakke. Jeg ser først nu, at indsatte står med lange glasskår i begge hænder. Indsatte går et skridt frem og kaster et barberblad i hovedet på mig.

Indberetning nr. 57

Der er episoder, der opstår i forbindelse med, at personalet visiterer en indsat og/eller indsattes celle.

Ud for celle 222 komme der en meget kraftig lugt af hash. Da døren åbnes, er lugten meget kraftig. Indsatte bliver bedt om at følge med på toilettet, så hans celle kan visiteres. Da indsatte er blevet låst inde på toilettet bliver der fundet ca. 0,25 gr. hash liggende foldet ind i et stykke papir samt en bonflaskes stående på gulvet ved natbordet. Indsatte bliver herefter lukket ud fra toilettet og gjort bekendt med de ulovlige genstande, og at de vil blive inddraget og vedlagt rapporten. Det overhøres herefter af personalet, at indsatte tager kontakt til medindsatte 223, og udtaler til ham, at "De kan bare vente sig. De ved ikke hvem de har med at gøre. Fucking ludere!" Indsatte råber inde fra cellen rettet mod personalet, at det er personlig chikane, og han ikke kan sove uden at ryge hash. Herefter kaster han med ting inde fra cellen mod døren, så det larmer meget voldsomt, mens han råber meget højt og voldsomt: " I er nogle fucking narhoveder. I kan bare vente jer".

Indberetning nr. 110

Situationen kan i 26 procent af episoderne karakteriseres som værende dagligdagsorienteret i den forstand, at personalet løser en række opgaver, der er en del af hverdagen i primært fængsler og arresthuse. Det kan være episoder, der udspiller sig på de indendørs fællesarealer, hvor indsatte kan gå til og fra og opholde sig i kortere eller længere tid i færd med lave mad, tale med andre indsatte, se fjernsyn, læse eller blot slappe af.

Andre dagligdagssituationer handler om, at de indsatte får udleveret mad, medicin eller andet, hvor personalet skal være tilstede. Dertil kommer situationer, hvor indsatte skal ledsages rundt på matriklen (til skole, beskæftigelse, købmand, besøg etc.), som en del af en almindelig hverdag i et fængsel eller arresthus. Disse situationer er ikke konfliktskabende i sig selv sammenlignet med afslag på anmodninger og kontrolsituationer. Som vi skal vende tilbage til, udspiller der sig imidlertid også ofte i disse situationer en særlig interaktion, der er medvirkende til, at dagligdagssituationen udvikler sig til en episode med overgreb.

Som det ligeledes fremgår af tabel 4, er det hver tiende af episoderne, der udspiller sig, når personalet befinder sig uden for kriminalforsorgens matrikler. Herunder er episoder, hvor personale skal ledsage indsatte til eksempelvis læge. Det kan også være indsatte, der råber efter personale på vej hjem fra arbejde, eller episoder, der foregår i personalets fritid.

Da jeg kommer ud fra butikken kommer der en mand i 20'erne af anden etnisk herkomst gående forbi mig. Han vender sig om og råber: "Sådan en skide vagt", hvorefter han spytter efter mig.

Indberetning nr. 568.

Endelig kan der peges på situationer, hvor den indsatte mod sin vilje skal overflyttes til en anden afdeling eller en anden matrikel. Disse situationer gør sig gældende i 4 procent af episoderne.

De resterende situationer, der er kategoriseret som "andet", består af enkeltstående situationer, der optræder sjældent og ikke umiddelbart kan placeres i de førnævnte kategorier. Ud fra indberetningerne er der i denne kategori også eksempler på, at personale indirekte bliver truet eller krænket. Det sker ved, at klienten omtaler personale i krænkende eller truende vendinger over for en tredjepart (som oftest andet personale). Der er dermed ikke direkte kontakt mellem gerningsperson og forurettede.

Indsatte [står] ved døren ind til afdelingen og afventer, at jeg kommer og låser ham ind. I det jeg låser døren op, spørger jeg indsatte, om ikke snart han skulle videre. Indsatte svarer hertil, at han har besluttet at blive på afdelingen. "Hvorfor det?", spørger jeg. Indsatte siger efterfølgende, ordret: "Personale X har fucket mig op, og når jeg kommer ud om et par år, så bliver det gengældt – det kan jeg love dig for".

Indberetning nr. 314.

5.1.1. Fordeling på regimetype

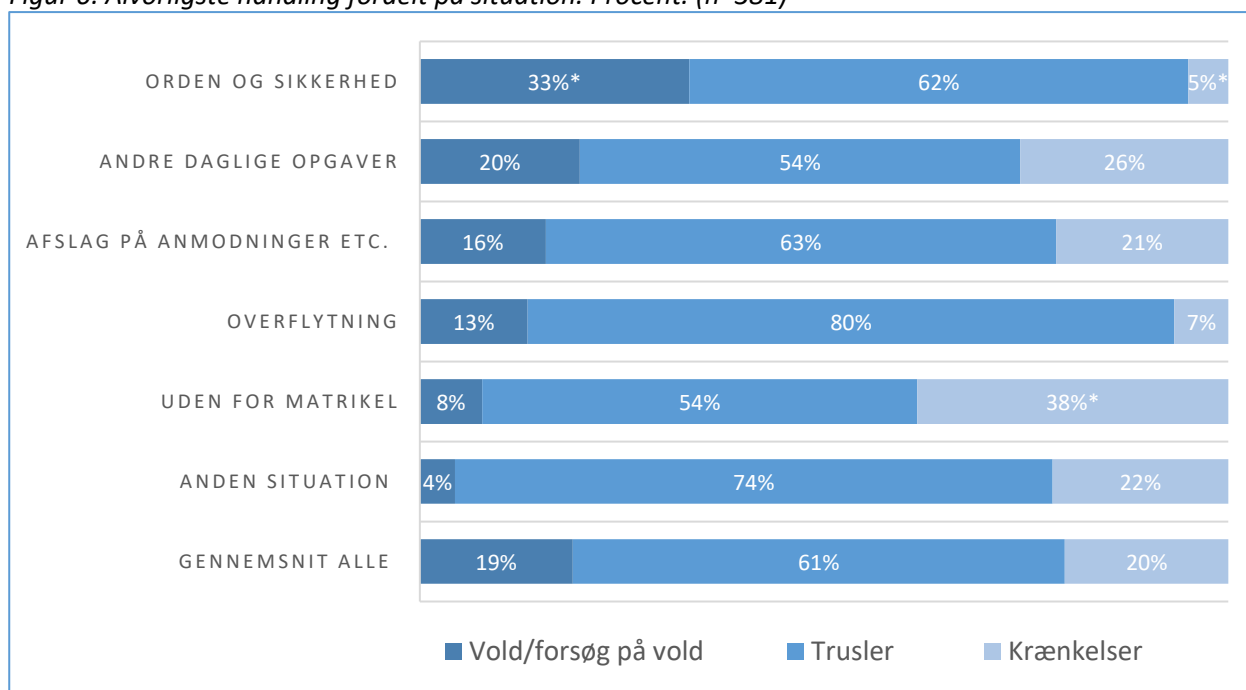
Afsnittene ovenfor belyser, hvilke situationer de parter, der er involveret i en volds-, trussels- eller krænkel-sesepisode befinder sig i, umiddelbart inden, at episoden opstår. Opgørelsen er generel for alle episoder, uanset hvilket regime de forekommer i. Når de analyserede episoder fordeles på hhv. åbent fængselsregime, lukket fængselsregime og arresthusregime, viser det sig, at de for en stor del fordeler sig ens i forhold til, hvilke situationer de udspiller sig i. Det eneste sted, hvor der er signifikant forskel mellem regimerne, er i forhold til andelen, der udspiller sig i forbindelse med en ordens- eller sikkerhedssituation (jf. bilag 2, tabel 1). Forskellen består i, at en større andel af episoderne i arresthusene foregår i disse situationer sammenlignet med episoderne i lukket regime. Dette kan være et udtryk for, at der netop i arrestregimet er flere sikkerhedsforanstaltninger, der skal håndhæves, hvilket øger sandsynligheden for, at relativt flere af episoderne vil opstå i sådanne situationer. Omvendt ses der dog ikke nogen forskelle mellem arresthusregimet og åbent regime, hvilket taler for, at forskellen ikke udelukkende kan forklares af, hvor restriktivt regimet er. Andre faktorer som for eksempel personalets håndtering af situationen og sammensætningen af klientellet i de forskellige regimer, vil givetvis også have en forklaringskraft.

5.1.2. Fordeling på alvorlighed

Ser man på alvorligheden af episoderne i forhold til de situationer, der omgiver episoderne, er der nogle interessante forskelle. Som figur 6 viser, forekommer der vold eller forsøg på vold i 33 procent af alle episoder, der opstår i forbindelse med en ordens- eller sikkerhedssituation. Dette er en signifikant større andel end gennemsnittet for alle typer af situationer. Omvendt ses det, at krænkelser kun udgør den alvorligste handling i 5 procent af de episoder, der udspiller sig umiddelbart efter, at personalet har håndhævet orden eller sikkerhed. Konflikter i situationer, hvor personalet forsøger at håndhæve orden og sikkerhed, udvikler sig altså relativt oftere til en alvorlig handling sammenlignet med de øvrige situationer. Når de forskellige ordens- og sikkerhedssituationer betragtes hver for sig, er der indikationer på, at episoder, der opstår i forbindelse med, at personalet blander sig i en konflikt mellem indsatte, har det alvorligste udfald. Således involverer en større andel af disse episoder vold/forsøg på vold mod personalet sammenlignet med episoder, der opstår i øvrige ordens- og sikkerhedssituationer. Omvendt udvikler ingen af de episoder i stikprøven, der opstår i forbindelse med forhør af indsatte, sig til vold/forsøg på vold, men forbliver alle ved enten en krænkelse eller en trussel. Det skal dog understreges, at opdelingen på disse underkategorier medfører et lille antal episoder at analysere på, hvorfor resultaterne kun skal ses som mulige tendenser.

Den anden signifikante forskel, der kan identificeres, er i forhold til de episoder, der udspiller sig uden for kriminalforsorgens matrikler. Disse situationer inkluderer både, når personalet gør tjeneste uden for matrikerne, når de er på vej til eller fra arbejdet, og når de er helt uden for arbejdssammenhæng. Figuren viser, at konfliktsituationer uden for kriminalforsorgens matrikler relativt oftere er eller forbliver krænkelsessager, sammenlignet med episoder der udspiller sig inde på matrikerne. Som det også beskrives nærmere i den kvalitative analyse af vold og trusler mod personalet, kan medarbejderne dog opleve det væsentligt mere alvorligt at blive udsat for noget – om det så er krænkelser, trusler eller vold – i deres fritid, end når de er på arbejde (Rönneberg og Poulsen 2019).

Figur 6. Alvorligste handling fordelt på situation. Procent. (n=381)

Fisher's Exact Test p=0,000

6. Udløsende faktorer

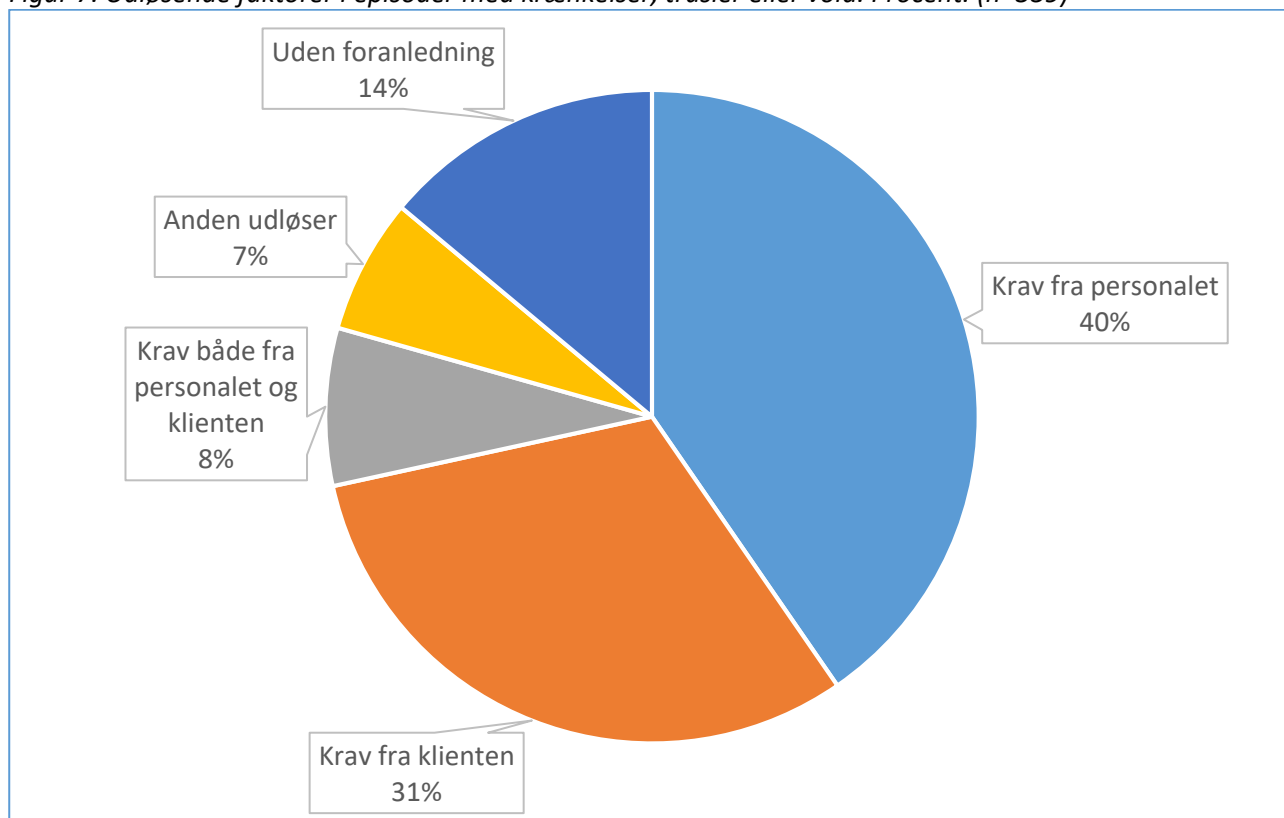
Resumé af "Udløsende faktorer"

I kapitlet undersøges det nærmere, hvilke faktorer der ser ud til at udløse konflikten og den efterfølgende vold, trussel eller krænkelse mod kriminalforsorgens personale – herunder hvor mange episoder, der tilsyneladende opstår "ud af det blå", altså uden at personalet er forberedt på det. Det viser sig, at det kun er i en mindre andel af episoderne (14 pct.), at der ikke ud fra indberetningerne kan spores en umiddelbar foranledning til konflikten. I samtlige øvrige episoder kan der identificeres et eller flere udløsende forhold, som personalet i et eller andet omfang har mulighed for at handle og reagere på. For knap 8 ud af 10 episoder drejer dette udløsende forhold sig om, at enten klienten kræver noget, som personalet ikke kan imødekomme, eller at klienten ikke handler i overensstemmelse med personalets anvisninger. I de resterende episoder bunder konflikten tilsyneladende i frustrationer fra klientens side, som ikke i udgangspunktet er rettet mod personalet.

I foregående kapitel var formålet at kortlægge, hvilken situation personalet og gerningspersonen befinder sig i, umiddelbart inden at episoden opstår. I det følgende skal vi se nærmere på, hvad der mere præcist foregår i situationerne – hvad er det med andre ord, der ser ud til at være de konfliktudløsende forhold? Dét, der er tydeligt, når der dykkes ned i de situationer, der omgiver episoderne, er, at klienter og personale møder hinanden med krav og til tider modkrav. Indberetningerne efterlader et indtryk af, at personalet og klienterne kan have forskellige krav eller ønsker til, hvordan der skal handles i en given situation, og at det ofte er baggrunden for, at konflikten opstår. Det skal dog også understreges, at de udløsende faktorer ikke skal forstås som den fulde forklaring på, hvorfor en episode opstår. Der er masser af situationer, hvor personale eller klienter eksempelvis stiller krav, der ikke imødekommes, men som ikke udvikler sig til en konflikt med vold, trusler eller krænkelser. Når begrebet udløsende forhold anvendes i det følgende, skal det således forstås som et forhold, der i den konkrete situation ser ud til at medvirke til, at der efterfølgende opstår en konflikt.

Som det fremgår af figur 7, ses der i alt 79 procent af alle episoder en kravsituation, som udspiller sig og leder direkte frem mod klientens reaktion, der udvikler sig enten til en krænkelse, en trussel eller en voldshandling. Kravet kan enten komme fra personalet, fra klienten eller fra begge parter. I 7 procent af episoderne, er der angivet "anden udløser" end krav fra personale eller fra klienten. Det kan være episoder, hvor klienten reagerer truende eller voldeligt på grund af forhold, der ikke handler om personalet, men bunder i frustrationer i forhold til sig selv, pårørende eller medindsatte.

Figur 7. Udløsende faktorer i episoder med krænkelser, trusler eller vold. Procent. (n=359)

I 40 procent af episoderne er der en beskrivelse af, at det er personalet, der indleder med at sætte grænser over for eller stiller krav til en eller flere klienter. Herefter følger en kortere eller længere diskussion, der leder videre til krænkelse, trussel eller et voldeligt overgreb.

I dag da jeg lukker klienten ind til fællesskab, meddeler jeg klienten, at jeg gerne ser, at han holder aftalen om at gå tilbage til sit opholdsrum efter toiletbesøg. Dette gør jeg opmærksom på fordi, klienten tidligere gik frem og tilbage på gangen efter endt toiletbesøg, hvilket jeg så på overvågningskameraerne. Under den efterfølgende samtale fortæller klienten mig, at "Ingen kan lide dig, og du skal huske, at der også er et liv udenfor, og du skal passe på. Den måde man behandler folk på, bliver man selv behandlet på". Da det blev sagt, var der i min optik ingen tvivl om, at det var ment som en trussel.

Indberetning nr. 1019¹¹

Derudover handler 31 procent af episoderne om, at klienten stiller krav til personalet, som personalet ikke vil opfylde.

Indsatte ringer på kaldeanlægget og siger, at hun vil have gårdtur omgående. Jeg fortæller hende, at hun nok skal få gårdtur så snart, der er mulighed for det. Indsatte siger også, at hun vil have varmt vand med det samme. Jeg forklarer indsatte, at vi er ved at koge vand og gøre mad klar, og at vi kommer ned til hende. Indsatte brokker sig højlydt over, at hun er blevet låst inde og mener ikke, at vi har

¹¹ Løbenumrene er i første omgang baseret på hver enkelt forurettede. Herefter er det ændret, så alle forurettede i samme episode har fået ét og samme løbenummer. Derfor findes der løbenumre, som er højere end antallet af episoder, der er forekommet i undersøgelsesperioden.

ret til at gøre dette, når ikke hun har gjort noget. Jeg forklarer indsatte, at hun og de andre er midlertidig udelukket, indtil de kan komme til forhør i morgen. Indsatte råber, at det kan vi ikke gøre, når hun ikke har gjort noget. Jeg fortæller indsatte, at da vi ikke ved hvem på gangen som har lavet hærværk, så er vi nødt til at få dem alle til forhør i morgen. Indsatte går væk fra kaldeanlægget og siger så "fucking so". Jeg siger til indsatte, at jeg vil skrive rapport på udtalelsen.

Indberetning nr. 166

Der er episoder, hvor der både spores krav fra personale og krav fra klienten. Det omfatter 8 procent af episoderne.

Under kategorien "Anden udløser" findes episoder, hvor det hverken er krav- eller grænsesætning, der lader til at være den udløsende faktor, men andre forhold. Et eksempel herpå er følgende episode:

Kl 08:05 trykker indsatte igen nødkald og siger, at elitetropperne er ude på gangen og er på vej ind til ham. Indsatte lyder nu meget panisk og personalet skynder sig over til indsatte. Da personalet åbner til indsatte, har indsatte barrikaderet døren med sengen og køleskabet. Undertegnede prøver at presse døren ind så der opstår et mellemrum mellem karmen og døren. Mens undertegnede presser på døren slår indsatte med stor kraft undertegnede på armen med glaslågen fra køleskabet.

Indberetning nr. 385

Endelig er der episoder, hvor der ud fra beskrivelserne ikke fremgår at være en direkte foranledning (14 pct.). Episoderne er beskrevet på en måde, hvor det er uklart, hvorfor klienten begår et overgreb mod personalet. Det kan blandt andet være situationer, hvor indsatte råber negativt efter personale, som er på vej til eller fra arbejde. I andre episoder er der en beskrivelse af, at episoden nærmest kommer ud af den blå luft.

I nedenstående er det for eksempel uklart, hvorfor den indsatte overfalder personalet:

Indsatte ringer på efter natlukning med ønske om at komme på toilettet. En ekstra døgnvagt bliver kaldt op fra overnatningen. Tilstede er nu fængselsbetjent X og tre andre betjente. Da celledøren åbnes går indsatte stille ud på gangen og ned mod toilettet på 4. etage. Fængselsbetjent X står i nichen ind til næste celle på indsattes vej mod toilettet. Uden forvarsel slår indsatte X hårdt i ansigtet på venstre kind med håndballen, medens han råber "det er kraftedeme dig hver gang".

Indberetning 543

Under en anden episode er foranledningen ligeledes uklar, og lader til i den grad at overraske personalet.

Indsatte er retur på etagen efter kondi. Indsatte er i elevatoren i godt humør og snaksagelig. Indsatte går ind på egen celle for at hente håndklæde til et bad imens Fængselsbetjent X står ude foran cellen og venter. Undertegnede går imens længere ned ad gangen, for at sikre at baderummet er tomt, så indsatte kan benytte dette. Indsatte kommer ud af cellen med et håndklæde på skulderen og en smørkniv i højre hånd. X spørger indsatte om det er for sjov med den smørkniv, hvorefter indsatte angriber X med kniven og stikker ham med denne i venstre side af brystet. Undertegnede ser dette og løber til episoden for at hjælpe X mod angrebet, imens jeg råber efter assistance fra det resterende personale.

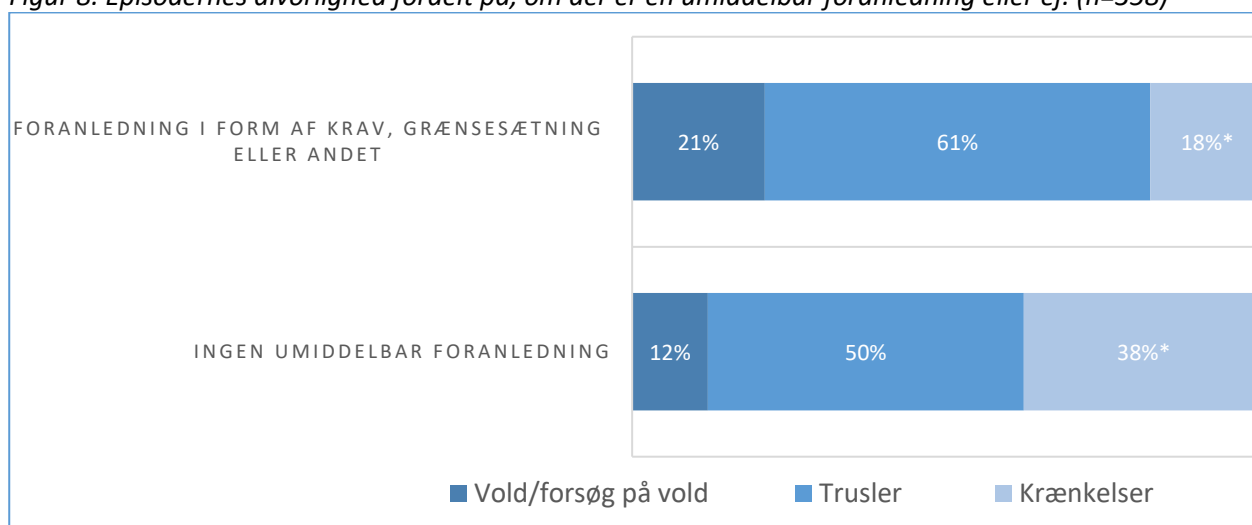
Indberetning 896

6.1. Fordeling på alvorlighed

I dette afsnit ses der nærmere på, hvorvidt der er forskel i episodernes alvorlighed afhængig af, hvad der har udløst episoden – altså om baggrunden for konflikten har sammenhæng med, hvor alvorligt den ender.

Som det kan aflæses af figur 8, er der signifikant forskel på episodernes alvorlighed, når episoderne, hvor der kan aflæses en umiddelbar foranledning, anskues i forhold til episoderne, der tilsyneladende opstår ud af det blå. Forskellen består i, at episoderne, hvor der ikke umiddelbart kan identificeres en foranledning, generelt er mildere i deres karakter i den forstand, at de indeholder en signifikant større andel krænkelsepisoder. Konkret udgør krænkelser den alvorligste handling i 38 procent af episoderne uden en umiddelbar foranledning mod 18 procent i episoderne, hvor der er en foranledning af en eller anden art. De forskelle, der kan aflæses i forhold til hhv. episoder med vold/forsøg på vold og trusler er ikke signifikante, og kan altså være udtryk for tilfældigheder.

Figur 8. Episodernes alvorlighed fordelt på, om der er en umiddelbar foranledning eller ej. (n=358)

Fisher's Exact Test p=0,005

Alvorligheden af episoderne kan jf. definitionen i denne rapport opdeles yderligere. Når der ses isoleret på voldsepisoderne, og hvordan de fordeler sig på de tre grader af alvorlighed fra forsøg på vold, vold mod krop, arme mv. uden brug af våben og til vold af særlig alvorlig karakter, ses der en tendens til, at de episoder, der opstår ud af det blå, i højere grad består af handlinger i den grove ende – altså at en større andel af voldsepisoderne uden en foranledning indeholder slag mod hoved eller med brug af genstande (jf. bilag 2, tabel 2). Den samme tendens ses, når trusselsepisoderne isoleres. Her ligger en signifikant større andel af episoderne uden en foranledning sig i den alvorligste kategori "trusler med våben eller andre genstande" sammenlignet med de episoder, hvor der tydeligt kan ses en foranledning til konflikten i indberetningen (jf. bilag 2, tabel 3). Det skal dog understreges, at selvom den anvendte signifikanstest kan tage højde for, at analysen er foretaget på et meget begrænset datagrundlag, er der stadig kun tale om, at der i stikprøven indgår i alt 50 episoder, hvor der ikke kan aflæses en foranledning. Når dette antal deles ud på flere alvorligheds kategorier, bliver antallet yderligere begrænset. Derfor skal sidstnævnte resultater kun ses som mulige tendenser og ikke håndfaste konklusioner.

Ovenfor er episoderne henholdsvis med og uden en tydelig foranledning sammenlignet i forhold til alvorlighed. I den forbindelse er der identificeret visse forskelle. Når man ser isoleret på de episoder, hvor der er en umiddelbar foranledning, kan der ikke identificeres nogle signifikante forskelle i alvorlighedsgrad i forhold til, hvilken type foranledning, der er tale om. Det ser altså ikke ud til at have betydning for episodens udfald, hvorvidt det er et krav fra personalet, et krav fra klienten eller andet, der udløser konflikten.

Samlet set tyder det derfor på, at det ikke er typen af foranledning, der har sammenhæng med, hvor alvorligt en episode ender, men derimod *om* der overhovedet kan identificeres en foranledning i situationen eller ej. Det er dog ikke helt entydigt, hvorvidt episoderne, der tilsyneladende opstår ud af det blå, bliver mere eller mindre alvorlige end episoderne, hvor personalet har mulighed for at handle på en tydelig konflikt. På den ene side udgør krænkelsepisoderne en større andel af episoderne uden foranledning. På den anden side er der dog også en tendens til, at når der er tale om såvel en trusselsepisode som en voldsepisode, er den i den mere alvorlige ende, når den opstår ud af det blå.

7. Episodernes forløb

Resumé af "Episodernes forløb"

Hvor det i de foregående kapitler er undersøgt, hvilke forhold der går forud for episoderne, retter det kommende kapitel fokus mod, hvordan episoderne udvikler sig, når først en klient har udført en krænkende eller mere alvorlig handling mod personalet. Det viser sig, at der i 25 procent af alle episoderne sker en eskalering, forstået som at den første overgrebsrelaterede handling ikke forbliver den mest alvorlige. For de episoder, der starter med en krænkelse, er det imidlertid knap halvdelen, der vil eskalere.

I forhold til personalets anvendelse af fysisk magt ses det, at dette forekommer i omkring 40 procent af alle episoder. Når der er tale om en episode med vold eller forsøg på vold anvendes imidlertid magt i 90 procent af tilfældene. Når personalet foretager en fysisk magtanvendelse ses en eskalering i knap 4 ud af 10 episoder. I mange tilfælde er det en mindre indgribende type magtanvendelse, der medfører en eskalering af situationen, som fx når personalet lægger en hånd på den indsatte for at få vedkommende til at gå ind på sin celle.

Det beskrives, at når der kommer mere personale til en igangværende episode, lykkes de ansatte i knap 4 ud af 10 episoder med at dæmpe konflikten. I 3 ud af 10 episoder fortsætter konflikten på uændret alvorlighedsniveau, efter personalet er kommet til, og i de resterende 3 ud af 10 episoder eskaleres konflikten ligefrem.

Det skal understreges, at næsten alle episoder kun har en enkelt gerningsperson, om end der kan være andre indsatte, der holder sig i baggrunden som tilskuere. Ved de episoder, hvor gerningspersonen er alene med en eller typisk flere betjente, ender konflikten oftere i vold eller forsøg på vold.

Klienterne ses at angribe genstande, som fx at slå på eller kaste med materielle ting, i lidt mere end hver fjerde episode. Når en klient angriber genstande, kan der efterfølgende forventes en eskalering i alvorligheden af de udførte handlinger i mere end halvdelen af tilfældene. Når gerningspersonen slår eller på anden måde bruger unødigt kraft mod materielle ting, er det således ofte et tegn på, at situationen efterfølgende vil blive mere alvorlig.

Der er ingen forskel på, hvor ofte en episode eskaleres under hhv. åbent, lukket og arrestregime. Der kan heller ikke identificeres nogen sammenhæng mellem, hvor ofte en episode eskaleres og hvilken situation, der går forud for eller umiddelbart foranlediger konflikten. Dette kan være et tegn på, at det i højere grad er de involverede parter konkrete adfærd i konfliktsituationen, der har betydning for, hvordan situationen udvikler sig. Indberetningerne, der ligger til grund for analyserne i denne rapport, udgør ikke et tilstrækkeligt datagrundlag i denne henseende, da de ikke rummer den nødvendige detaljerigdom om de involverede parter ageren i situationen. En grundig analyse af faktorer, der bidrager til, at en episode eskaleres eller dæmpes, bør derfor undersøges med andre datakilder.

I det foregående kapitel har der primært været fokus på de forhold, der går forud for, at en episode opstår. I præventivt øjemed er det imidlertid også vigtigt at se på, hvad der sker, når først en episode er i gang. For også efter konflikten er i gang og den første overgrebsrelaterede handling er begået, kan personalet have mulighed for at påvirke situationen og handle på måder, der enten er konfliktoptrappende eller nedtrappende.

I dette kapitel undersøges det derfor, hvordan episoder med vold, trusler og krænkelser udvikler sig. Først afsøges det, om de forskellige situationelle forhold, der har været behandlet i de foregående kapitler, har sammenhæng med, om en episode eskaleres i alvorlighed eller ej. Dernæst undersøges det, hvilken betydning det har for situationens udvikling, når personalet anvender fysisk magt eller får assistance fra andet personale på matriklen. Endelig belyses det, om dét, at gerningspersonen udviser aggressiv adfærd ved at angribe materielle genstande under en episode, kan ses som et tegn på, at situationen vil udvikle sig.

Et centralt begreb i kapitlet er *eskalering*. En eskalering defineres som, at der (tidsmæssigt) efter den første overgrebsrelaterede handling i episoden, ses en alvorligere handling jf. følgende liste. Den forurettede behøver ikke at være den samme. Det defineres således også som en eskalering, hvis én ansat bliver krænket indledningsvist, hvorefter en anden tilstedeværende medarbejder under episoden bliver udsat for en trussel.¹²

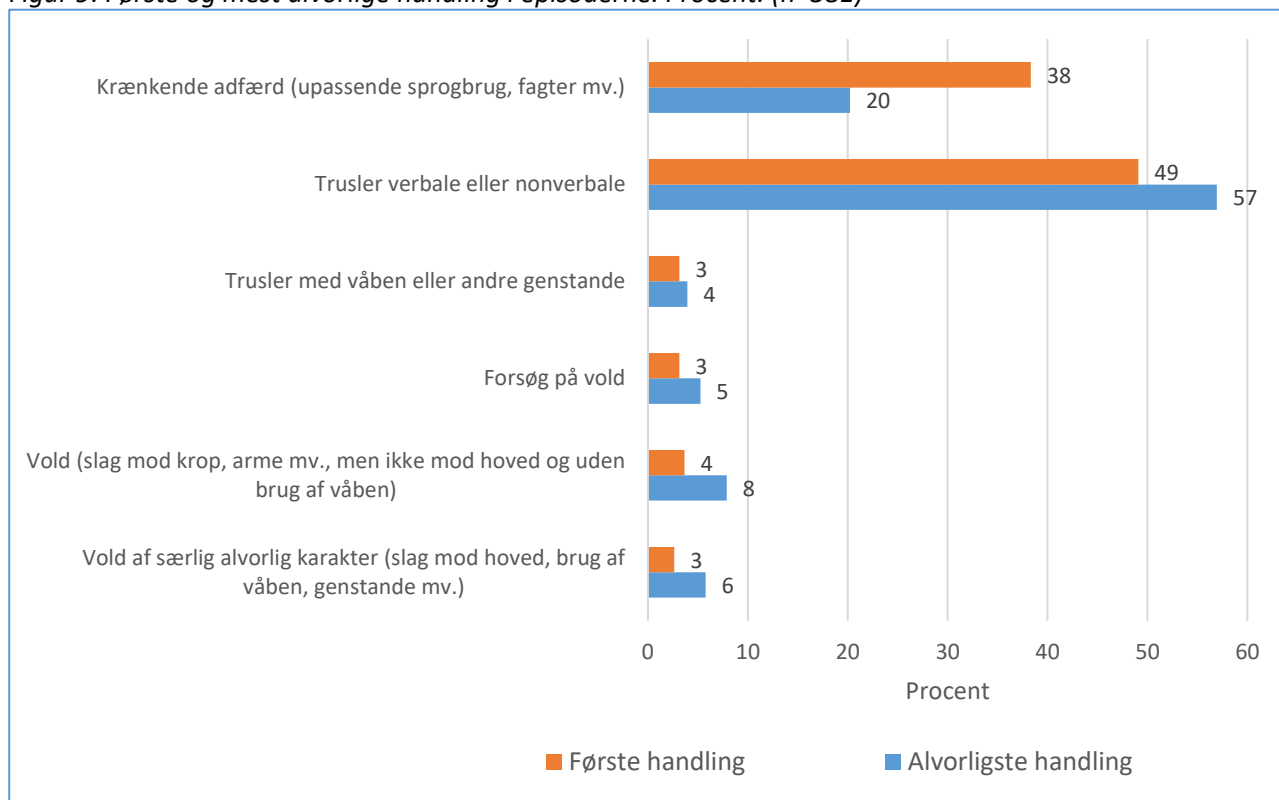
1. Krænkelser (upassende sprogbrug, fagter mv.)
2. Trusler verbale eller nonverbale
3. Trusler med våben eller andre genstande
4. Forsøg på vold
5. Vold (slag mod krop, arme mv., men ikke mod hoved og uden brug af våben)
6. Vold af særlig alvorlig karakter (slag mod hoved, brug af våben, genstande mv.)

Figur 9 viser, hvad der hhv. er den *første* handling og den *mest alvorlige* handling i episoderne. Figuren indikerer, at der for flere af episoderne sker en udvikling. Som det fremgår, er krænkelser den første handling i 38 procent af episoderne, mens det blot er 20 procent af episoderne, hvor det forbliver den mest alvorlige handling.

Den andelsmæssigt mest dominerende kategori – både hvad angår den første handling og den mest alvorlige handling – er verbale eller nonverbale trusler. Med andre ord er trusler den absolut oftest forekommende adfærd, både når der ses på, hvilken handling der indleder episoderne og hvilken handling, der bliver den mest alvorlige i episoderne.

¹² Til denne del af undersøgelsen har vi således ved gennemlæsningen af indberetningerne både kodet, hvad der er den indledende handling i episoden, og hvad der er den mest alvorlige. Det adskiller sig fra måden, hvorpå de officielle registreringer foretages i personalesystemet, hvor kun den mest alvorlige handling for den enkelte forurettede angives.

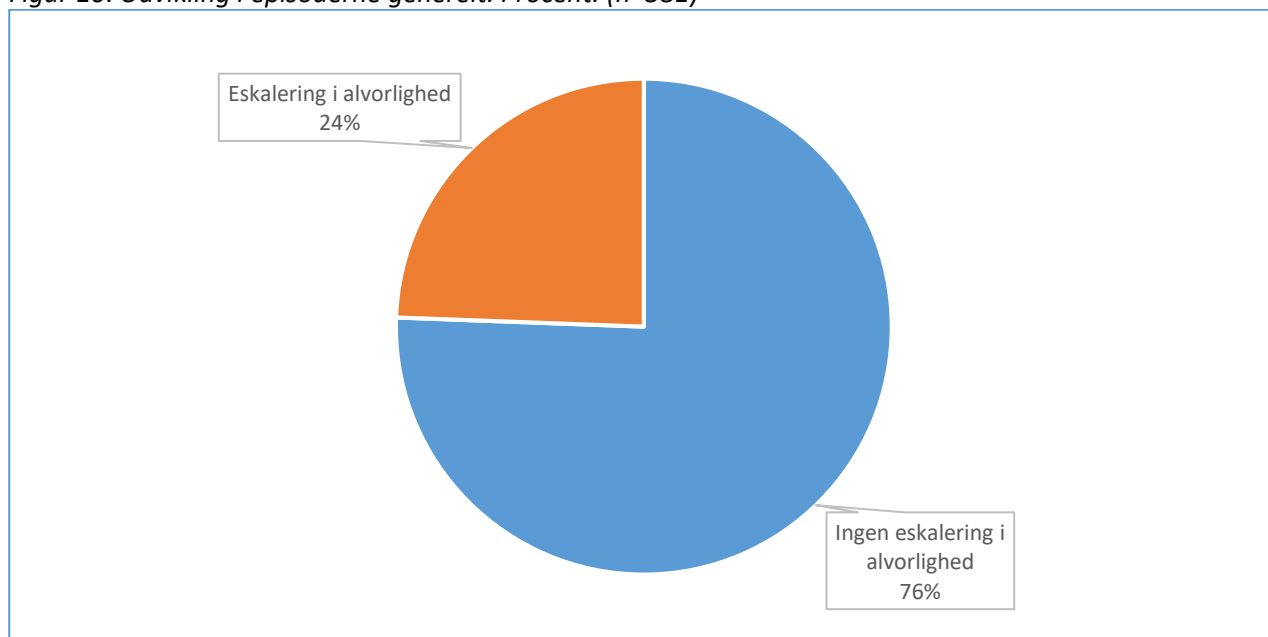
Figur 9. Første og mest alvorlige handling i episoderne. Procent. (n=381)

Ser man på tværs af samtlige episoder, uanset hvilken type handling der er tale om, viser det sig, at der for i alt 75 procent af episoderne *ikke* sker en udvikling i alvorligheden under episoderne – dvs. at den første overgrebsrelaterede handling i episoden også forbliver den mest alvorlige. Det er muligt, at den samme type handling udføres flere gange mod samme eller flere forskellige personer, men der forekommer ikke en handling, der jf. definitionen er mere alvorlig i sin karakter.

I omkring 25 procent ses der omvendt en eskalering jf. indberetningerne. Med andre ord gør det sig altså gældende for hver fjerde episode, at den første overgrebsrelaterede handling ikke vil blive den alvorligste, men at der efterfølgende forekommer en alvorligere handling. Der ses ingen forskelle i, hvor ofte episoderne eskaleres i hhv. åbent, lukket og arresthusregime.

Figur 10. Udvikling i episoderne generelt. Procent. (n=381)

For de episoder, hvor der ifølge indberetningerne sker en eskalering i alvorlighed undervejs i forløbet, ses forskellige typer udvikling, jf. figur 11.

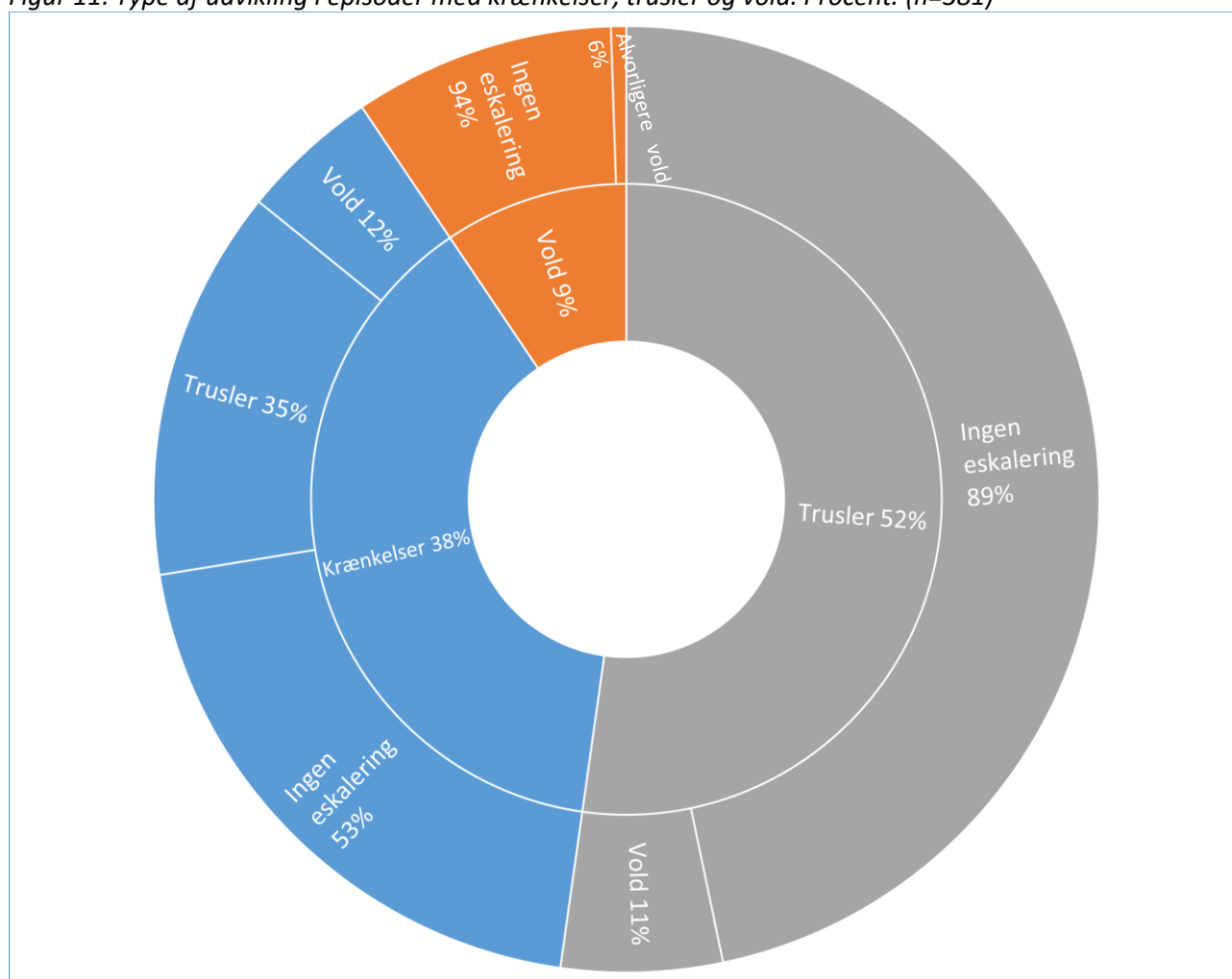
For episoderne, der starter med en krænkelse, udvikler 35 procent sig til en trussel, mens 12 procent eskalere til en voldsepisode. De resterende 53 procent udvikler sig ikke yderligere, og forbliver altså en episode, hvor krænkende adfærd er den mest alvorlige handling.

I forhold til episoderne, der starter med en trussel, ses det, at langt hovedparten (89 pct.) forbliver på samme alvorlighedsniveau. En andel på 11 procent udvikler sig imidlertid til vold eller forsøg på vold.

Endelig fremgår det af figur 11, at 9 procent af episoderne starter med en voldshandling. Dette svarer til 36 episoder i stikprøven. Af disse episoder er der en mindre andel på 6 procent, der undervejs udvikler sig til alvorligere vold. De 6 procent svarer imidlertid blot til 2 episoder, hvorfor procentandelen skal tages med forbehold.

Sammenfattende ses det altså, at mens episoderne, der starter med en krænkende handling eskalere i knaphalvdelen af tilfældene, er det for episoder, hvor trusler eller vold er den første overgrebsrelaterede handling en væsentlig mindre andel på op til omkring hver tiende episode, der vil udvikle sig til at omfatte en mere alvorlig handling i løbet af konflikten.

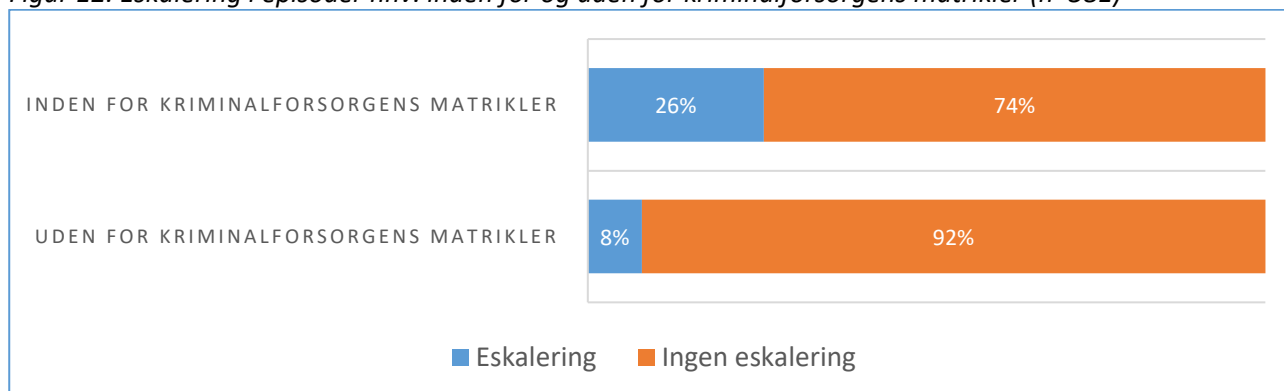
Figur 11. Type af udvikling i episoder med krænkelser, trusler og vold. Procent. (n=381)

7.1. Eskalering under forskellige situationelle forhold

Der er ingen signifikant forskel på, hvor ofte en episode eskaleres i de forskellige regimetyper. Episoder der foregår i hhv. åbent- eller lukket fængselsregime eskaleres altså hverken oftere end sjældnere end episoder, der foregår i et arresthus eller på en arrestafdeling. Dog viser der sig en forskel, når episoderne opdeles efter, om de foregår indenfor eller uden for kriminalforsorgens matrikler. Episoder uden for matriklerne drejer sig om krænkelser, trusler og vold der foregår enten, når kriminalforsorgens personale er i tjeneste uden for, for eksempel i forbindelse med en ledsaget udgang eller i personalets fritid. Forskellen består i, at situationer uden for matriklerne i mindre udstrækning eskaleres. Den første handling er med andre ord oftere den mest alvorlige handling sammenlignet med situationer inde på matriklerne, hvor der i større udstrækning ses en udvikling i konflikterne.

Figur 12. Eskalering i episoder hhv. inden for og uden for kriminalforsorgens matrikler (n=381)

Fisher's Exact Test p=0,01

Når episoderne, der foregår inde på en af kriminalforsorgens matrikler, anskues isoleret, ses der ingen sammenhæng mellem en eventuel eskalering og de forskellige situationelle forhold, der har været behandlet i de foregående kapitler. Således er der ingen forskel på, hvor ofte en episode eskaleres i alvorlighed, og om der kan identificeres en foranledning til konflikten (og i så fald hvilken), hvilken situation der går umiddelbart forud for episoden (om det eksempelvis er en ordens- og sikkerhedssituation, et afslag på en anmodning eller andet), eller hvor fysisk på matriklen konflikten opstår.

Dette kan tyde på, at det i højere grad er de involverede parter end de situationelle rammer omkring episoden, der har betydning for, hvorvidt en konflikt eskaleres i alvorlighed eller ej. Personalets skriftlige indberetninger om episoderne giver ikke et dækkende billede af hhv. forurettede og gerningspersonens konkrete adfærd i konfliktsituationen. Indberetningerne giver dog mulighed for at kradse lidt i overfladen og se på, om en konfliktsituation optrappes eller nedtrappes, når der hhv. kommer flere personer til en igangværende konflikt, når personalet anvender fysisk magt, og når gerningspersonen udøver angreb mod materielle genstande.

7.2. Tilstedeværende

Inden vi skal se nærmere på, hvad der sker med konfliktniveauet, når der kommer flere personaler til en igangværende episode, skal det undersøges, hvor ofte personalet står alene over for en eller flere gerningspersoner, når den alvorligste del af en episode med vold, trusler eller krænkelser udspiller sig.

7.2.1. Flere personaler til én gerningsperson

Langt den største andel af alle episoder med krænkelser, trusler og vold involverer kun én gerningsperson. Konkret er det kun i 4 procent af episoderne, at der er mere end én gerningsperson. I forhold til at indkredse de situationelle rammer omkring en episode med krænkelser, trusler eller vold, er det dog også relevant at se på, hvem der typisk er tilstede under konflikten – ikke nødvendigvis som aktive deltagere i episoden, men også som tilskuere til episoden. Med tilskuere menes eksempelvis andre klienter på en gårdtur eller andre ansatte i personalerummet, der overværer konflikten, men ikke har en direkte rolle i den. Det skal nævnes, at vores registrering af hvilke parter, der er tilstede under en given episode, er baseret på personalets beskrivelse af hændelsesforløbet, herunder hvem der har overværet det. Det er muligt, at personalet i visse tilfælde

vurderer det mere væsentligt i forhold til den efterfølgende dokumentation af hændelsesforløbet at få angivet, hvilket personale der har overværet episoden, fremfor hvorvidt andre klienter var tilstede.¹³ Med dette forbehold in mente, tegnes der, jf. tabel 5, alligevel et billede af, at der i langt den største andel af episoderne har været én klient tilstede overfor enten én personale (17 pct.) eller som oftest flere personaler (60 pct.) i det øjeblik, den alvorligste handling i episoden udspillede sig. Når episoderne fordeles på regime ses det, at det i arresthusene er en endnu mindre andel af episoderne (8 pct.), hvor der er flere klienter tilstede (jf. bilag 2, tabel 4). Dette er formentlig et udtryk for, at der i arresthusene og arrestafdelingerne er mere begrænset bevægelsesfrihed og fællesskab og derfor færre situationer, hvor indsatte er samlet, sammenlignet med fængselsregimerne.

Tabel 5. Fordeling af tilstedeværende personer ved den alvorligste del af episoderne.¹⁴ Procent. (n=349)

Tilstedeværende	Procent
En klient, en personale	17 %
En klient, flere personaler	60 %
Flere klienter, en personale	11 %
Flere klienter, flere personaler	11 %
I alt	100 %

7.2.2. Fordeling på alvorlighed

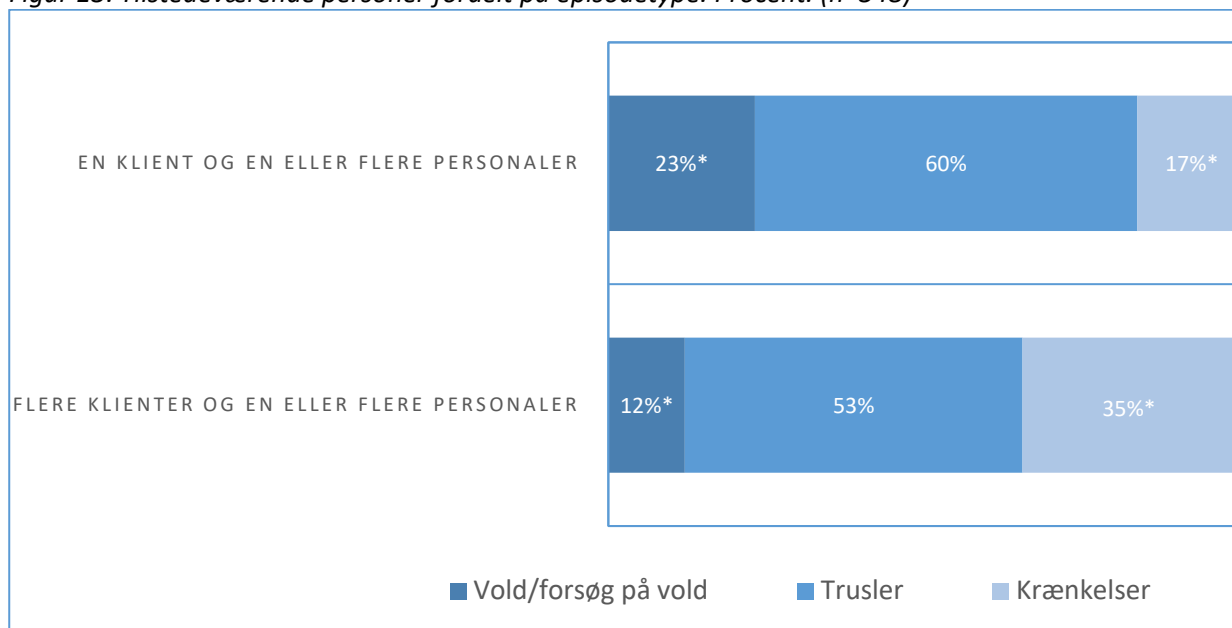
At der er en klient tilstede over for én eller flere personaler i størstedelen af episoderne er ikke kun interessant i sig selv, men også fordi disse episoder hyppigere ender med vold sammenlignet med episoder, hvor der indgår flere klienter. Episoder med flere tilstedeværende klienter har omvendt i højere grad krænkende karakter som for eksempel, når en indsat råber skældsord efter en betjent, mens der er flere indsatte tilstede.

Figur 13 viser, at mens der forekommer vold eller forsøg på vold i 23 procent af alle episoder, hvor der kun er én klient tilstede, er den tilsvarende andel 12 procent, når der er flere tilstedeværende klienter.

¹³ Tabellen inkluderer også episoder, som foregår uden for kriminalforsorgens matrikler, og hvor det ikke nødvendigvis er en klient, men eksempelvis én fra en gruppe af personer, der råber noget efter en af kriminalforsorgens personaler. For læsevenlighedens skyld anføres dog kun "klienter".

¹⁴ 33 episoder (svarende til 9 procent af stikprøven) udgår af opgørelsen, da enten gerningspersonen eller forurettede ikke selv er fysisk tilstede under episoden.

Figur 13. Tilstedeværende personer fordelt på episodetype. Procent. (n=348)

Fisher's Exact Test p=0,001

7.3. Tilstedekomst af flere personaler

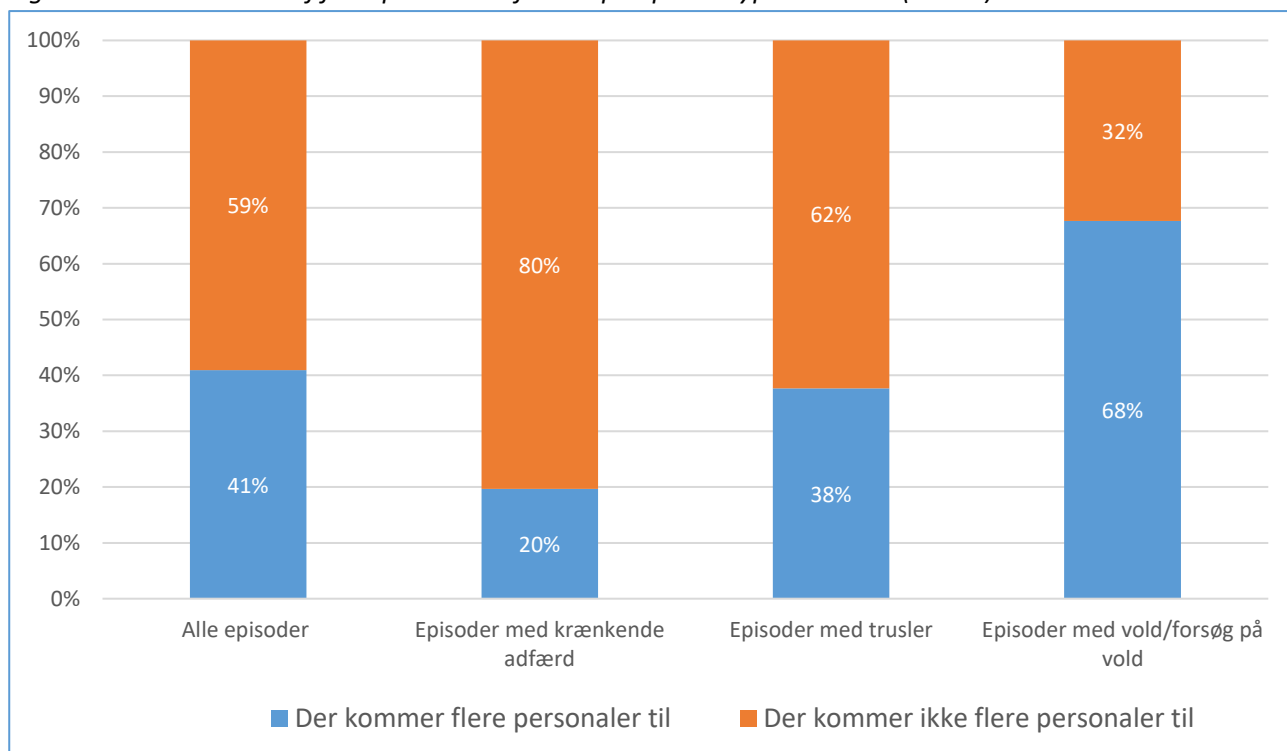
I det følgende undersøges det, hvordan konflikten udvikler sig, når der kommer flere personaler til en igangværende episode. Dét, at der kommer flere personaler til, kan både være et resultat af, at en medarbejder trykker på overfaldsalarmen, hvorved det øvrige personale på matriklen tilkaldes, eller at kolleger af sig selv kommer til, hvis de opdager, at der er brug for assistance.

Figur 14 viser, i hvor stor en andel af episoderne, der kommer mere personale til. De episoder, hvor det ikke tydeligt fremgår af indberetningen, om der kommer flere til i løbet af episoden, er taget ud af denne opgørelse. Dette gælder for omkring 2 procent af episoderne. Ligeledes er episoder, hvor det ikke er muligt, at der kan komme flere medarbejdere til, ekskluderet. Dette vedrører omkring 15 procent af episoderne, og drejer sig om situationer, hvor gerningspersonen eksempelvis er ukendt eller ikke er fysisk tilstede under episoden, idet der er tale om trusselsbreve, telefonopringninger eller lign.

Som søjlen yderst til venstre i figur 14 viser, kommer der i 41 procent af alle episoderne mere personale til, mens der for 59 procent af episodernes vedkommende ikke er beskrevet noget om, at yderligere personale tilkaldes eller i øvrigt kommer til af sig selv. Der er ikke forskel på, hvor ofte der kommer mere personale til igangværende episoder i hhv. åbent, lukket og arresthusregime.

Når der ses på de enkelte typer af episoder, viser det sig desuden, at der er signifikant forskel på, hvor ofte der kommer mere personale til i de enkelte typer af episoder; jo mere alvorlige handlinger i episoden, desto oftere kommer der mere personale til. I episoder med krænkelser er det således i 20 procent af tilfældene, at der kommer mere personale til, mens det gør sig gældende for 68 procent af episoderne, hvor der er foregået vold eller forsøg på vold. Det skal bemærkes, at i knap 9 ud af 10 af de episoder med vold/forsøg på vold, hvor der ikke kommer mere personale til, er der allerede flere personaler tilstede ved episodens begyndelse.

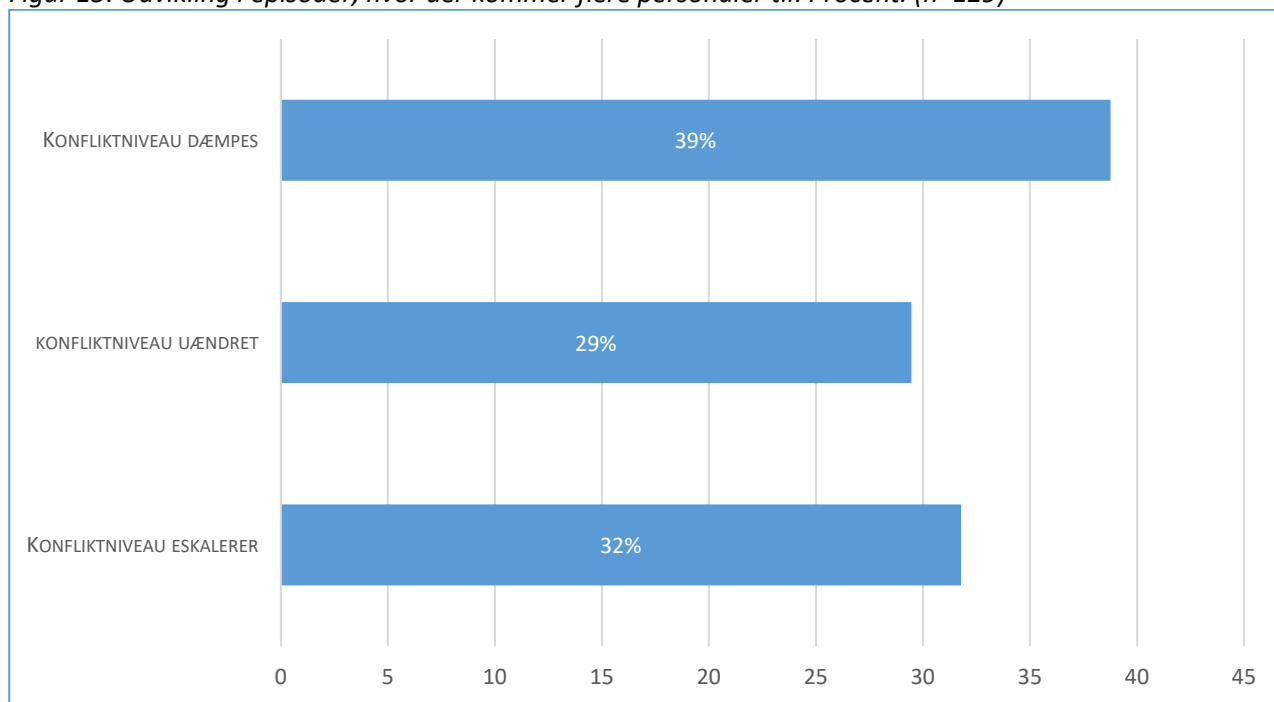
Figur 14. Tilstedekomst af flere personer fordelt på episodetype. Procent. (n=315)

Fisher's Exact Test p=0,000

Figur 15 viser, hvordan episoderne udvikler sig i de tilfælde, hvor der kommer mere personale til. Som det fremgår, lykkes det tilkommende personale med at bidrage til en dæmpning af konflikten i knap 4 ud af 10 episoder. Det vil sige, at der, efter personalet er kommet til, udelukkende udføres handlinger af mindre alvorlig karakter jf. definitionen, eller at overgrebene helt stopper. I 3 ud af 10 episoder fortsætter konflikten på uændret alvorlighedsniveau, efter personalet er kommet til, og i de resterende 3 ud af 10 episoder eskaleres konflikten ligefrem. Andelene er de samme, når der kigges på tværs af forskellige typer regimer og matrikler – der er altså ikke forskel på, hvor ofte episoderne eskaleres, efter der er kommet mere personale til, på tværs af hverken fængsler og arresthuse eller åbent, lukket og arrestregime.

Figur 15. Udvikling i episoder, hvor der kommer flere personer til. Procent. (n=129)

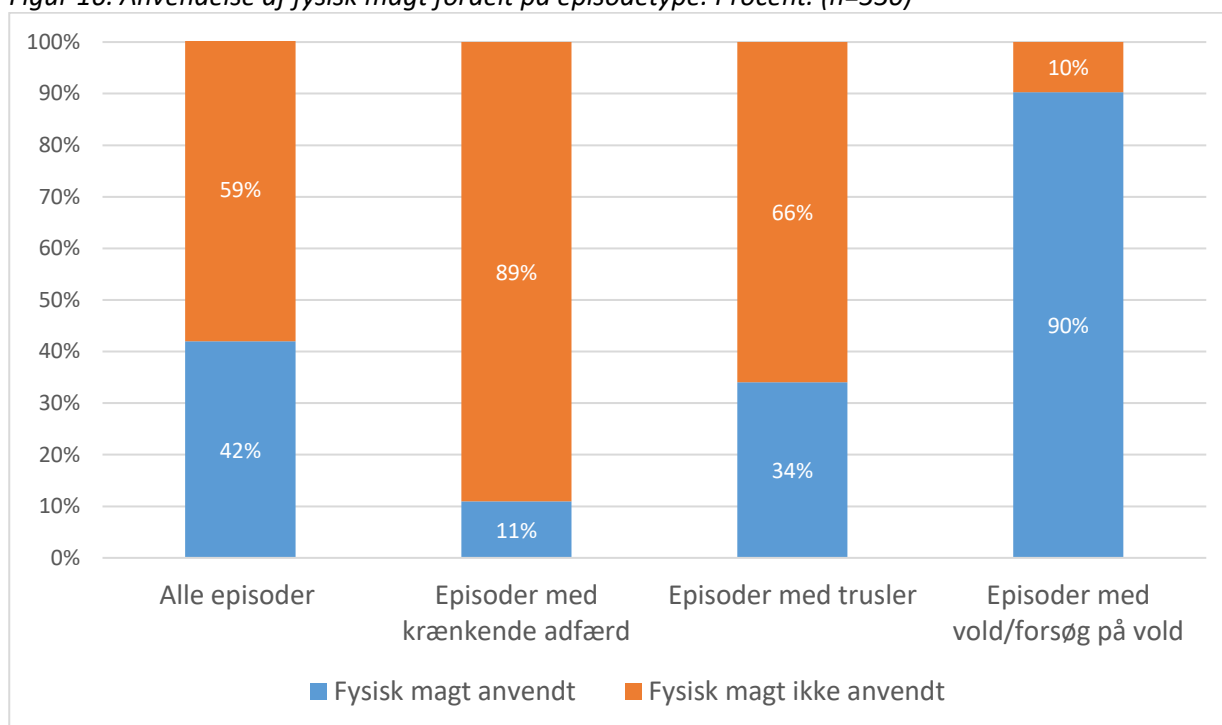
7.4. Anvendelse af fysisk magt

I dette afsnit ses der nærmere på, hvor ofte personalet anvender fysisk magt i forbindelse med et overgreb, og hvordan episoderne udvikler sig i de tilfælde, hvor der anvendes magt. Om der er anvendt fysisk magt er fastslået ud fra personalets beskrivelse af sagen. Fysisk magt defineres som alt fra, at personalet tager klienten i armen og fører vedkommende afsted eller sætter hænderne i brystet på klienten for at få vedkommende til at gå ind på sin celle, til at der anvendes magtmidler som skjold, stav eller peberspray.

Figur 16 viser, i hvor stor en andel af de episoder, hvor en klient krænker, truer eller udøver vold, at personalet anvender fysisk magt. De episoder, hvor det ikke har været muligt for personalet at anvende fysisk magt, fordi gerningspersonen ikke var fysisk tilstede under episoden, indgår ikke i opgørelsen. Dette drejer sig blandt andet om situationer, hvor der er fremsendt trusselsbreve, eller hvor en ukendt gerningsperson råber efter en ansat. Derudover er enkelte episoder, hvor det enten ikke fremgår tydeligt, hvorvidt personalet har anvendt fysisk magt, eller hvor klienten allerede er i transportbælte eller håndjern i forbindelse med en transport, ekskluderet. Disse episoder udgør under én procent.

Som det fremgår af søjlen yderst til venstre, anvendes der fysisk magt i 42 procent af alle episoderne uanset type. Figuren viser desuden, at der er signifikant sammenhæng mellem episodens karakter og anvendelsen af fysisk magt; jo mere alvorlig episoden er, desto oftere anvender personalet fysisk magt. I episoder, hvor den mest alvorlige handling er en krænkelse, anvender personalet fysisk magt i 11 procent af tilfældene, mens det i episoder med vold eller forsøg på vold er helt oppe på 90 procent.

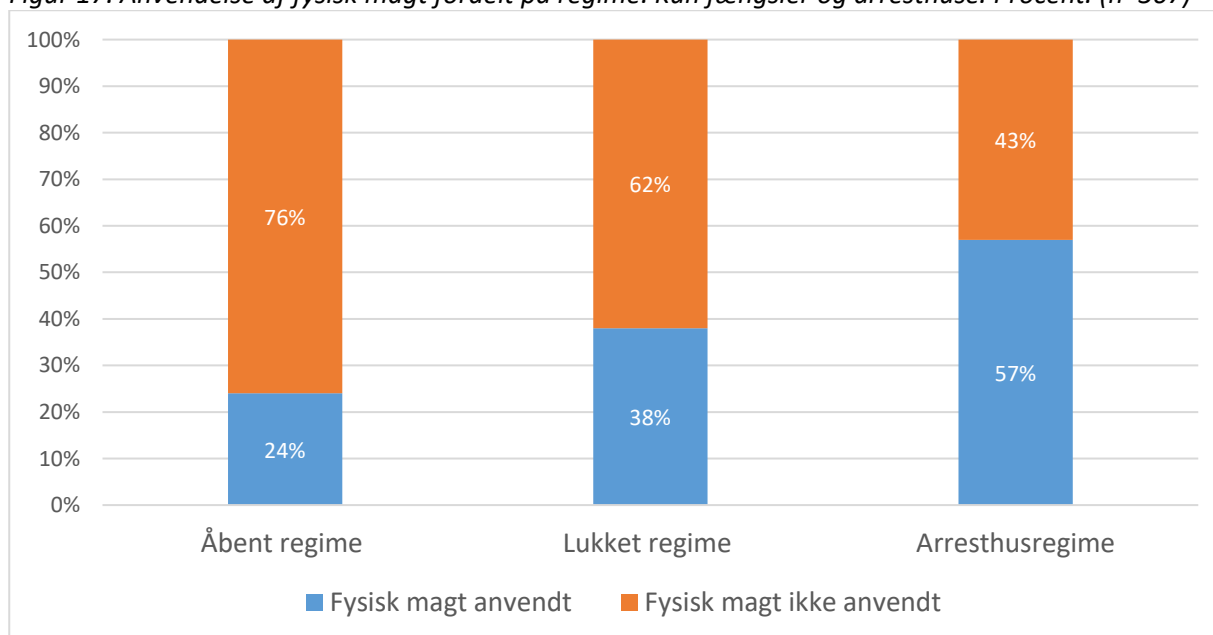
Figur 16. Anvendelse af fysisk magt fordelt på episodetype. Procent. (n=330)

Fisher's Exact Test p=0,000

Som figur 16 illustrerer, er der signifikant forskel på, hvor ofte personalet anvender magt, afhængig af hvilket regime den indsatte er placeret under på episodetidspunktet; jo strammere regimet er, desto oftere anvendes magt i overgrebsrelaterede episoder. Denne forskel hænger dog formentlig sammen med, at de episoder, der er registreret i arresthusene, er mere alvorlige sammenlignet med både åbent og lukket regime (jf. afsnit 3.1.).

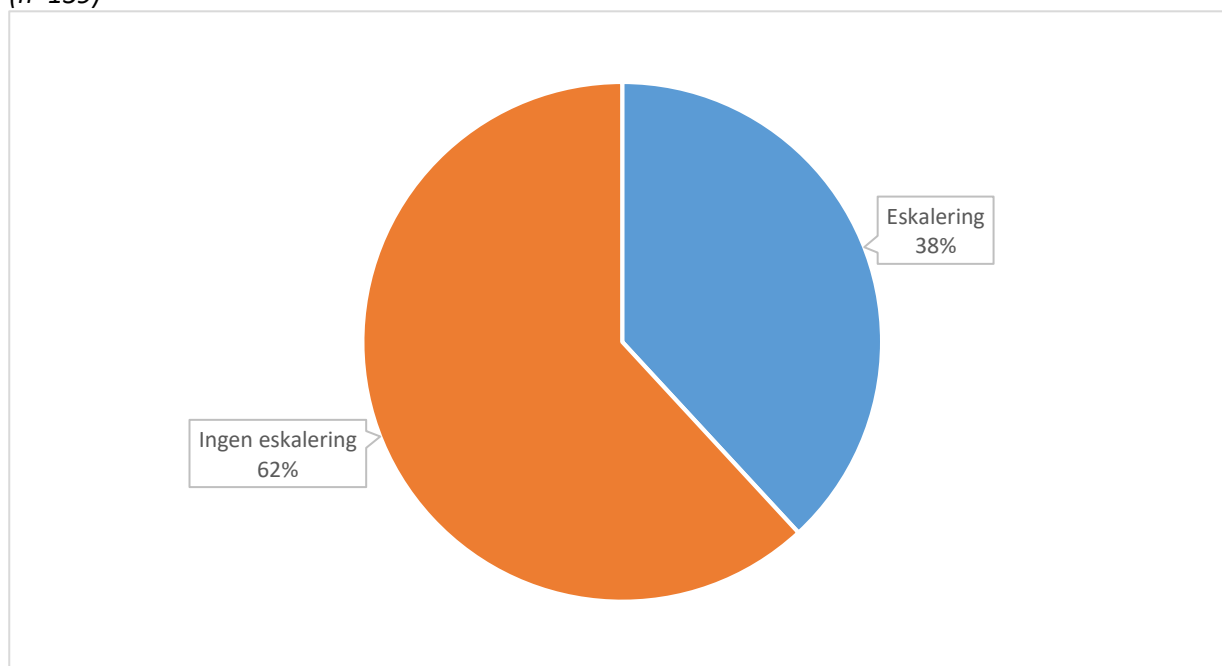
Figur 17. Anvendelse af fysisk magt fordelt på regime. Kun fængsler og arresthuse. Procent. (n=307)

Fisher's Exact Test p=0,000

Figur 18 viser, hvordan episoderne udvikler sig, efter personalet har anvendt fysisk magt. Kun de episoder, hvor personalet anvender fysisk magt, er således inkluderet. Som det fremgår, eskaleres 38 procent af episoderne efter en magtanvendelse – dvs. at der efter personalets fysiske indgriben forekommer en handling, der jf. definitionen er mere alvorlig. Der ses i denne henseende ingen forskelle i, hvor ofte episoderne eskaleres efter en magtanvendelse, og hvilket regime gerningspersonen er indsat under.

Figur 18. Udvikling i episoder, hvor personalet anvender fysisk magt. Kun fængsler og arresthuse. Procent. (n=139)

Når beskrivelserne af de episoder, hvor personalet anvender fysisk magt, læses igennem, viser der sig kvalitativt en tendens til, at særligt de mindre indgribende typer magtanvendelser medfører en eskalering af situationen. Muligvis fordi det fra den indsatte side kan opfattes som en provokation. Nedenstående uddrag viser et eksempel på, hvordan en episode eskaleres til en trussel umiddelbart efter – og måske endda som direkte reaktion på – personalets magtanvendelse:

[...] Indsatte bliver stående i døren, hvorefter jeg gentager min anmodning [om at indsatte skal forlade personalekontoret]. Indsatte siger, at han har ret til at blive stående. Jeg beder endnu engang indsatte om at forlade kontoret, men indsatte går i stedet tættere på, og jeg vælger derfor at føre indsatte ud af kontoret med et tag i indsattes højre overarm, hvorefter jeg lukker døren. Indsatte bliver nu meget ophidset og råber, at jeg er en "lille hund", en "luder", og at jeg bare kan komme ud på gangen, hvis jeg tør.

Indberetning nr. 1035

Nedenstående eksempel er endnu en situation, der relativt ofte optræder i indberetningerne; at en indsat bliver bedt om at træde ind på sin celle, men nægter at følge personalets anvisninger, hvorefter den ansatte fysisk vil føre vedkommende derind. Resultatet er dog ikke altid, at den indsatte efterkommer personalets ønske, men i stedet som her at situationen eskaleres:

[...] indsatte stiller sig nu meget tæt op af mig i celledøren, og jeg beder ham om at træde ind i cellen. Dette vil han ikke. Han står stadig tæt op af mig, og jeg vælger at føre ham ind i cellen ved at lægge en flad hånd på hans bryst for at få en acceptabel distance mellem ham og mig. Jeg kan nu fornemme, at han hidser sig mere op, og han træder igen frem mod mig og laver et udfald med kroppen.

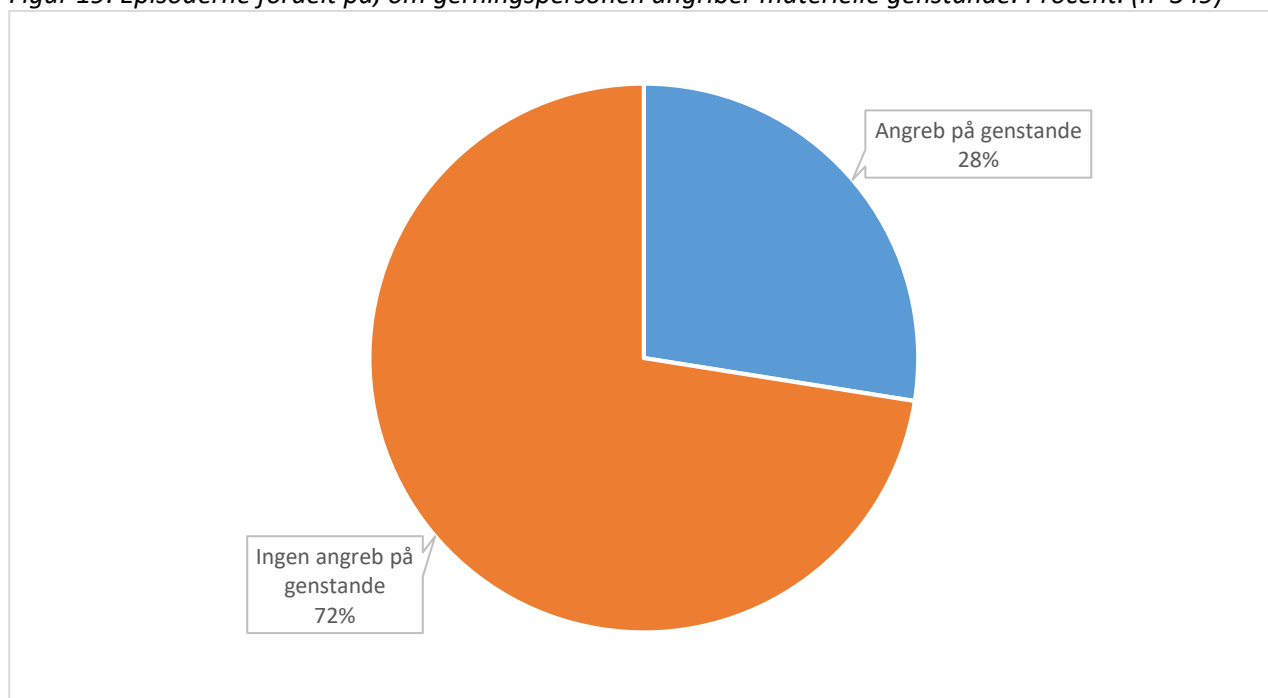
Indberetning nr. 986.

7.5. Angreb på genstande

I forebyggelsesøjemed er det endvidere væsentligt at se på, om der er nogle indikationer på, hvornår en situation vil eskalere, da viden herom kan styrke den ansattes handlemuligheder. En sådan indikation kan være, at gerningspersonen udviser aggressiv adfærd ved at angribe materielle genstande. I dette afsnit sættes der derfor fokus på, hvorvidt gerningspersonen angriber genstande forud for eller i løbet af episoden, og hvordan episoderne i så fald udvikler sig efterfølgende. Angreb på genstande defineres som alle handlinger, hvor gerningspersonen bruger unødigt kraft mod genstande såsom at smække hårdt med en dør, sparke til ting eller ødelægge genstande.

Som figur 19 viser, ses det i 28 procent af episoderne, at gerningspersonen angriber genstande. Episoder, hvor den forurettede og gerningspersonen ikke er fysisk tilstede samme sted under episoden, er ekskluderet fra opgørelsen (8 pct. af alle episoder). Det samme er en enkelt episode, hvor det ikke tydeligt fremgår, om gerningspersonen angriber genstande eller ej.

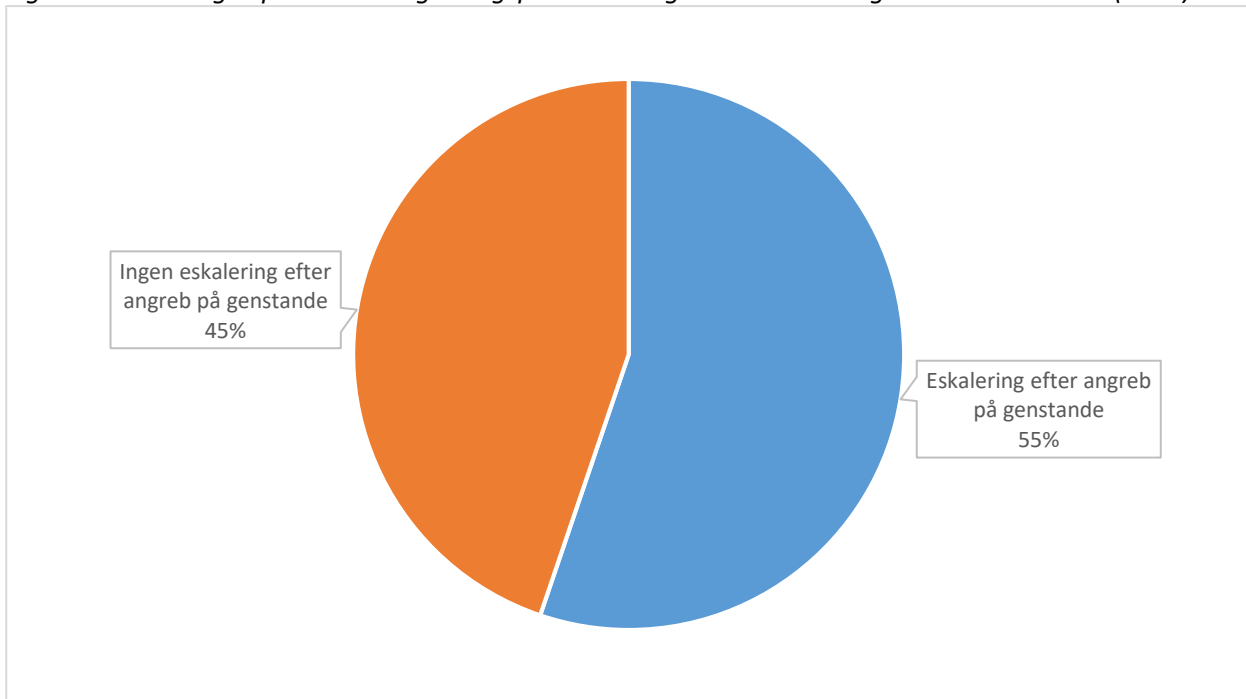
Figur 19. Episoderne fordelt på, om gerningspersonen angriber materielle genstande. Procent. (n=349)

Der er ingen signifikante forskelle på alvorlighedsgraden af de episoder, hvor gerningspersonen angriber genstande, og de episoder, hvor det ikke sker. Dog er det bemærkelsesværdigt, som den følgende figur viser, at der i mere end halvdelen (55 pct.) af de episoder, hvor gerningspersonen angriber materielle genstande, efterfølgende ses en eskalering i vedkommendes handlinger. Når gerningspersonen slår eller på anden måde

bruger unødigt kraft mod materielle ting, er det således ofte et tegn på, at situationen efterfølgende vil eskalere. Sammenhængen mellem eskalering og angreb på materielle genstande er noget, der sættes fokus på i Brøset Violence Checklist; et redskab, der bruges i psykiatrien til at forudsige voldelig eller aggressiv adfærd blandt patienter. På tjeklisten betragtes angreb på ting eller genstande som en af de seks hyppigste former for adfærdssændringer, der kan indikere, at patientens adfærd efterfølgende bliver aggressiv eller voldelig¹⁵. Angreb på genstande kan således være en væsentlig indikator på en øget voldsparathed.

Figur 20. Udvikling i episoder hvor gerningspersonen angriber materielle genstande. Procent. (n=96)

¹⁵ Brøset Violence Checklist (BVC): Se for eksempel https://www.psykiatri-regionh.dk/centre-og-social-tilbud/Psykiatri-ske-centre/Psykiatrisk-Center-Sct.-Hans/forskning/Documents/Metoder/4_BR%C3%98SET%20VIOLENCE%20CHECK-LIST.pdf

8. Sandsynligheden for at en episode ender i vold mod personalet

Resumé af ”Sandsynligheden for at en episode ender i vold mod personalet”

I kapitlet gennemføres en analyse af, hvilke forhold der øger sandsynligheden for, at en episode ender i vold eller forsøg på vold mod personalet frem for trusler eller krænkelser. Resultatet viser, at typen af regime samt gerningspersonens tilknytning til Danmark har selvstændig forklaringskraft. Episoder, der foregår i arrestregime, har således øget sandsynlighed for at ende med en voldshandling mod personalet. Episoder, der involverer udlændinge uden tilknytning til Danmark, har ligeledes øget sandsynlighed for at involvere vold eller forsøg på vold. Derimod har situationen, der umiddelbart leder op til episoden, og typen af interaktionen mellem personale og gerningsperson forud for episoden ikke selvstændig forklaringskraft. Det samme gælder øvrige karakteristika ved gerningspersonen som eksempelvis alder, hovedkriminalitet og eventuelt bandetilhørsforhold. Der viser sig dog en mulig tendens til, at psykisk uligevægt hos gerningspersonen kan øge risikoen for, at en episode bliver voldelig. Der er imidlertid usikkerhed forbundet med analysens resultat, da det samtidig tyder på, at en væsentlig del af forklaringen på, hvorfor en episode ender i vold frem for mindre alvorlige handlinger, må søges blandt forhold, der ikke har kunnet inddrages i den aktuelle analyse.

Nogle af de deskriptive sammenhænge, der er påvist i det foregående mellem forskellige forhold omkring de enkelte episoder, og det, at episoderne ender i vold eller forsøg på vold mod personalet, kan ved nærmere analyse vise sig at være betinget af andre forhold. Formålet med den følgende analyse er at identificere særlige risikofaktorer, der gør sig gældende for de episoder, der indebærer fysisk vold. Betegnelsen ’risikofaktorer’ dækker over forhold, der er forbundet med en øget risiko for indsattes vold mod personalet. I dette kapitel vil der således blive set nærmere på, hvorvidt der er situationelle forhold, som beskrevet i det foregående, der har særlig betydning for, om en episode mellem personale og indsatte får en voldelig udgang, når der tages højde for flere forhold på samme tid – herunder forhold omkring gerningspersonen.

Der er næppe tvivl om, at voldelige episoder adskiller sig fra de episoder, hvor kriminalforsorgens personale møder de indsatte fredeligt som en del af hverdagen i kriminalforsorgens institutioner. Af gode grunde findes der ikke beskrivelser af alle de fredelige episoder. Derimod er der, som det allerede er fremgået, beskrivelser af de episoder, hvor der er en konfrontation mellem personale og indsatte, som ikke ender voldeligt, men hvor personalet bliver krænket eller truet af indsatte. Disse episoder er det tætteste bud på ikke-voldelige episoder, og vil derfor udgøre sammenligningsgrundlaget.

Inden resultatet af regressionsanalysen præsenteres i tabel 6 følger en angivelse af, hvilke forhold der er inddraget i analysen samt en kort beskrivelse af, hvordan tabellen skal læses.

8.1. Logistisk regressionsanalyse

Den logistiske regressionsanalyse tester for, hvilke forhold der enten øger eller mindsker sandsynligheden for, at en episode ender i *vold eller forsøg på vold* frem for *krænkelser eller trusler*. For nemheds skyld omtales dette i det følgende ofte blot som sandsynligheden for, at en episode ender i vold.

Regressionsanalysen inkluderer de episoder, der foregår i et fængsel eller arresthus, og hvor gerningspersonen er kendt. 15 procent af episoderne er således ekskluderet fra den aktuelle analyse, da de enten foregår i et andet regime end fængsel/arresthus, helt uden for kriminalforsorgens matrikler eller har en ukendt gerningsperson.

Tabel 6 viser slutmodellen på baggrund af regressionsanalysen – dvs. de forhold, der har vist sig at være af selvstændig betydning for, at en episode ender i vold. Metoden er logistisk regressionsanalyse, hvor der er foretaget en modelsøgning ved at inkludere de relevante variable, der er til rådighed, i en såkaldt startmodel. Der er foretaget en baglæns modelsøgning, hvor de insignifikante variable ekskluderes fra modellen for hver regression. De tilbageværende signifikante variable indgår i det, der kaldes slutmodellen.

De forhold, der indgår i regressionsanalysens startmodel som mulige forklarende variable i forhold til vold, handler dels om situationen og interaktionen umiddelbart forud for selve episoden:

- Er den indsatte varetægtsfængslet, eller afsoner vedkommende i åbent eller i lukket fængselsregime
- Hvor starter hændelsen (ved cellerne, fællesarealer etc.)
- Hvilken situation kendetegner hændelsen (orden og sikkerhed, afslag på anmodninger etc.)
- Stiller personalet krav til den indsatte
- Stiller den indsatte krav til personalet
- Forsøger personalet at sætte grænser for den indsattes adfærd
- Sker episoden umiddelbart uden foranledning.

Desuden indgår følgende oplysninger omkring gerningspersonen:

- Hvor gammel er den indsatte
- Er den indsatte medlem af en rocker- eller bandegruppering
- Er den indsatte psykisk uligevægtig
- Er den indsatte uden tilknytning til Danmark, dvs. udlænding uden et dansk cpr-nummer¹⁶
- Hvilken hovedkriminalitet er den indsatte dømt eller varetægtsfængslet for (drab og personfarlig kriminalitet overfor øvrig kriminalitet)
- Hvor lang tid har den indsatte været på den aktuelle matrikel på episodetidspunktet.

Forud for modelsøgningen er der desuden blevet set nærmere på andre forhold, der kunne tænkes at være relevante for at forklare, hvorfor der er episoder, der ender i vold. Disse forhold er imidlertid udeladt, fordi fordelingerne inden for de enkelte kategorier indeholder for få observationer. Det drejer sig om forhold som gerningspersonens køn, hvor antallet af episoder, der involverer en kvindelig gerningsperson, er for lille. Det bliver ganske enkelt for usikkert at udtale sig om, hvorvidt konflikter med kvindelige indsatte eventuelt kan øge eller mindske sandsynligheden for voldelige episoder. Af samme årsag har det heller ikke været muligt at undersøge, hvorvidt registrerede medlemmer af grupperingen *Loyal To Familia*, udvisningsdømte indsatte,

¹⁶ *Udlændinge* er personer med administrativt eller midlertidigt cpr-nummer og uden tilknytning til Danmark, hvilket vil sige personer, der ikke havde bopæl i Danmark ved pågribelsen. Det kan være turister, asylansøgere eller personer med ulovligt ophold i landet, der er sigtet eller dømt for overtrædelse af straffelovgivningen. De øvrige gerningspersoner er således indsatte med dansk statsborgerskab og udenlandske statsborgere med dansk cpr-nummer.

ruspåvirkede indsatte eller indsatte, der er så psykisk dårlige, at de afventer overførsel til psykiatrien, udgør selvstændige risikofaktorer eller ej.

Indholdet i tabellen

Tabellen indeholder fem kolonner. Den *første kolonne* viser navnet på de variable, dvs. de forhold, der er testet. En variabel består af flere kategorier. Regimetype er f.eks. én variabel, hvortil lukket regime, åbent regime og arresthus/arrestafdeling er mulige kategorier.

Den *anden kolonne* viser p-værdien, dvs. sandsynligheden for, at det givne resultat kunne være fremkommet ved en tilfældighed. Jo lavere p-værdi, desto mindre statistisk usikkerhed. Signifikansniveauet er afgørende for, hvorvidt en variabel vil indgå i slutmodellen eller ej. Signifikansniveauet er sat til 0,05. På det niveau er der 5 procents sandsynlighed for, at sammenhængen er tilfældig, eller omvendt 95 procent sandsynlighed for, at den er reel.

Tredje kolonne indeholder odds ratio-værdien. Odds ratio er sandsynligheden for, at begivenhed A indtræffer (her at episoden er endt i vold mod personalet), når begivenhed B er indtruffet (fx at den indsatte gerningsperson afsoner i åbent regime) i forhold til sandsynligheden for at begivenhed A indtræffer, når begivenhed B *ikke* er indtruffet. Odds ratio-værdien skal altid forstås i relation til en referencekategori, som i tabellen er den kategori, der står øverst inden for hver variabel og er markeret med fed skrift. I eksemplet med regimetype betyder det altså, at odds ratio-værdien viser sandsynligheden for, at en voldelig episode i lukket regime er opstået sammenlignet med sandsynligheden for, at en voldelig episode er sket i åbent regime. Hvis odds ratioen er 1 for den testede kategori, er der ingen sammenhæng. Hvis odds ratioen er større end 1, øges sandsynligheden for at begivenhed A indtræffer (en voldelig episode), når begivenhed B er indtruffet (indsat i lukket regime) sammenlignet med referencekategorien (indsat i åbent regime). Er odds ratioen fx på 2 betyder det, at sandsynligheden er dobbelt så stor. Hvis odds ratioen er under 1, mindskes sandsynligheden for samme. En odds ratio-værdi på 0,5 betyder således, at sandsynligheden for, at en episode ender i vold, er halvt så stor sammenlignet med episoderne i referencekategorien.

Kolonne fire og fem viser hhv. den nedre og den øvre værdi i konfidensintervallet for odds ratioen. Disse to værdier markerer med andre ord det interval, som den 'sande' odds ratio med 95 procent sandsynlighed ligger indenfor. Jo større intervallet er, desto større er usikkerheden i beregningen. Er den øvre værdi eksempelvis 0,994 altså tæt på 1, indikerer det, at det er tæt på, at der ikke er en sammenhæng. At der kun er en svag statistisk signifikant sammenhæng med udsathed for vold indikeres ligeledes ved, at p-værdien er tæt på 0,05. Et sådant resultat skal derfor tolkes med en vis varsomhed.

8.1.1. Forhold der øger eller mindsker sandsynligheden for voldelige episoder

Tabel 6 viser resultatet af regressionsanalysen. Som det fremgår af tabellen, peger analysen på, at der kun er to af de testede forhold, der har betydning for, om en konflikt mellem personalet og en indsat, har større sandsynlighed for at ende i vold (eller forsøg på vold). Det ene forhold er, når den indsatte er udlænding uden tilknytning til Danmark sammenlignet med episoder, hvor den indsatte er dansk statsborger. Der er her tale om, at episoder, hvor gerningspersonen med udlændingebaggrund, har fire gange så stor sandsynlighed for at ende i vold sammenlignet med øvrige episoder, der ikke involverer udlændinge. Udenlandske statsborgere med tilknytning til Danmark griber således lige så sjældent som danske statsborgere til vold, når de kommer

i konflikt med personalet. Det springende punkt i den forbindelse er de udenlandske statsborgere, der har opholdt sig så kort tid i Danmark, at de ikke har et dansk cpr-nummer. Denne undergruppe af ikke-danske statsborgere har en øget risiko for at bruge eller forsøge at bruge vold, når de er i konflikt med personalet, sammenlignet med indsatte, der har et dansk cpr-nummer.

Det andet forhold, der viser sig af betydning, er det regime, som episoden foregår i. Regressionsanalysen peger på, at *episoder, der udspiller sig i et arresthus eller på en arrestafdeling i et fængsel*, ligeledes har fire gange så stor sandsynlighed for at ende i vold sammenlignet med de episoder, der foregår i åbent fængselsregime. Derimod er der ikke statistisk signifikant sandsynlighed for, at episoder i lukket fængselsregime, hverken øger eller mindsker sandsynligheden for en voldelig episode sammenlignet med åbent fængselsregime. Når episoderne begået i arresthusene/arrestafdelingerne sættes som referencekategori, viser det sig endvidere, at sandsynligheden for, at der er begået en voldelig handling, også er større, end hvis episoden er foregået i lukket fængselsregime. Samlet kan det altså konstateres, at risikoen for, at der indgår vold eller forsøg på vold i en episode er større i arrestregimet sammenlignet med såvel åbent som lukket fængselsregime. Det viser sig desuden, at når episoder opdeles efter, hvorvidt de er foregået i arresthus eller på en arrestafdeling, så tyder det på, at det særligt er episoderne i et arresthus (og navnlig Københavns Fængsler), der har øget sandsynligheden for at involvere vold mod personalet.

Tabel 6. Logistisk regression (backwards): Sandsynligheden for at en episode ender i vold eller forsøg på vold mod personalet. Kun fængsler og arresthuse.

Variabler	Sig. (p-værdi)	Odds ratio	95 % K.I. Odds ratio	
			Nedre	Øvre
Åbent fængselsregime		1		
Lukket fængselsregime	0,183	2,070	0,710	6,036
Arrestregime	0,006	4,112	1,513	11,174
Danske statsborgere		1		
Udenlandske statsborgere med dansk cpr-nummer	0,860	0,932	0,427	2,036
Udlænding uden tilknytning til Danmark	0,000	4,297	2,067	8,934

n=313, missing cases 10, Nagelkerke R Square 17,3 pct.

Et andet interessant aspekt af analysen er, hvilke af de forhold, der er testet for, som *ikke* har selvstændig forklaringskraft i forhold til voldelige episoder.

Om episoden starter i og omkring cellen, på fællesarealer eller på personaleområder etc. har ikke umiddelbart betydning for, om en episode udvikler sig voldeligt, når der samtidig kontrolleres for andre forhold.

Et andet forhold er hændelsessituationen. Det har ikke selvstændig betydning, om personalet er i gang med at håndhæve orden og sikkerhed, overflytter den indsatte, giver afslag på anmodninger etc.

Heller ikke om personalet kommenterer eller irettesætter den indsatte, om personalet stiller krav eller om klienten selv stiller krav, påvirker sandsynligheden for, at episoder mellem indsatte og personale udvikler sig

voldeligt. Derudover ses der ingen forskel i alvorlighed, når det kommer til, om episoden tilsyneladende sker uden umiddelbar foranledning.

Ligeledes har en række karakteristika ved den indsatte gerningsperson heller ikke selvstændig betydning. Sandsynligheden for, at en episode ender i et voldeligt overfald på personalet er lige stor, hvad end der er tale om unge eller ældre indsatte. Det samme gælder, når der tages højde for den indsattes medlemskab af en rocker- og bandegruppering. Rockere og bandemedlemmer er generelt overrepræsenteret som gerningspersoner (Clausen og Bien 2018), men den aktuelle analyse peger i retning af, at de ikke er mere tilbøjelige til at bruge vold frem for trusler og krænkelser sammenlignet med de øvrige indsatte.

Indsatte dømt for vold, røveri og anden personfarlig kriminalitet er også en gruppe, der generelt er overrepræsenteret som gerningspersoner bag vold og trusler mod personalet (Ibid.). I den aktuelle analyse er der imidlertid ikke noget, der tyder på, at indsatte, der er dømt eller varetægtsfængslet for drab og øvrige typer af personfarlig kriminalitet oftere tyer til vold i en konfliktsituation sammenlignet med øvrige grupper af indsatte.

Det gælder også, hvor lang tid, den indsatte har siddet inde på den matrikel, hvor episoden finder sted. Dette forhold er interessant at undersøge, da en tidligere undersøgelse har vist, at det er gerningspersoner, der kun har opholdt sig på matriklen under en måned, der står bag 60 procent af episoderne om vold og trusler (Ibid.) Om den indsatte har siddet én dag, en måned eller længere kan dog ikke i sig selv forklare, hvorfor vedkommende ender med at slå, sparke eller på anden måde skade personalet fysisk fremfor at fremsætte krænkelser eller trusler.

Det sidste af de undersøgte forhold, der ikke har selvstændig betydning for, om en episode udvikler sig voldeligt handler om de psykisk uligevægtige indsatte, som står bag 17 procent af de episoder, der er inkluderet i regressionsanalysen.¹⁷ Denne gruppe kommer altså heller ikke oftere i voldelige konflikter end andre gerningspersoner, der ikke er vurderet psykisk uligevægtige. Der er imidlertid gennemført en tilsvarende regressionsanalyse, hvor de episoder, hvor personalet bliver krænket, er udelukket. Det er gjort for at teste, hvorvidt andre forhold får selvstændig betydning, når det er sandsynligheden for vold frem for trusler, der er i fokus. Det bringer antallet af episoder fra 323 ned på 257. Det viser sig, at forholdet, hvorvidt den indsatte har midlertidigt CPR-nummer, ender med at være det eneste forhold, der står tilbage i slutmodellen, når episoder, der ender udelukkende i krænkelser, er undladt. Dog fremkommer der også en tendens til ($p=0,052$), at episoder, hvor den indsatte vurderes psykisk uligevægtig, har større sandsynlighed for at ende voldeligt. Gruppen af psykisk uligevægtig indsatte kræver uanset en særlig indsats fra personalets side, og deres involvering i episoder med krænkelser, trusler og vold vil derfor blive beskrevet mere indgående i næste kapitel af denne rapport.

Samlet set tyder det på, at når der tages højde for, hvem den indsatte er, bidrager de situationelle rammer – omkring de enkelte episoder – ud over det regime, de udspiller sig i – ikke med betydende forklaring på, hvorfor nogle episoder ender i vold og andre ikke gør. At episoder i arrestregime har øget sandsynlighed for at ende i vold sammenlignet med såvel åbent som lukket fængselsregime kalder på yderligere analyse af,

¹⁷ Regressionsanalysen inkluderer episoder, der er foregået i et fængsel eller arresthus, og hvor gerningspersonen er kendt.

hvad dette resultat konkret skyldes. På grund af det forholdsvist begrænsede antal episoder i stikprøven, der foregår i arrestregime (151 episoder), er det ikke muligt, at etablere en stærk forklaringsmodel for disse episoder alene. Med andre ord bliver det med det aktuelle datagrundlag for usikkert at udtale sig om, hvilke forhold der i arrestregimet i sig selv har betydning for, om en episode udmønter sig i vold frem for trusler eller krænkelser. Dette kræver således en anden analyse.

I det hele taget er det vigtigt at pointere, at indberetningerne, der ligger til grund for denne del af undersøgelsen af vold og trusler mod personalet, ikke er direkte møntet på at analysere tendenser i forhold til overgreb. Den slutmodel, der er præsenteret i tabel 6 har da også en relativ svag forklaringskraft. De forhold, der er inkluderet i regressionsanalysen, viser sig tilsammen at forklare 17 procent af variationen i episoderne.¹⁸ Når episoderne, der omhandler krænkelser, er ekskluderet fra analysen, falder forklaringskraften yderligere til 12 procent.

Ovenstående er derfor heller ikke en udtømmende analyse af, hvorvidt der er særlige forhold – risikofaktorer – der øger sandsynligheden for, at konfrontationer mellem indsatte og personale ender voldeligt. Med de oplysninger, der har været til rådighed i den aktuelle analyse, tyder det på, at når der tages højde for, hvem den indsatte er, bidrager de situationelle rammer udover selve regimet, ikke med en forklaring på, hvorfor nogle episoder ender i vold, og andre ikke gør. Dette betyder imidlertid ikke, at de sammenhænge, der er identificeret i de tidligere kapitler i rapporten, er uinteressante. Det er stadig væsentligt at se på, i hvilke situationer og under hvilke rammer, episoderne forekommer – og hvor ofte de udvikler sig voldeligt under de forskellige forhold. Det afgørende er, at disse deskriptive analyser ikke står alene, men at der søges en forklaring på sammenhængene. Forklaringerne kræver, at den konkrete hverdag og praksis inddrages, herunder de forskelligheder der findes under de enkelte regimetyper.

¹⁸ I en logistisk regression findes der ikke en reel R^2 -værdi, der kan vise, hvor stor en del af variationen i den afhængige variabel (her sandsynligheden for at en episode involverer vold mod personalet), der kan forklares ud fra de øvrige variable i modellen. Dog giver den såkaldte Nagelkerke værdi en pseudo- R^2 -værdi, der kan give en pejling af, hvor god modellen er. Værdien går fra 0 – 1, hvor 1 indikerer en perfekt model. Og i omtalte slutmodel er den således 0,172.

9. Episoder med særlige grupper af indsatte

Resumé af ”Episoder med særlige grupper af indsatte”

I kapitlet undersøges tre særlige grupper af gerningspersoner nærmere:

- De psykisk uligevægtige klienter
- Udlændinge uden tilknytning til Danmark
- Rockere og bandemedlemmer

Indsatte fra disse tre grupper af indsatte er involveret i en tredjedel af alle episoderne.

Episoder mellem **psykisk uligevægtige klienter** og personalet udgør 17 procent af stikprøven. En relativt stor andel af episoderne med de psykisk uligevægtige foregår i forbindelse med, at personalet åbner døren ind til den indsatte celle på mistanke om, at der foregår noget, der kan true ordenen og sikkerheden på matriklen. Der er tendens til, at episoder, der involverer en psykisk uligevægtig gerningsperson, oftere ender voldeligt. Samtidig ses det, at alle de voldsepisoder i stikprøven, der er opstået ”ud af det blå” er begået af en psykisk uligevægtig gerningsperson. Angreb på fysiske genstande er ligeledes et forhold, der ofte er forbundet med de psykisk uligevægtige gerningspersoner, og som kan være med til at sende et signal til personalet om, at her er en person, der er parat til at gribe til vold. Endelig ses det også, at psykisk uligevægtige i situationen vender frustrationer og vrede mod sig selv. Således er der en betragtelig andel af de psykisk uligevægtige, der truer med eller ligefrem udfører selvskade i forbindelse med konflikter med personalet.

En lille undergruppe er imidlertid ikke blot uligevægtige, men tilmed så **psykisk syge**, at de ikke kan opholde sig i kriminalforsorgens institutioner, og derfor skal overføres til psykiatrien. Disse psykisk syge, der afventer at blive overført, optræder ti gange så ofte som gerningspersoner, end det kan forventes alene ud fra, hvor stor en andel, de udgør af klientellet i fængsler og arresthuse generelt.

Udlændinge uden tilknytning til Danmark er involveret i 14 procent af episoderne med vold, trusler og krænkelser mod personalet. De kommer fra vidt forskellige lande, og en relativ stor andel af dem, har modtaget en udvisningsdom. Hovedparten af episoderne, der involverer udlændinge uden tilknytning til Danmark, finder sted i arrestregime. Hele 43 procent af episoderne foregår på Københavns Fængsler. Endvidere ender halvdelen af episoderne i vold eller forsøg på vold mod personalet. Det er signifikant flere sammenlignet med episoder, der involverer danske statsborgere eller udenlandske statsborgere med tilknytning til Danmark.

Rockere og bandemedlemmer er overrepræsenteret, når det gælder statistikken over episoder om vold og trusler mod kriminalforsorgens personale. Konkret er de involveret i 9 procent af episoderne i stikprøven. To tredjedele af de episoder, der involverer rockere og bandemedlemmer er koncentreret til tre af kriminalforsorgens matrikler. Selvom det samlede billede af episoderne viser, at det er medlemmer fra mange forskellige grupperinger, der står bag vold, trusler og krænkelser mod personalet, vedrører to tredjedele af episoderne blot to kriminelle grupperinger, hhv. Loyal to Familia og Black Army. Endelig viser det

sig, at episoder, hvor gerningspersonen er medlem af en gruppering, ikke ender mere alvorligt ud fra den definition, der er anvendt til denne kvantitative del af undersøgelsen.

Som det imidlertid også gør sig gældende for de to øvrige grupper af gerningspersoner, hhv. udlændinge uden tilknytning til Danmark og psykisk uligevægtige indsatte, kan de episoder, de er involveret i, fylde meget hos personalet – både i forhold til alvorlighed og omfang – selvom de ikke antalsmæssigt fylder så meget i statistikken. Dette perspektiv udfoldes i den kvalitative analyse af vold og trusler mod personalet (Rönneling og Poulsen 2019).

I det følgende kapitel vil tre grupper af gerningspersoner blive undersøgt nærmere:

- De psykisk uligevægtige klienter
- Udlændinge uden tilknytning til Danmark
- Rockere og bandemedlemmer

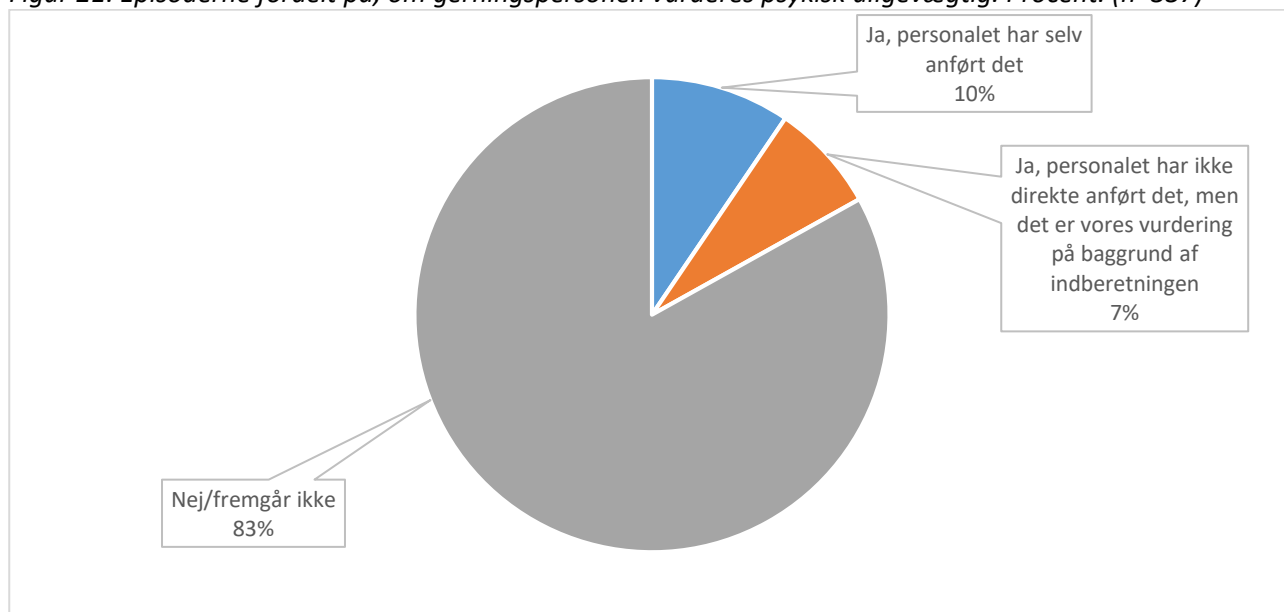
123 ud af 337 episoder i stikprøven, hvor gerningspersonen er kendt, involverer indsatte fra mindst en af de tre grupper af særlige indsatte. Det svarer til 37 procent af alle episoder. I de 123 episoder indgår der 11 indsatte, der falder i to grupper.

9.1. Episoder med psykisk uligevægtige indsatte

De følgende afsnit beskæftiger sig med gerningspersonens sindstilstand på tidspunktet for krænkelser, trusler eller volden mod personalet med særligt fokus på, hvorvidt gerningspersonen fremstår psykisk uligevægtig på gerningstidspunktet. Afsnittene viser, hvordan episoder med psykisk uligevægtige gerningspersoner adskiller sig fra andre typer af episoder, hvad angår en række væsentlige forhold såsom alvorlighed, sted for hændelsen, eller om der anvendes magt af personalet. Som det fremgik af kapitel 8, var der på baggrund af modelsøgningen en mulig tendens til, at sandsynligheden for, at en episode udspiller sig voldeligt, er større, hvis gerningspersonen er psykisk uligevægtig. Desuden fylder psykisk uligevægt blandt indsatte også generelt, når personalet i fængsler og arresthuse drøfter emnet vold og trusler (Rönneling og Poulsen 2019). Derfor er der grund til at se nærmere på et forhold som gerningspersonens sindstilstand.

Det skal indledningsvist fremhæves, at hovedparten af gerningspersonerne i stikprøven *ikke* viser tegn på at have været psykisk uligevægtige på tidspunktet for hændelsen. Som figur 21 viser, drejer det sig om en andel på 17 procent af episoderne i stikprøven, hvor gerningspersonen er vurderet psykisk uligevægtig. Af figuren fremgår det også i hvor stor en andel, der er tale om, at enten gerningspersonen er markeret som psykisk uligevægtig i Personalsystemet, eller at vi ved gennemlæsningen har vurderet det på trods af, at personalet ikke selv har angivet det ved registreringen af episoden.

Figur 21. Episoderne fordelt på, om gerningspersonen vurderes psykisk uligevægtig. Procent. (n=337)

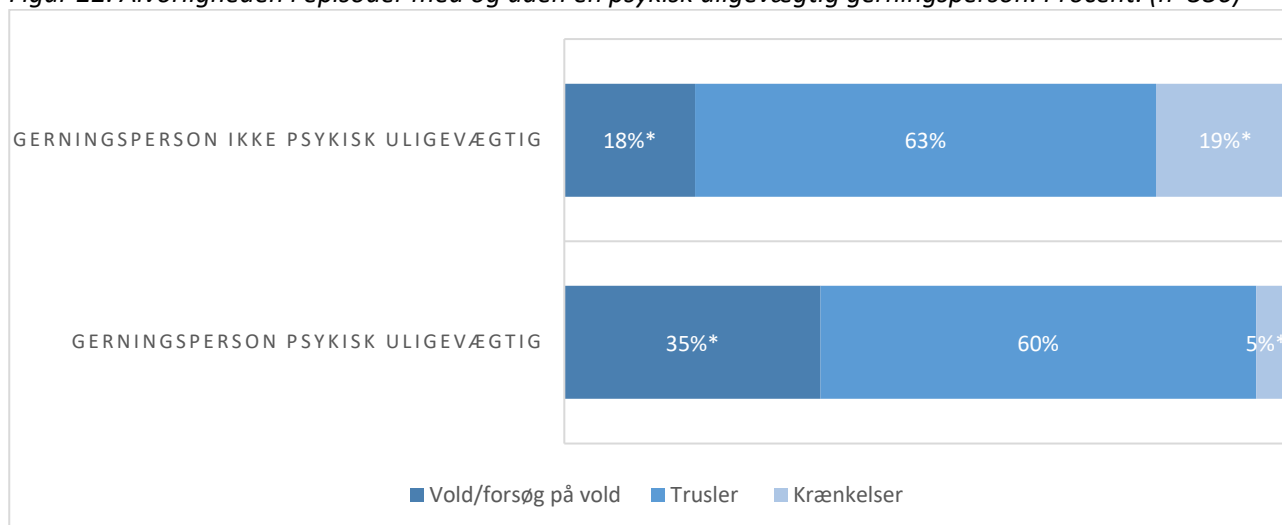
Når en gerningsperson omtales som psykisk uligevægtig, er det enten som følge af, at personalet selv har angivet dette ved registreringen af hændelsen i Personalesystemet, eller ved, at vi ved gennemlæsningen af indberetningen selv har vurderet, at vedkommende udviser et påfaldende ustabil reaktionsmønster. Således er der i begge tilfælde tale om en subjektiv vurdering fra enten personalet eller vores side. Der er med andre ord ikke nødvendigvis tale om, at en fagperson har stillet en psykiatrisk diagnose.

Eksempler på indberetninger, hvor gerningspersonen er angivet til at være psykisk uligevægtig, er situationer, hvor personalet har noteret, at gerningspersonen netop har fået udleveret antipsykotisk medicin (indberetning nr. 613) eller at gerningspersonen er "tydeligt panisk" og tror, at "elitetropperne er på vej ind" (indberetning nr. 385). Der er også eksempler på episoder, hvor gerningspersonen er beskrevet til at "flakke rundt" eller være "usammenhængende", angiveligt fordi vedkommende er abstinent og har behov for metadon (indberetning nr. 1092).

9.1.1. Alvorlighed

Som det fremgik af regressionsanalysen i kapitel 8, er der en tendens til, at psykisk uligevægt kan være et selvstændigt forklarende element, når alvorligheden af episoderne skal beskrives. Når der ses rent deskriptivt på episoderne med krænkelser, trusler eller vold med en psykisk uligevægtig gerningsperson, adskiller disse sig tydeligt fra andre typer af episoder, netop hvad angår alvorlighed: tendensen er, at de episoder, hvor det er en psykisk uligevægtig indsat, der står bag, oftere ender med en alvorlig handling. Det ses af figur 22, at mens det er 18 procent af episoderne med en ikke psykisk uligevægtig gerningsperson, der ender i vold eller forsøg på vold, er det 35 procent af episoderne med en psykisk uligevægtig gerningsperson. Omvendt ses andelen af episoder, der har krænkelser som den alvorligste handling også at være markant mindre, når det er en psykisk uligevægtig, der står bag.

Figur 22. Alvorligheden i episoder med og uden en psykisk uligevægtig gerningsperson. Procent. (n=336)

Fischer's Exact Test p=0,002

9.1.2. Vold uden foranledning

Nogle af de episoder, der kan være særligt udfordrende at håndtere for personalet, er dem, hvor der ikke umiddelbart er en foranledning, men hvor overgrebet kommer "ud af det blå". Når alle episoder uanset alvorlighedsgrad betragtes samlet, kan der ikke spores nogle forskelle på, hvor stor en andel der starter med eller uden foranledning i forhold til, om det er en psykisk uligevægtig indsat eller ej, der er involveret. Det kan der imidlertid, når der udelukkende ses på de alvorligste episoder, hvor gerningspersonen forsøger på eller fuldbyrder en voldshandling. I alt 30 procent af episoderne med vold eller forsøg på vold starter "ud af det blå". Fælles for disse voldsepisoder uden foranledning er, at de alle er begået af psykisk uligevægtige gerningspersoner (jf. tabel 5, bilag 2). Det skal dog understreges, at der her er tale om meget få episoder – kun i alt seks voldsepisoder i stikprøven forekommer uden foranledning. Det konkrete resultat skal derfor tolkes med forsigtighed forstået på den måde, at det næppe altid vil være en psykisk uligevægtig, der står bag vold uden umiddelbar foranledning. Tendensen med at de psykisk uligevægtige er overrepræsenteret i denne type episoder, vil imidlertid med god sandsynlighed kunne genfindes, hvis flere episoder af samme karakter undersøges.

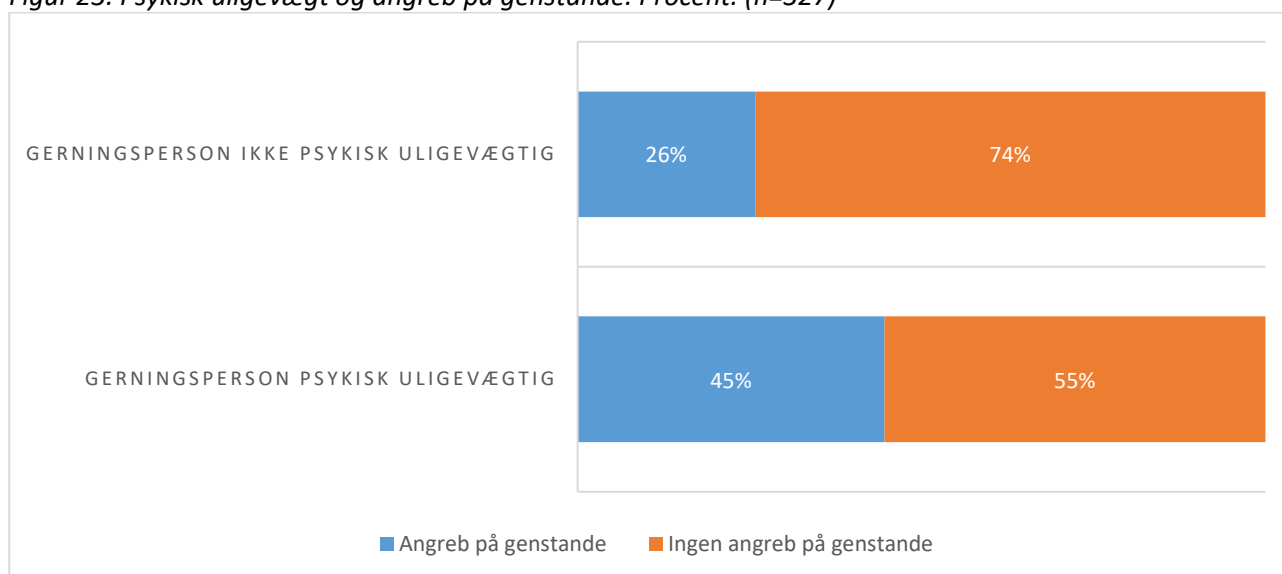
Episoder, hvor voldshandlinger opstår uden foranledning – i denne sammenhæng forstået som uden en forudgående konflikt – omhandler typisk situationer, hvor personalet åbner celledøren til en indsat, som tilsyneladende umotiveret bliver voldelig. Der er også episoder med klienter, der beskrives som glade og medgørlige, men som pludselig – og uden nogen særlig foranledning – skifter humør og gør udfald mod personalet. Endelig ses der også, hvad der tyder på deciderede vrangforestillinger, som i episoden med "elitetropperne" (episodenummer nr. 385), hvilket tilsyneladende er det, der fører til, at han gør udfald mod personalet.

9.1.3. Angreb på genstande

Et andet forhold, der kan gøre en episode voldsommere for personalet, er, når klienten angriber materielle genstande. Dette er ikke et forhold, der fysisk skader personalet, men det understreger gerningspersonens aggressivitet og kan i lighed med ovenstående gøre situationen mere udfordrende at håndtere. Angreb på

genstande kan omhandle indsatte, der smadrer inventaret i deres celler eller kaster med ting i deres umiddelbare nærhed i forbindelse med episoden. Som figur 23 viser, ses denne tendens i 45 procent – altså i næsten halvdelen af alle episoder, der involverer en psykisk uligevægtig gerningsperson. Det er en signifikant større andel sammenlignet med øvrige gerningspersoner, hvor denne type adfærd ses i omkring en fjerdedel (26 pct.) af episoderne. Som det også har været nævnt tidligere, anses angreb på ting eller genstande som en af de seks hyppigste former for adfærdsændringer, der kan indikere, at adfærden hos en psykiatrisk patient efterfølgende bliver aggressiv eller voldelig.¹⁹ Eftersom angreb på materielle genstande i høj grad ses at være forbundet med episoder med psykisk uligevægtige indsatte, bør denne sammenhæng ikke negligeres.

Figur 23. Psykisk uligevægt og angreb på genstande. Procent. (n=327)

Fischer's Exact Test p=0,006

9.1.4. Selvskadende adfærd

Et andet væsentligt fund, når det kommer til gerningspersoner, der vurderes psykisk uligevægtige, er, at en betragtelig andel – udover at udvise krænkende, truende eller voldelig adfærd over for personalet – også udviser selvskadende adfærd eller trusler herom i forbindelse med episoden. Eksempler på selvskade kan være episoder, hvor den indsatte slår hovedet ind i en væg eller skærer i sig selv med en genstand, men også trusler om samme, hvor adfærden (endnu) ikke er realiseret. Konkret er der tale om, at 26 procent af de psykisk uligevægtige gerningspersoner har truet med eller realiseret selvskade umiddelbart før eller undervejs i episoden. Til sammenligning gør dette sig gældende for 0,4 procent af de gerningspersoner, der ikke i øvrigt udviser en markant psykisk ustabil adfærd (jf. tabel 6, bilag 2).

Sammenfattende er der altså flere forhold, der peger i retning af, at de psykisk uligevægtige indsatte er en af de grupper, som er væsentlige at se nærmere på, når målet er at nedbringe forekomsten af voldsomme hændelser i kriminalforsorgens institutioner.

¹⁹ Brøset Violence Checklist (BVC): Se for eksempel https://www.psykiatri-regionh.dk/centre-og-social-tilbud/Psykiatri-ske-centre/Psykiatrisk-Center-Sct.-Hans/forskning/Documents/Metoder/4_BR%C3%98SET%20VIOLENCE%20CHECK-LIST.pdf

De følgende afsnit vil beskrive forskellige øvrige karakteristika omkring de episoder, der involverer en gerningsperson, som er vurderet psykisk uligevægtig, for at bibringe viden om eventuelle særlige kendetegn ved disse episoder.

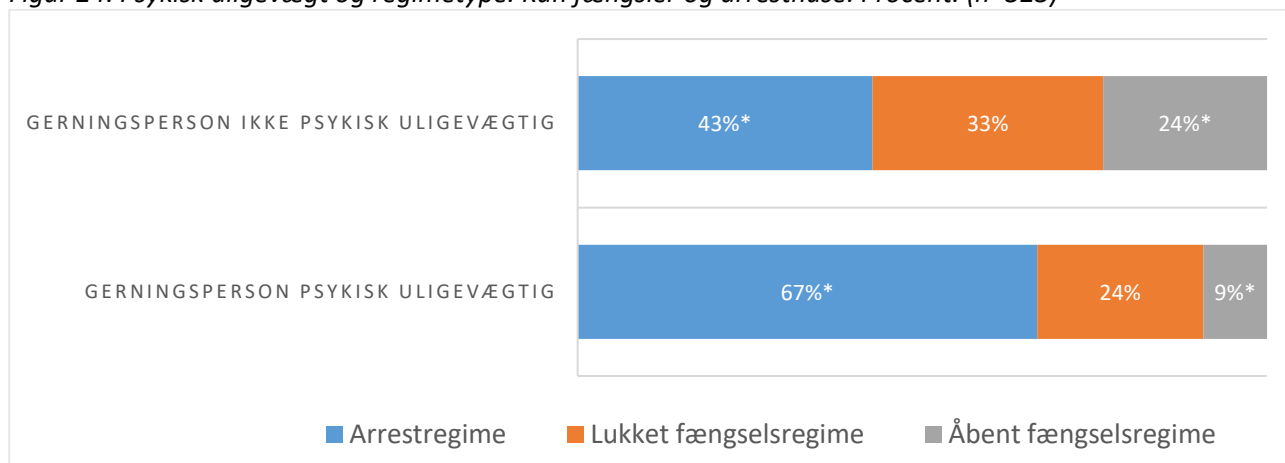
9.1.5. Øvrige karakteristika ved episoder med en psykisk uligevægtig gerningsperson

Indsatte, der udviser en psykisk uligevægtig adfærd, er, som det er fremgået oven for en gruppe, der i relativt stort omfang er involveret i nogle alvorlige episoder. Dette øger vigtigheden af, at få viden om, hvad der i øvrigt karakteriserer de episoder, de er en del af. Når de mere situationelle rammer omkring episoderne med psykisk uligevægtige indsatte betragtes, viser der sig nogle væsentlige forskelle omkring den fysiske lokation og situationen, der går forud for konflikten, sammenlignet med øvrige episoder. Ligeledes ser der visse forskelle på, hvad der sker med konfliktniveauet, når personalet anvender fysisk magt, for de to grupper af gerningspersoner. Disse forhold vil blive beskrevet nærmere i det følgende.

9.1.6. Steder hvor episoderne udspiller sig

Episoder med psykisk uligevægtige gerningspersoner adskiller sig fra episoder med øvrige typer af gerningspersoner, hvad angår det fysiske sted, de starter. For det første ses det, at episoderne i signifikant højere grad finder sted i arrestregimet, og omvendt i mindre udstrækning i åbent regime. For såvel episoder med og uden psykisk uligevægtige gerningspersoner gælder det, at jo mere restriktivt regimet er, desto større andel af episoderne forekommer der. For gruppen af psykisk uligevægtige er denne fordeling imidlertid endnu mere markant. Konkret er det 67 procent af episoderne med en psykisk uligevægtig gerningsperson, der foregår i arrestregime og kun 9 procent, der foregår i åbent regime. Dette kan være et udtryk for, at de psykisk uligevægtige i højere grad befinder sig i arrestregime end fængselsregime.

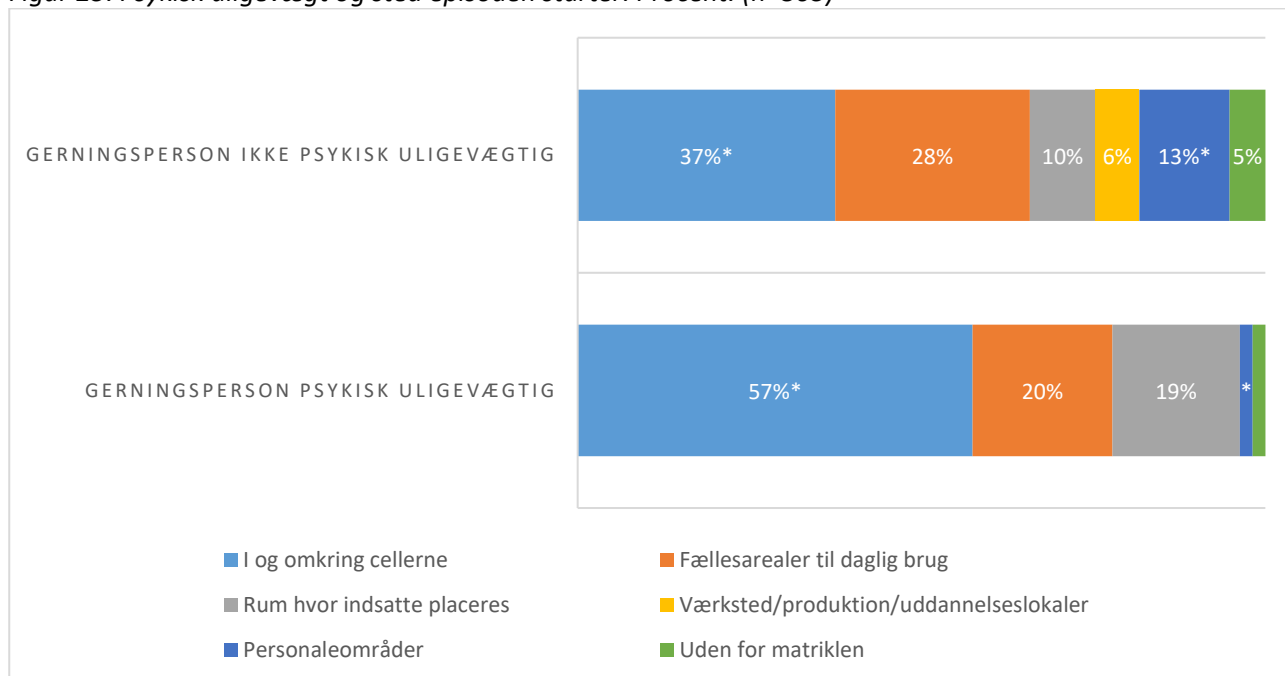
Figur 24. Psykisk uligevægt og regimetype. Kun fængsler og arresthuse. Procent. (n=323)

Fischer's Exact Test p=0,004

At der er en overvægt af episoder i arrestregimet, når det kommer til de psykisk uligevægtige, har formentlig sammenhæng med de næste resultater. I arrestregime tilbringer de indsatte nemlig mest tid på cellerne. Og det, der viser sig er netop, at en signifikant større andel af episoderne, hvor der står en psykisk uligevægtig klient bag, foregår på cellerne (57 pct.) sammenlignet med episoder med øvrige klienter (37 pct.). Omvendt ses det også, at en signifikant mindre andel af episoderne med en psykisk uligevægtig klient foregår på personaleområderne.

Figur 25. Psykisk uligevægt og sted episoden starter. Procent. (n=305)

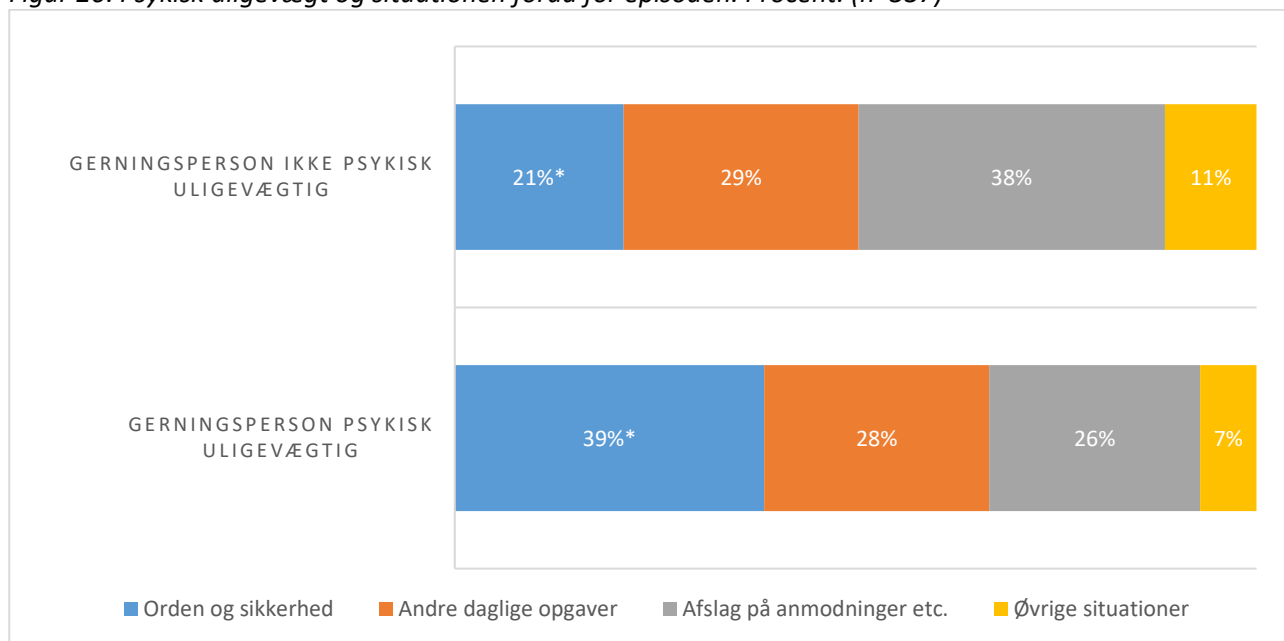

Fischer's Exact Test p=0,002

9.1.7. Situationen forud for episoden

Når man ser på hvilke situationer, der går forud for episoderne, viser der sig også en forskel i mellem gruppen af psykisk uligevægtige og øvrige gerningspersoner. Forskellen består i, at en signifikant større andel af episoder med en psykisk uligevægtig foregår i forbindelse med en ordens- og sikkerhedssituation. En relativt stort andel af episoderne med de psykisk uligevægtige foregår i forbindelse med, at personalet åbner døren ind til den indsattes celle på mistanke om, at der foregår noget, der kan true ordenen og sikkerheden på matriklen. Det kan eksempelvis være en, der går og råber, kaster med tingene på sin celle eller som har barrikaderet sin celledør med møblerne på cellen.

Figur 26. Psykisk uligevægt og situationen forud for episoden. Procent. (n=337)

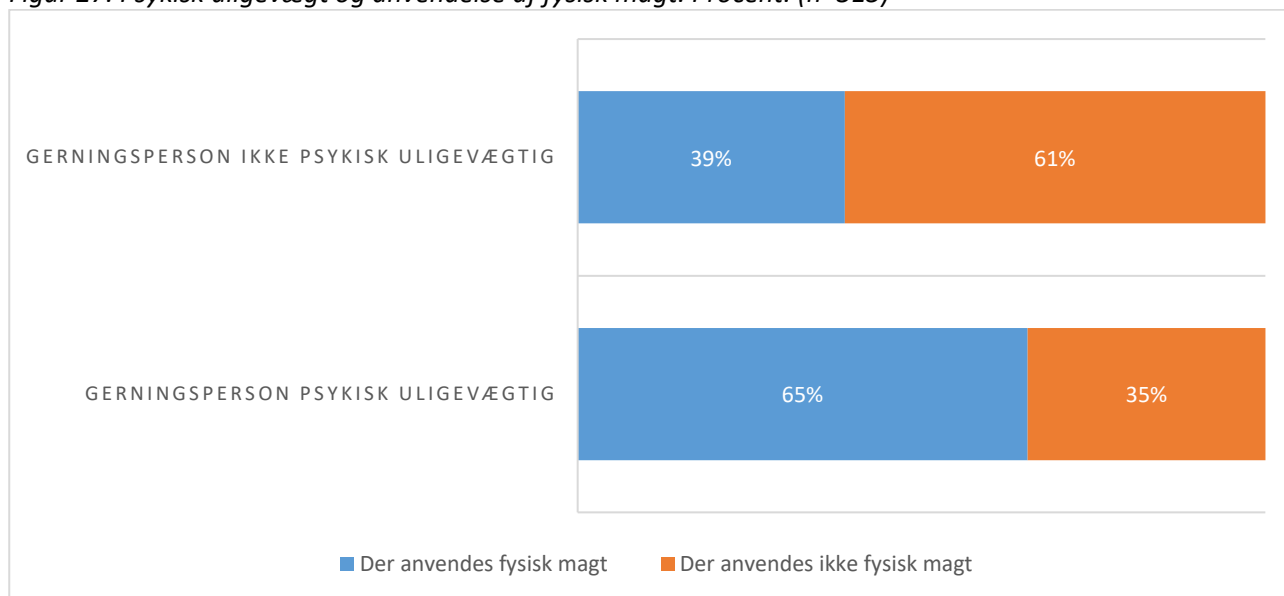

Fischer's Exact Test p=0,042

9.1.8. Magtanvendelse

Der er ligeledes en signifikant sammenhæng mellem gerningspersonens sindstilstand og personalets anvendelse af fysisk magt i episoder med krænkelser, trusler eller vold. Fysisk magtanvendelse kan for eksempel være brug af håndjern, peberspray eller blot en hånd på gerningspersonens skulder. Når betjentene har at gøre med psykisk uligevægtige gerningspersoner, er de i højere grad tilbøjelige til at anvende magt i konflikt-situationen. Personalet anvender magt i en andel på 65 procent af episoder med psykisk uligevægtige gerningspersoner, mens der i episoder med andre typer af klienter anvendes magt i en andel på 39 procent. Forskellen kan være et udtryk for, at episoderne med psykisk uligevægtige gerningspersoner er mere alvorlige, og at de ansatte derfor i højere grad ser sig nødsagede til at anvende fysisk magt i situationen.

Figur 27. Psykisk uligevægt og anvendelse af fysisk magt. Procent. (n=315)

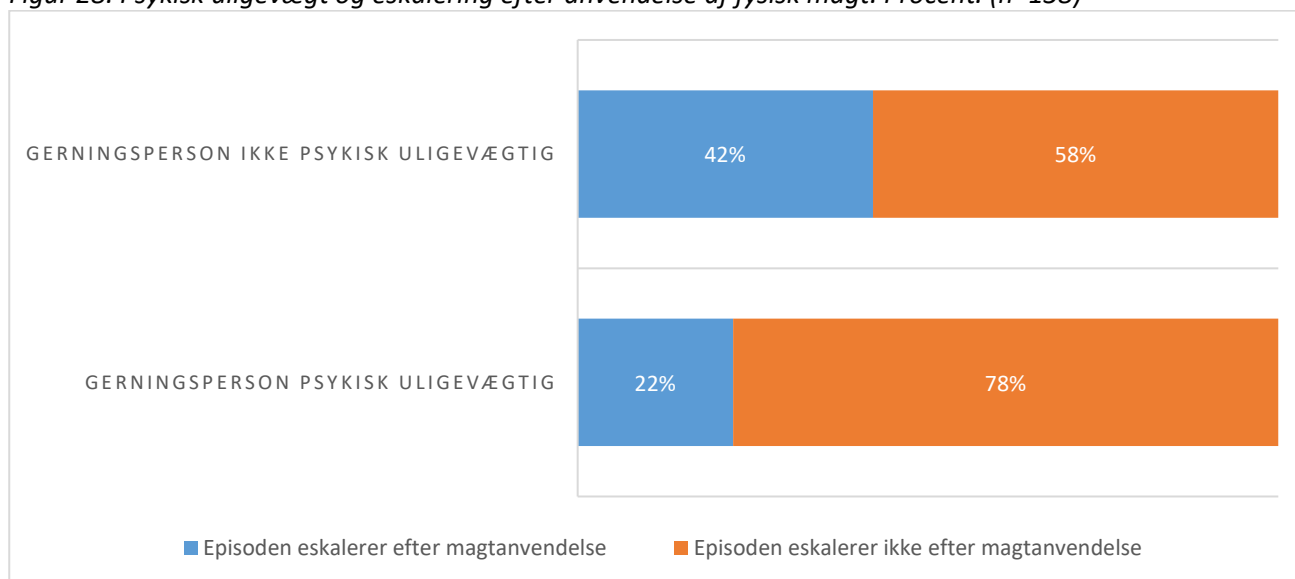

Fischer's Exact Test p=0,000

Endvidere fremgår det af figur 28, at der er en signifikant sammenhæng mellem psykisk uligevægtighed og om en episode eskaleres efter at personalet har anvendt fysisk magt. Eskalering defineres i denne undersøgelse som det, at gerningspersonen efter magtanvendelsen begår en mere alvorlig handling end før magtanvendelsen. Det kan eksempelvis være en episode, hvor vedkommende starter med at true personalet, og senere – efter en fysisk magtanvendelse – forsøger at begå vold mod personalet.

Som figuren viser, går sammenhængen i retning af, at det er en *mindre* andel af episoderne med psykisk uligevægtige gerningspersoner, der eskaleres, efter at personalet har anvendt fysisk magt (22 pct.), hvis man sammenligner med andre episoder, hvoraf 42 procent eskaleres efter en fysisk magtanvendelse.

Figur 28. Psykisk uligevægt og eskalering efter anvendelse af fysisk magt. Procent. (n=138)

Fischer's Exact Test p=0,044

9.2. Episoder med indsatte der afventer overførsel til psykiatrien

Det følger af såvel straffelovens § 16 som De Europæiske Fængselsregler, at indsatte, der lider af psykisk sygdom, og hvis psykiske helbredstilstand er uforenelig med tilbageholdelse i et fængsel, ikke bør være frihedsberøvet i kriminalforsorgens institutioner, men i stedet overføres til en psykiatrisk afdeling. I praksis forekommer det dog, at der befinder sig psykisk syge indsatte i kriminalforsorgens institutioner i den periode, hvor de afventer overførsel til en psykiatrisk afdeling.

Hver måned modtager Direktoratet for Kriminalforsorgen indberetninger fra fængsler og arresthuse omkring indsatte, der i den forgangne måned er blevet overført til psykiatrien eller afventer overførsel. Nedenfor belyses deres andel i episoder med vold og trusler fra to vinkler. Først undersøges det, hvor stor en andel af episoderne i stikprøven, der er begået af en indsat, der afventer overførsel, og hvorvidt de er overrepræsenteret i volds- og trusselsstatistikkerne i forhold til, hvor meget de udgør af klientellet i fængsler og arresthuse generelt. Dernæst beregnes det, hvor mange af de indsatte, som i perioden august 2016 – august 2017 har afventet overførsel til psykiatrien, der i ventetiden har begået et overgreb mod personalet.

9.2.1. Overgreb i ventetiden

Når oplysningerne om, hvilke indsatte der står på venteliste til at blive overført til psykiatrien, sammenkøres med data om, hvilke indsatte, der har begået vold og trusler, viser det sig, at 4 procent af alle episoderne i stikprøven med vold og trusler i fængsler og arresthuse er begået af en indsat, der på eller omkring gernings-tidspunktet har afventet overførsel til psykiatrien.²⁰ Heraf afventer 2 procent aktuelt overførsel på den dato, hvor episoden foregår, mens der for de øvrige 2 procent er tale om, at der indenfor 30 dage før eller 30 dage efter episoden har været en anmodning om overførsel til psykiatrien. Disse sager er også interessante, da det er sandsynligt, at der også her – i den nærmeste tid omkring anmodningen – har været tale om problematisk psykisk tilstand hos den indsatte.

Af de månedlige indberetninger fremgår det som nævnt, hvor mange personer der ved udgangen af hver måned afventer overførsel til psykiatrien. Indberetningerne viser, at der i perioden august 2016 – august 2017 i gennemsnit var syv personer, der afventede hver måned. Når dette antal sammenholdes med belæggene i fængsler og arresthuse på de samme datoer, som ventelisten opgøres, viser det sig, at det gennemsnitligt set er 0,2 procent af det samlede klientel i fængsler og arresthuse, der afventer at blive overført til psykiatrien. Som det fremgår ovenfor, er det i samme periode 2 procent af alle episoder med vold og trusler, der begås af en indsat, der på den konkrete gerningsdato står på venteliste til at blive overført. Dette betyder, at indsatte, der grundet deres psykiske tilstand ikke bør opholde sig i fængsler eller arresthuse, er markant overrepræsenteret i volds- og trusselsstatistikken. Konkret optræder de *ti gange så ofte* som gerningspersoner, end det kan forventes alene ud fra, hvor stor en andel, de udgør af klientellet i fængsler og arresthuse generelt.

²⁰ Dette svarer imidlertid kun til 10 episoder ud af de i alt 273 episoder, der drejer sig om enten vold eller trusler i fængsler og arresthuse. Ingen af episoderne, hvor krænkende adfærd er den mest alvorlige handling i episoden, er begået af en indsat, der afventer overførsel til psykiatrien.

En anden måde at se på sammenhængen mellem overgreb og ventetid til overførsel til psykiatrien er ved at tage udgangspunkt i alle de indsatte, der i perioden august 2016 – august 2017 har afventet overførsel. Indberetningerne vedr. overførsler til psykiatrien viser i denne sammenhæng, at der i i alt 122 tilfælde er anmodet om at overføre en indsat fra et fængsel eller arresthus til psykiatrien i perioden. Anmodningerne vedrører 110 forskellige personer. I nogle tilfælde sker overførslen samme dag, som anmodningen er afgivet. I andre tilfælde er der ventetid forbundet med overførslen. For hver af de 122 anmodninger, er det undersøgt, om den indsatte i den periode, vedkommende eventuelt har måttet vente på overførsel, har begået vold eller trusler mod kriminalforsorgens personale. Dette gør sig gældende i 5 procent svarende til blot seks tilfælde, hvor en indsat afventer overførsel.²¹ Heraf vedrører størstedelen trusler. Med andre ord bliver personalet udsat for vold eller trusler i hver 20. tilfælde, hvor en indsat afventer overførsel til psykiatrien.²²

Hvor der indledningsvist i disse afsnit om psykisk uligevægtige indsatte var tale om indsatte, der ud fra de forurettedes vurdering eller beskrivelsen af sagen i øvrigt, havde en adfærd, der af lægmand kan kategoriseres som psykisk *uligevægtig*, er der altså her tale om indsatte, der af en læge eller psykiater er vurderet så psykisk syge, at de ikke bør opholde sig i et fængsel eller arresthus. Det er med andre ord en mindre, men markant psykisk dårlig gruppe. Derfor er der også tale om en gruppe, der antalsmæssigt ikke fylder så meget i statistikkerne. Dette begrænser hvilke kvantitative analyser, der kan foretages i denne rapport. Det anbefales derfor, at analyserne videreføres i fremtidige undersøgelser, hvor der enten er et større datagrundlag at arbejde med eller hvor andre kvalitativt baserede metoder tages i brug.

9.3. Episoder med udlændinge uden tilknytning til Danmark

Som det fremgår af regressionsanalysen, er der øget sandsynlighed for, at konflikter mellem personale og indsatte i fængsler og arresthuse ender i vold, hvis gerningspersonen er udlænding, forstået som at vedkommende ikke har fået tildelt et dansk cpr-nummer på episodetidspunktet. Der er altså tale om personer, der ikke har en umiddelbar tilknytning til Danmark. Denne gruppe skal ikke forveksles med indsatte, der er udenlandske statsborgere, men som *har* et dansk cpr-nummer. For denne gruppe ses der ikke en forhøjet risiko for, at en episode ender i vold, når der sammenlignes med gerningspersoner, der både har dansk statsborgerskab og dansk cpr-nummer.

Gerningspersoner, som er udlændinge uden tilknytning til Danmark, er involveret i 46 ud af de 337 episoder, der indgår i stikprøven, hvor gerningspersonen er kendt. Dette svarer til 14 procent. Der er ikke noget, der tyder på, at de udenlandske indsatte uden tilknytning til Danmark, der begår vold, trusler eller krænkelse, adskiller sig fra gruppen af udlændinge *med* tilknytning til Danmark, hvad angår statsborgerskab. Gerningspersonerne uden tilknytning til Danmark er statsborgere fra 20 forskellige lande, herunder er der statsløse borgere. De 46 episoder i stikprøven begået af gerningspersoner uden tilknytning til Danmark, involverer hyppigst personer fra Libyen og Marokko. Der er dog tale om relativt få episoder, når der foretages opgørelser på nationalitet.

²¹ Ventetiden er defineret som datoen, hvorfra anmodning om overførsel er afgivet til datoen, hvor overførslen enten gennemføres eller annulleres. I denne opgørelse ses der altså ikke på, om pågældende enten i tiden op til eller efter en overførsel til psykiatrien har begået vold eller trusler.

²² I denne konkrete opgørelse inddrages alle volds- og trusselsepisoder, der er foregået i perioden august 2016 – august 2017, dvs. også de episoder, der ikke indgår i den stikprøve, der danner grundlag for undersøgelsens øvrige analyser. For episoder, der ikke indgår i stikprøven, er alvorligheden af episoderne baseret på personalets registreringer i personaletssystemet.

I de 46 episoder er der involveret 34 unikke gerningspersoner. Nogle gerningspersoner er således involveret i flere episoder. En enkelt af gerningspersonerne uden tilknytning til Danmark har eksempelvis været involveret i fem af de episoder, der indgår i stikprøven.

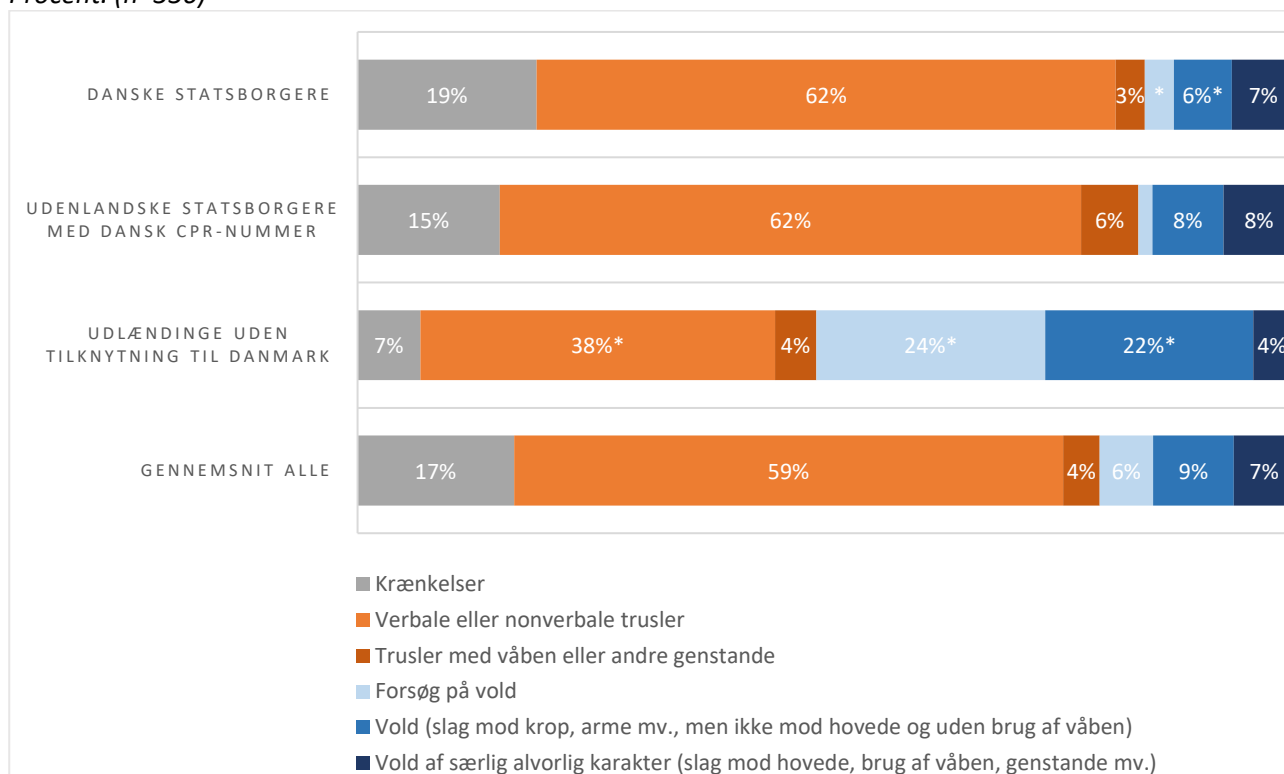
En relativt stor andel af de udenlandske gerningspersoner er desuden udvisningsdømte. Således har 41 procent af gerningspersonerne uden dansk cpr-nummer modtaget en udvisningsdom,²³ hvorimod den tilsvarende andel for gerningspersoner med indvandrerbaggrund (udenlandsk statsborgerskab og dansk cpr-nummer) er 8 procent.

De 46 episoder er foregået på 14 forskellige matrikler – herunder både fængsler, arresthuse, udrejsecentre samt på Udlændingecenter Ellebæk. 18 episoder (43 pct.) er foregået i Københavns Fængsler (Vestre Fængsel og Politigårdens Fængsel), hvilket gør det til det arresthus med den største forekomst af episoder med udlændinge uden tilknytning til Danmark. Næsthøypigst optræder Udlændingecenter Ellebæk med fem episoder (11 pct.).

I i alt 50 procent af episoderne, hvor en udlænding uden tilknytning til Danmark er gerningsperson, ender konflikten mellem personale og indsatte i enten forsøg på vold, vold eller vold af særlig alvorlig karakter. Den tilsvarende andel for danske statsborgere er 16 procent, og 17 procent for udenlandske statsborgere med dansk cpr-nummer. Som det fremgår af figur 29, er der dog ikke forskel på, hvor ofte en episode ender i vold af særlig alvorlig karakter, når der ses på de episoder, de tre grupper er involveret i. Forskellen består derimod i, at gruppen af udlændinge uden tilknytning til Danmark ifølge indberetningerne oftere forsøger at begå vold eller begår vold mod krop, arme etc., når de er involveret i en konflikt med personalet.

²³ Nogle af gerningspersonerne var varetægtsfængslet på episodetidspunktet og havde derfor ikke modtaget udvisningsdommen endnu. Hvis de i forbindelse med den efterfølgende dom modtog en udvisningsdom, vil de indgå i gruppen af udvisningsdømte.

Figur 29. Alvorlighed i episoder med gerningspersoner med udlændingebaggrund og øvrige gerningspersoner. Procent. (n=336)

Fisher's Exact Test p=0,000

Ser man på de situationelle rammer omkring konflikterne, er der visse forskelle, når episoderne med hhv. udenlandske gerningspersoner uden tilknytning til Danmark og de to øvrige grupper af gerningspersoner sammenlignes. Forskellene handler om det fysiske sted, hvor episoderne udspiller sig. Det viser sig, at 63 procent af episoderne med udlændingene uden tilknytning til Danmark foregår i og omkring cellen. Til sammenligning gør dette sig gældende for 41 procent af episoderne med udenlandske statsborgere med dansk cpr-nummer. Den tilsvarende andel for episoderne med danske statsborgere er 31 procent. En nærliggende forklaring her på handler om det regime, indsatte med udlændingebaggrund er placeret under. I stikprøven er der ingen gerningspersoner med udlændingebaggrund, der er placeret i åbent regime på episodetidspunktet. Derimod er 79 procent placeret i arrestregime. For de øvrige gerningspersoner gælder dette 42 procent.

Ud over det konkrete sted, episoderne udspiller sig, er der i forhold til de kvantitative faktorer, der er mulighed for at inkludere i denne delundersøgelse, ingen særlige karakteristika ved de episoder, der involverer en gerningsperson uden tilknytning til Danmark, når disse sammenlignes med de øvrige episoder. Således ses samme fordeling i forhold til, hvilken situation der går forud for episoden – dvs. om der er tale om håndhævelse af orden og sikkerhed, afslag på anmodningerne eller udførelse af øvrige, daglige opgaver etc. Situationen op til en konflikt ser med andre ord ikke anderledes ud for gerningspersonerne uden tilknytning til Danmark. Det samme gælder, når der ses på den type af interaktion, der tilsyneladende er medvirkende til, at konflikten udløses – dvs. om gerningspersonen stiller krav til personalet, om personalet stiller krav til den indsatte, sætter grænser etc., eller om episoden opstår ud af det blå. Heller ikke her kan der identificeres nogen forskelle mellem grupperne af gerningspersoner hhv. med og uden tilknytning til Danmark. Forklaringen på, hvorfor en større andel af episoderne med de udenlandske indsatte ender i vold, må søges i andre forhold. Som personalet selv giver udtryk for i de kvalitative interviews, kan der være sproglige barrierer, der

hæmmer kommunikationen og kan give sværere betingelser for at nedtrappe en konflikt (Rønneling og Poulsen 2019).

9.4. Episoder med rockere og bandemedlemmer

Rockere og bandemedlemmer er overrepræsenteret, når det gælder statistikken over episoder om vold og trusler. Det vil sige, at andelen af episoder med rockere og bandemedlemmer er større end forventet, når man ser på, hvor stor en andel, de udgør af hele klientpopulationen. I 2017 var gerningspersonen tilknyttet en rocker-/bandegruppering i 10 pct. af episoderne om vold og trusler mod personalet (Clausen og Bien 2018). Alene på den baggrund er det relevant at undersøge de episoder, som rockere og bandemedlemmer er involveret i, nærmere.

Blandt de episoder, der indgår i den aktuelle stikprøve, er gerningspersonen registreret som værende medlem af en gruppering i 31 ud af 382 episoder (8 pct.) om vold, trusler eller krænkelser.²⁴ Der er imidlertid episoder, hvor gerningspersonen ikke er kendt, og hvor det er usikkert, hvorvidt gerningspersonen er medlem eller ikke er medlem af en gruppering. Derfor indgår disse episoder ikke i det følgende. Samtidig frasorteres den gruppe af episoder, der foregår uden for fængsler og arresthuse. Tilbage er 323 episoder, der foregår inde på et fængsel eller arresthus, og hvor gerningspersonen er kendt. Af disse episoder er gerningspersonen registreret medlem af en navngiven gruppering i 30 af episoderne (lidt over 9 pct.). I de 30 episoder er der tale om 25 unikke gerningspersoner. Fem af gerningspersonerne med tilknytning til en rocker- eller bandegruppering har været involveret i to episoder i stikprøven. Ud over de aktuelle medlemmer af rocker- eller bandegrupperinger er der yderligere 13 gerningspersoner, der af forskellige årsager ikke længere er en del af miljøet, og som derfor er registreret som værende tidligere medlem eller tidligere relateret. Gerningspersoner, som enten er aktuelle eller tidligere medlemmer/relaterede, står tilsammen bag 13 procent af episoderne i stikprøven.

De 30 episoder i stikprøven, hvor det er et *aktuelt medlem*, der står bag, har fundet sted på 10 forskellige matrikler. Ud af de 30 episoder er de 10 foregået i Københavns Fængsler. Fem er foregået i Enner Mark Fængsel og fem er foregået i Nyborg Fængsel. To tredjedele af de episoder, der involverer rockere og bandemedlemmer er således koncentreret til tre matrikler.

Ser man nærmere på, hvilke grupperinger gerningspersonerne tilhører, er der tale om 10 forskellige grupperinger blandt de aktuelle medlemmer. De tidligere medlemmer omfatter syv forskellige grupperinger.

De aktuelle medlemmer, der optræder som gerningspersoner, kommer alle fra relativt nydannede grupperinger forstået på den måde, at ingen af gerningspersonerne er registreret som værende aktuelt medlem af *Hells Angels* eller *Bandidos*, om end en enkelt gerningsperson er medlem af *AK81*. Af de 30 episoder, hvor gerningspersonen er medlem af en gruppering, drejer det sig om medlemmer af *LTF* i 13 af episoderne (43 pct.). Dertil kommer syv episoder, hvor medlemmer af *Black Army* er gerningspersoner (23 pct.). To tredjedele af episoderne vedrører således to kriminelle grupperinger.

I en senere analyse med et mere omfattende datagrundlag vil det være relevant at se nærmere på, hvilke karakteristika, der gør sig gældende for de rocker- og bandemedlemmer, der begår overgreb mod personalet

²⁴ Episoder med krænkelser indgår ikke i den undersøgelse fra 2018, der refereres ovenfor.

– både i forhold til de øvrige gerningspersoner generelt, men også i forhold til de rocker- og bandemedlemmer, der *ikke* begår overgreb, mens de er i kriminalforsorgens varetægt. Til denne rapport er det undersøgt, hvorvidt de konkrete episoder, rocker- og bandemedlemmer er en del, adskiller sig fra episoderne begået af øvrige klienter.

Der kan imidlertid ikke identificeres nogle signifikante forskelle på de situationelle rammer omkring episoderne, når de opdeles efter, hvorvidt de involverer medlemmer af rocker- eller bandegrupperinger eller ej. Der ses således ikke nogen forskelle i forhold til, hvor de foregår (i og omkring cellen, fællesarealer etc.), hvilken situation der går forud for episoden (om der er tale om håndhævelse af orden og sikkerhed, afslag på anmodningerne eller udførelse af øvrige, daglige opgaver etc.), eller den type af interaktion, der tilsyneladende er medvirkende til, at konflikten udløses (om gerningspersonen stiller krav til personalet, om personalet stiller krav til den indsatte, sætter grænser etc., eller om episoden opstår ud af det blå).

Når der ses på regime, er der forskel. Kun en enkelt episode (3 pct.), hvor gerningspersonen er aktivt medlem af en gruppering foregår i åbent regime på gerningstidspunktet. Den tilsvarende andel for episoder, hvor gerningspersonen ikke er medlem af en gruppering, er 21 procent. Denne forskel er ikke overraskende, da indsatte rockere og bandemedlemmer sjældent er placeret i åbent regime.

De 30 episoder, hvor gerningspersonen er medlem af en gruppering, adskiller sig ikke fra de øvrige episoder, der involverer indsatte, der ikke er medlemmer, i forhold til, hvor alvorlig episoden er. Det gælder også, hvis tidligere medlemmer inkluderes. Dette resultat ligger i tråd med resultatet fra regressionsanalysen, hvor dét, at en gerningsperson har tilknytning til en rocker- eller bandegruppering, ikke viste sig at have selvstændig betydning for, om en episode ender i vold frem trusler eller krænkelser.

Selvom der statistisk ikke kan identificeres nogle forskelle i alvorlighedsgrad ud fra de definitioner og afgrænsninger, der er anvendt, betyder det ikke, at der ikke kan være en forskel rent kvalitativt. *Oplevelsen* af at blive truet af et bandemedlem kan med andre ord være anderledes, end når det er andre indsatte, der fremsætter trusler mod personalet. Dette uddybes i rapporten, der præsenterer resultaterne af den kvalitative analyse af vold og trusler mod kriminalforsorgens personale (Rønneling og Poulsen 2019).

10. Opsamling og fremadrettet fokus

Risikoen for vold og trusler er en del af hverdagen for fængselsbetjente i danske fængsler og arresthuse, selvom det er en mindre andel af såvel indsatte som ansatte, der er involveret i episoderne. Det blev slået fast i den første delundersøgelse af vold og trusler mod kriminalforsorgens personale (Clausen og Bien 2018).

Denne anden delundersøgelse beskæftiger sig med den situation og de betingelser, der omgiver vold, trusler og krænkelser mod personalet. Delundersøgelsens resultater, der præsenteres i denne rapport, fokuserer på, hvordan vold, trusler og krænkelser udspiller sig og hvilke forhold, der går forud for handlingerne.

Analyserne koncentrerer sig primært om de situationelle aspekter ved konfliktsituationerne, men der suppleres ligeledes med en række individuelle forhold omkring gerningspersonerne bag episoderne med vold, trusler og krænkelser mod personalet. Dette todelte fokus ligger i tråd med øvrig forskning på området (Bottoms 1999; Lahm 2009; Wolff et al. 2009; Wright 1991). Forståelsen af de situationer, hvor personalet udsættes for overgreb, baserer sig på personalets egne skriftlige indberetninger af, hvad der er sket i de enkelte episoder.

Undersøgelsen viser, at vold og trusler mod kriminalforsorgens personale er en kompleks problemstilling, som kræver en kompleks indsats. Det betyder, at initiativerne, der skal imødegå udfordringen, ikke kan basere sig på en enstregig indsats, men skal tilgå fænomenet fra flere forskellige vinkler. Det er dog vigtigt at understrege, at formålet med undersøgelsen har været at levere viden om konfliktsituationer, herunder at se nærmere på udfaldet af forskellige typer af konfliktsituationer. Datagrundlaget til denne rapport er i sig selv ikke anvendeligt til at konkretisere, hvilke redskaber personalet bør tage i brug i en konfliktsituation med de grupper af indsatte, der træder frem som særligt problematiske, eller i de situationer, hvor betjentene synes at være særligt udsat. Kriminalforsorgens videre arbejde med at reducere vold og trusler mod personalet kan imidlertid med fordel forholde sig til den viden, undersøgelsen leverer.

På baggrund af rapportens analyser viser følgende tre hovedområder sig som nogle, der bør vies særlig opmærksomhed, når der skal sættes ind over for problemstillingen med vold, trusler og krænkelser: særlige grupper af indsatte, de situationelle forhold omkring episoderne samt personalets håndtering af situationen. Nedenfor uddybes indholdet i de enkelte områder nærmere.

10.1. Særlige grupper af indsatte

Optælles episoder over en periode på et år, er der navnlig tre grupper af indsatte, der fylder meget i forhold til vold, trusler og krænkelser mod personalet. Det drejer sig om psykisk uligevægtige indsatte, rockere- og bandemedlemmer samt udlændinge uden tilknytning til Danmark. Disse tre grupper står i alt bag mere end en tredjedel af alle episoder med vold, trusler og krænkelser, og ser samtidig ud til at være involveret i mere alvorlige episoder end andre grupper af indsatte – enten fordi episoderne oftere har et voldsommere udfald, eller fordi de opleves mere alvorligt af personalet. Udfordringerne med de tre grupper baserer sig på meget forskellige problemstillinger; fra psykiske vanskeligheder, ønsker om magtkamp/udfordring af autoriteterne til sproglige barrierer.

- **Psykisk uligevægtige** indsatte giver særlige udfordringer for personalet. Episoder, der involverer psykisk uligevægtige indsatte, ender oftere i vold/forsøg på vold sammenlignet med episoder med det øvrige klientel. Desuden kan disse episoder være sværere for personalet at håndtere, da der blandt andet i

højere grad ses selvskade og angreb på materielle genstande sammenlignet med episoder med andre klientgrupper.

- **Rockere- og bandemedlemmer** og især medlemmer af *Loyal To Familia* fylder i fortællingerne om særligt konfliktsøgende indsatte. Det mærker personalet ved, at truslerne i højere grad fremstår som velovervejede, at de har viljen til at føre truslen ud i livet, og at de har et tydeligt sammenhold blandt egne bandemedlemmer at støtte sig til (Rönneling og Poulsen 2019). Særligt amerikansk forskning har tradition for at beskæftige sig med bandemiljøer i fængsler. Her har det vist sig, at bandemedlemmer har øget risiko for at begå vold både mod andre indsatte og personalet (McGuire 2018; Rocheleau 2015). I en dansk sammenhæng har det ligeledes vist sig, at medlemmer af kriminelle grupperinger er overrepræsenterede, når det gælder vold og trusler mod personalet (Clausen og Bien 2018). I de kvantitative analyser i denne rapport ses der imidlertid ikke tendens til, at medlemmer af kriminelle grupperinger er mere tilbøjelige end andre indsatte til at gøre brug af vold, når først en episode er i gang. Henset til karakteren af truslerne og den påvirkning, de har på personalet, er det imidlertid væsentligt med en målrettet indsats over for denne gruppe af indsatte.
- Endelig er der gruppen af **udlændinge uden tilknytning til Danmark**, som omfatter er de indsatte, der ikke har et dansk cpr-nummer. Analyserne viser, at risikoen for, at en episode involverer vold/forsøg på vold frem for trusler eller krænkelser, stiger betragteligt, når det er en udlænding uden tilknytning til Danmark, der står bag. I flere episoder med ikke-dansktalende indsatte er det beskrevet i personalets indberetninger, hvordan sprogbarrierer kan skabe frustration, når hverken indsatte eller ansatte er i stand til at kommunikere på en måde, som skaber gensidig forståelse. Indberetningerne peger på, at den mislykkede kommunikation mellem indsatte og ansatte i flere tilfælde opleves at give anledning til konfliktoptrapning. Dette tema bliver nærmere behandlet i den kvalitative analyse af vold og trusler mod personalet (Rönneling og Poulsen 2019).

10.2. Situationelle forhold

Igennem rapportens analyser træder både nogle fysiske steder på matriklerne og nogle konkrete situationer frem som særligt forbundne med overgreb på kriminalforsorgens personale. I forhold til de fysiske lokationer ses dels arrestregimet, dels området i og omkring de indsattes celler at være steder, hvor der oftere forekommer alvorlige episoder. Hvad angår situationerne, er der både et tidsmæssigt perspektiv i forhold til, hvornår på døgnnet episoderne typisk udspiller sig, men særligt synes personalets udsathed også at være forbundet til de situationer, hvor de skal håndtere et krav, eller hvor de skal forsøge at opretholde orden og sikkerhed på matriklen. Disse situationelle forhold uddybes nedenfor.

- **Arrestregimet.** En række studier har peget på, at forekomsten af vold er større i fængsler med strengere regime end i fængsler med mindre restriktivt regime, hvilket indikerer, at regime og herunder sikkerhedsniveau er tydeligt forbundet med tilstedeværelsen af voldshandlinger (McGuire 2018; Rocheleau 2015). Analyserne i denne rapport viser, at i arrestregimet – som er det mest restriktive regime i den danske kriminalforsorg - ses knap en tredjedel af alle indberettede episoder at involvere en voldshandling enten i form af fuldbyrdet vold eller forsøg på vold. Det er en væsentlig større andel sammenlignet med både åbent og lukket fængselsregime. Arrestregimet er et særligt sted, hvor de tre grupper af indsatte beskrevet ovenfor typisk udgør en større andel af klientellet, men hvor såvel rammerne for de ansattes arbejde, som grundlaget for de indsattes ophold, også adskiller sig fra dem i et fængsel. Blandt andet kan

der være et særligt pres forbundet med det at være varetægtsfængslet, idet indsættelsen kan være sket mere pludseligt, der ikke er klarhed over, hvor længe indsættelsen vil vare, og den indsatte i højere grad er isoleret fra andre, sammenlignet med fængselsregimerne. Dertil kommer, at den større gennemstrømning af indsatte, den gennemsnitlige kortere opholdstid samt den mere begrænsede kontakt mellem indsatte og ansatte betyder, at personalet ikke har samme tid til og mulighed for at opnå en relation til de indsatte som i et fængsel.

- **De indsattes celler.** En relativt stor andel af episoderne starter på de indsattes celler – og andelen stiger desto mere restriktivt regimet er. I arrestregimet ses det således, at halvdelen af alle episoderne starter på cellerne. Udover at være et ofte forekommende sted for konflikter, er det også det sted på matriklerne, hvor episoderne relativt oftere indeholder en voldshandling. At en stor del af episoderne finder sted i og omkring den indsatte celler kan hænge sammen med, at cellen er et sted, hvor de indsatte opholder sig en stor del af tiden, men samtidig kan cellen også tænkes at skabe en særlig dynamik i en konfliktsituation, fordi den indsatte ikke har andre steder at fortrække til. Cellerne – og hvordan konflikter konkret håndteres, når de forekommer der – er derfor et væsentligt sted at fokusere.
- **Tid på døgnet.** Ser man på tværs af alle matrikel- og episodetyper tegner der sig et billede af, at den relativt største andel af vold, trusler og krænkelser forekommer om morgenen, når de indsatte bliver vækket og lukket ud af deres celler. Det typiske tidspunkt, hvor personalet forurettes eller udsættes for overgreb, har dog også sammenhæng med, hvilket regime der er tale om. I åbent regime ser det ud til at være særligt de første timer efter cellerne låses op om morgenen, hvor udsathed er højest, mens det i arrestregimet i højere grad er de sene eftermiddagstimer, hvor de indsatte eksempelvis kommer tilbage fra retten med en række frustrationer til følge. Når der skal iværksættes konkrete tiltag til at nedbringe overgreb mod personalet, bør der således også skeles til, hvornår der hyppigst er kontakt mellem parterne ud fra døgnrytmen de forskellige steder, hvordan arbejdet er tilrettelagt henover døgnet, og hvilke tidspunkter de indsatte særligt kan forventes at stå med særlige behov og frustrationer, som kan involvere de ansatte.
- **Kravsituationer og opretholdelse af orden og sikkerhed.** Forskning omkring vold i fængsler viser, at interaktionen mellem de indsatte og personalet er et forhold, der har væsentlig sammenhæng med årsagen til, at der sker overfald på personalet. Flere studier peger på, at den potentielt konfliktskabende interaktion blandt andet ses i situationer, hvor personalet beordrer indsatte til at gøre noget bestemt, når den indsatte føler sig uretfærdigt behandlet, ved visitation af den indsatte eller vedkommendes celle, indblanding i konflikter mellem indsatte samt ved konfiskation af ulovlige effekter (Bottoms 1999; Light 1991). Analyserne i denne rapport viser et beslægtet resultat. I langt størstedelen af alle episoder kan der ud fra personalets beskrivelser af hændelsesforløbet identificeres en situation eller en konkret handling, der bidrager til, at den konflikt, som efterfølgende udvikler sig til en krænkelse, trussel eller voldshandling mod den ansatte, igangsættes. Det betyder således også, at det kun er en mindre del af episoderne, der tilsyneladende opstår "ud af det blå". Den altoverskyggende forudgående handling, inden en situation udvikler sig til en episode, er et *krav*. Kravet kan enten være fremsat af personalet rettet mod den indsatte, som henvises til at agere på en særlig måde, eller omvendt fra den indsatte rettet mod personalet, der ikke kan imødekomme anmodningen på den måde, den indsatte ønsker det. Personalets måde at håndtere disse kravsituationer på, kan derfor være yderst væsentligt at fokusere på, når over-

greb mod personalet skal forebygges. En særlig type situation, der desuden bør gives ekstra opmærksomhed, er *ordens- og sikkerhedssituationer*. Episoder, der udspiller sig i disse situationer, ender i højere grad med vold eller forsøg på vold, sammenlignet med episoder, der udspiller sig i andre typer af situationer. Ordens- og sikkerhedssituationer omhandler blandt andet, når personalet åbner døren ind til indsatte på formodning om, at der foregår noget, der kan true ordenen eller sikkerheden på matriklen, når de gennemfører forhør, visiterer indsatte eller indsatte celle eller blander sig i konflikter mellem indsatte. Særligt sidstnævnte situation, indblanding i konflikter mellem indsatte, er der indikationer på har det alvorligste udfald.

10.3. Personalets håndtering af situationen

- **Episodernes udvikling og personalets håndtering af situationen.** En episode med vold, trusler og krænkelser er ikke en statisk størrelse. Tværtimod er det dynamiske konfliktsituationer, hvor der relativt ofte ses en udvikling fra en mindre alvorlig handling til en mere alvorlig. Dette giver anledning til at se nærmere på, hvordan personalet håndterer de enkelte situationer og hvilke faktorer, der får en episode til at eskalere og hvilke, der nedtrapper den. Datamaterialet, der er anvendt til denne undersøgelse, giver ikke mulighed for at analysere personalets konkrete adfærd i konfliktsituationen og betydningen heraf for den efterfølgende udvikling. Dog kan det konstateres, at der ses en optrapning af episodens alvorlighed i mellem hver 2. og 3. episode, hvor personalet anvender fysisk magt mod gerningspersonen, og i mellem hver 3. og 4. situation, hvor der kommer mere personale til en igangværende episode. Det vides ikke, hvordan situationerne havde udviklet sig, hvis personalet ikke havde anvendt magt, eller der ikke var kommet mere personale til en igangværende konflikt, så dette skal ikke forstås som en kritik af handlingerne i de konkrete episoder. Fundene synes dog alligevel at pege i retning af, at der med fordel også kan rettes opmærksomhed mod hvordan og i hvilke situationer, der anvendes fysisk magt, og ligeledes hvordan personale, der kommer til en igangværende konfliktsituation, agerer.

10.4. Kommende undersøgelser

Selvom der de seneste år er sket en øget registrering af særligt trusler mod personalet, er det stadig en mindre gruppe af indsatte og personale, der er involveret i konflikter, der kommer til et verbalt eller fysisk overgreb. I 2016, hvor antal registrerede tilfælde var på sit højeste i 10 år, var det 15 procent af de ansatte i fængsler og arresthuse, der rapporterede at have været udsat for enten vold eller trusler, mens 3 procent af de indsatte var registreret som gerningspersoner (Clausen og Bien 2018).²⁵ Et væsentligt område, som denne undersøgelse imidlertid ikke har beskæftiget sig med, er de indsatte og ansatte, der *ikke* har været involveret i en volds- eller trusselsepisode. Formålet med den kommende delundersøgelse 3 er netop at indkredse, hvad der kendetegner de indsatte og ansatte, der ikke er involveret i nogen volds- eller trusselsepisoder. Undersøgelsen vil således ikke kun forsøge at udpege faktorer, der øger risikoen for at blive indblandet i en volds- eller trusselsepisode, men omvendt også faktorer, der mindsker risikoen for samme.

Når delundersøgelse 3 foreligger, har kriminalforsorgen fået et blik på såvel udviklingen i vold og trusler 2007-2017, et dyk ned i de konkrete episoder, der udspiller sig, samt et billede af risikoprofilerne for både indsatte og ansatte. Med dette er arbejdet dog ikke gjort. Forskningen omkring vold i fængsler peger på, at de situationelle og individuelle faktorer er væsentlige, men at det interaktionelle og relationelle perspektiv også bør

²⁵ Omfatter ikke krænkelser, men kun vold eller trusler.

belyses. Dette element i forståelsen af vold og trusler mod kriminalforsorgens personale er stadig underbelyst i dansk sammenhæng. Fremtidige undersøgelser kan derfor med fordel blandt andet beskæftige sig med, hvilke motivationer og overvejelser de indsatte har i forhold til at krænke, true eller overfalde personalet, hvilken indflydelse relationen til den indsatte har for den ansattes risiko for at blive udsat for et overgreb, og ikke mindst hvordan personalets konkrete adfærd i en konfliktsituation kan bidrage til, at konflikten enten nedtrappes eller eskaleres.

Det er utopi at tro, at vold og trusler mod kriminalforsorgens personale er en problemstilling, der fuldstændig kan undgås. Dels vil frihedsberøvelsen i sig selv samt den væsentlige inddæmning af de indsattes mulighedsrum altid være konfliktgenerende, dels vil der altid være udfordringer med den del af klientellet, der ikke formår eller har interesse i at løse konflikter på en legitim måde. Men med viden om, at udsathed for vold og trusler har dokumenteret sammenhæng med psykiske lidelser og sygefravær (Friis et al. 2017; Lanctôt og Guay 2014) bør personalets sikkerhed og tryghed på arbejdet uanset være et område, som kriminalforsorgen også fremadrettet prioriterer at indhente viden om og udvikle handlingsanvisninger til.

Litteraturliste

- Bierie, D. M. 2012: *Is Tougher Better? The Impact of Physical Prison Conditions on Inmate Violence*. International Journal of Offender Therapy and Comparative Criminology, 56(3).
- Bottoms, A. E. 1999: *Interpersonal Violence and Social Order in Prisons*. Crime and Justice, 26, 205–281.
- Clausen, S. og Bien, N. 2018: *Vold og trusler mod Kriminalforsorgens personale – Udvikling 2007-2017*. Direktoratet for kriminalforsorgen.
- Friis, K., Larsen, F. B. og Lasgaard, M. 2017: *Physical Violence at Work Predicts Health-Related Absence From the Labor Market: A 10-Year Population-Based Follow-Up Study*.
- Justitsministeriet: *Vold og trusler mod offentligt ansatte – Undersøgelse til brug for udvalgsarbejde om årsager til væksten i antallet af retspsykiatriske patienter*. Justitsministeriets Forskningskontor (2015).
- Lahm, K. F. 2009: *Inmate Assaults on Prison Staff: A Multilevel Examination of an Overlooked Form of Prison Violence*. The Prison Journal, 89 (2), 131–150.
- Lanctôt, N. og Guay, S. 2014: *The aftermath of workplace violence among healthcare workers: A systematic literature review of the consequences*. Aggression and Violent Behavior, 19(5), 492-501.
- Light, S. C. 1991: *Assaults on prison officers: Interactional themes*. Justice Quarterly, 8(2), 243–261.
- McGuire, P. J. 2018: *Understanding Prison Violence: A Rapid Evidence Assessment*. Her Majesty's Prison and Probation Service. Ministry of Justice. 2018.
- Rocheleau, A. M. 2015: *Ways of Coping and Involvement in Prison Violence*. International Journal of Offender Therapy and Comparative Criminology; London, 59(4), 359.
- Rönnelid, A. og Poulsen, J. B. 2019: *Konflikthåndtering under pres? – vold og trusler mod fængselsbetjente i et kvalitativt perspektiv*. Direktoratet for Kriminalforsorgen.
- Wolff, N., Shi, J., og Sigel, J. 2009: *Understanding Physical Victimization Inside Prisons: Factors that Predict Risk*. Justice Quarterly, 26(3), 445–475.
- Wright, K. N. 1991: *A study of individual, environmental, and interactive effects in explaining adjustment to prison*. Justice Quarterly, 8(2), 217–242.

Bilag 1. Datamaterialet i absolutte tal

Data til figur 1. Episodernes alvorlighed fordelt på regime. Kun fængsler og arresthuse. Antal i stikprøven.

	Vold/forsøg på vold	Trusler	Krænkelser	I alt
Åbent fængselsregime	5	40	24	69
Lukket fængselsregime	16	60	27	103
Arrestregime	47	99	5	151
I alt	68	199	56	323

Data til figur 2. Episodernes fordeling på døgnets 24 timer. Kun fængsler og arresthuse. Antal i stikprøven.

Tidspunkt	Kl. 7	Kl. 8	Kl. 9	Kl. 10	Kl. 11	Kl. 12	Kl. 13	Kl. 14	Kl. 15	Kl. 16	Kl. 17	Kl. 18	I alt
Antal	10	39	23	20	21	24	24	32	15	25	21	12	266
Tidspunkt	Kl. 19	Kl. 20	Kl. 21	Kl. 22	Kl. 23	Kl. 0	Kl. 1	Kl. 2	Kl. 3	Kl. 4	Kl. 5	Kl. 6	
Antal	19	24	8	5	2	3	1	1	1	1	1	4	70
I alt													336

Data til figur 3. Episoder med krænkelser, trusler og vold fordelt på tid og regime. Kun fængsler og arresthuse. Antal i stikprøven.

	Morgen/for- middag: 08-11.59	Middag/ef- termiddag: 12-15.59	Eftermid- dag/aften: 16-19.59	Aften: 20-23.59	Nat: 24-03.59	Nat/mor- gen: 04-07.59	I alt
Åbent fængselsregime	29	16	9	8	1	5	68
Lukket fængselsregime	31	37	16	5	1	8	98
Arrestregime	40	39	49	17	4	2	151
I alt	100	92	74	30	6	15	317

Data til tabel 3. Episodernes startsted. Antal i stikprøven.

Sted	Antal
I og omkring cellerne og besøgslokale	125
Fællesarealer til daglig brug	87
Rum hvor indsatte placeres af personalet	35
Værksted, produktions- eller uddannelseslokaler	18
Personaleområder	34
Uden for matriklen	46
I alt	345

Data til figur 4. Episodernes startsted fordelt på regime. Kun fængsler og arresthuse. Antal i stikprøven.

	I og omkring cellerne	Fællesarealer til daglig brug	Rum hvor indsatte placeres	Værksted/produktion/uddannelseslokaler	Personaleområder	I alt
Åbent fængselsregime	14	18	10	6	16	64
Lukket fængselsregime	29	29	5	10	11	84
Arrestregime	81	33	19	0	5	138
I alt	124	80	34	16	32	286

Data til figur 5. Episodernes startsted fordelt på alvorlighed. Antal i stikprøven.

	Vold/forsøg på vold	Trusler	Krænkelser	I alt
I og omkring cellerne og besøgslokale	34	84	6	124
Rum hvor indsatte placeres	9	23	3	35
Fællesarealer til daglig brug	20	43	24	87
Værksted/produktion/uddannelseslokaler	3	7	8	18
Personaleområder	1	18	15	34
Uden for matriklen	4	27	15	46
I alt	71	202	71	344

Data til tabel 4. Situationen umiddelbart før episodestart. Antal i stikprøven.

Situation kategoriseret	Antal
Personalet giver afslag på anmodninger eller formidler upopulære beslutninger til klienterne	122
Personalet opretholder orden og sikkerhed	82
Personalet udfører andre daglige opgaver	101
Personalet overflytter indsatte	15
Situationer uden for matriklen	39
Anden situation	23
I alt	382

Data til figur 6. Alvorligste handling fordelt på situation. Antal i stikprøven.

	Vold/forsøg på vold	Trusler	Krænkelser	I alt
Orden og sikkerhed	27	50	4	81
Andre daglige opgaver	20	55	26	101
Afslag på anmodninger etc.	19	77	26	122
Overflytning	2	12	1	15
Uden for matrikel	3	21	15	39
Anden situation	1	17	5	23
I alt	72	232	77	381

Data til figur 7. Udløsende faktorer i episoder med krænkelser, trusler eller vold. Antal i stikprøven.

	Antal
Krav fra personalet	145
Krav fra klienten	112
Krav både fra personalet og klienten	28
Anden udløser	24
Uden foranledning	50
I alt	359

Data til figur 8. Episodernes alvorlighed fordelt på, om der er en umiddelbar foranledning eller ej. Antal i stikprøven.

	Vold/forsøg på vold	Trusler	Krænkelser	I alt
Foranledning i form af krav, grænsesætning eller andet	66	188	54	308
Ingen umiddelbar foranledning	6	25	19	50
I alt	72	213	73	358

Data til figur 9. Første og mest alvorlige handling i episoderne. Antal i stikprøven.

	Første handling	Alvorligste handling
Krænkelser (upassende sprogbrug, fagter mv.)	146	77
Trusler verbale eller nonverbale	187	217
Trusler med våben eller andre genstande	12	15
Forsøg på vold	12	20
Vold (slag mod krop, arme mv., men ikke mod hoved og uden brug af våben)	14	30
Vold af særlig alvorlig karakter (slag mod hoved, brug af våben, genstande mv.)	10	22
I alt	381	381

Data til figur 10. Udvikling i episoderne generelt. Antal i stikprøven.

	Antal
Ingen eskalering i alvorlighed	288
Eskalering i alvorlighed	93
I alt	381

Data til figur 11. Type af udvikling i episoder med krænkelser, trusler og vold. Antal i stikprøven.

Første handling		Alvorligste handling	
Krænkelser	146	Vold	18
		Trusler	51
		Krænkelser (ingen eskalering)	77
Trusler	199	Trusler (ingen eskalering)	178
		Vold	21
Vold	36	Vold (ingen eskalering)	34
		Alvorligere vold	2
I alt	381	I alt	381

Data til figur 12. Eskalering i episoder hhv. inden for og uden for kriminalforsorgens matrikler. Antal i stikprøven.

	Eskalering	Ingen eskalering	I alt
Inden for kriminalforsorgens matrikler	90	252	342
Uden for kriminalforsorgens matrikler	3	36	39
I alt	93	291	381

Data til tabel 5. Fordeling af tilstedeværende personer ved den alvorligste del af episoderne. Antal i stikprøven.

Tilstedeværende	Antal
En klient, en personale	61
En klient, flere personaler	210
Flere klienter, en personale	38
Flere klienter, flere personaler	40
I alt	349

Data til figur 13. Tilstedeværende personer fordelt på episodetype. Antal i stikprøven.

	Vold/forsøg på vold	Trusler	Krænkelser	I alt
En klient og en eller flere personaler	63	163	45	271
Flere klienter og en eller flere personaler	9	41	27	77
I alt	72	204	72	348

Data til figur 14. Tilstedekomst af flere personer fordelt på episodetype. Antal i stikprøven.

	Der kommer flere personer til	Der kommer ikke flere personer til	I alt
Episoder med krænkelser	11	45	56
Episoder med trusler	72	119	191
Episoder med vold/forsøg på vold	46	22	68
I alt	129	186	315

Data til figur 15. Udvikling i episoder, hvor der kommer flere personer til. Antal i stikprøven.

	Antal
Konfliktniveau dæmpes	50
konfliktniveau uændret	38
Konfliktniveau eskaleres	41
I alt	129

Data til figur 16. Anvendelse af fysisk magt fordelt på episodetype. Antal i stikprøven.

	Fysisk magt anvendt	Fysisk magt ikke anvendt	I alt
Episoder med krænkelser	7	57	64
Episoder med trusler	66	128	194
Episoder med vold/forsøg på vold	65	7	72
I alt	138	192	330

Data til figur 17. Anvendelse af fysisk magt fordelt på regime. Kun fængsler og arresthuse. Antal i stikprøven.

	Fysisk magt anvendt	Fysisk magt ikke anvendt	I alt
Åbent fængselsregime	16	51	67
Lukket fængselsregime	36	59	95
Arrestregime	83	62	145
I alt	135	172	307

Data til figur 18. Udvikling i episoder, hvor personalet anvender fysisk magt. Kun fængsler og arresthuse. Antal i stikprøven.

	Eskalering	Ingen eskalering	I alt
Episoder hvor der anvendes fysisk magt	53	86	139

Data til figur 19. Episoderne fordelt, på om gerningspersonen angriber materielle genstande. Antal i stikprøven.

	Angreb på genstande	Ingen angreb på genstande	I alt
Alle episoder	96	253	349

Data til figur 20. Udvikling i episoder hvor gerningspersonen angriber materielle genstande. Antal i stikprøven.

	Eskalering	Ingen eskalering	I alt
Episoder hvor gerningspersonen angriber materielle genstande	53	43	96

Data til figur 21. Episoderne fordelt på, om gerningspersonen vurderes psykisk uligevægtig. Antal i stikprøven.

Psykisk uligevægt	Antal
Ja, personalet har selv anført det	32
Ja, personalet har ikke direkte anført det, men det er vores vurdering på baggrund af indberetningen	25
Nej/fremgår ikke	280
I alt	337

Data til figur 22. Alvorligheden i episoder med og uden en psykisk uligevægtig gerningsperson. Antal i stikprøven.

	Vold/forsøg på vold	Trusler	Krænkelser	I alt
Gerningsperson ikke psykisk uligevægtig	50	176	53	279
Gerningsperson psykisk uligevægtig	20	34	3	57
I alt	70	210	56	336

Data til figur 23. Psykisk uligevægt og angreb på genstande. Antal i stikprøven.

	Angreb på genstande	Ingen angreb på genstande	I alt
Gerningsperson ikke psykisk uligevægtig	70	201	271
Gerningsperson psykisk uligevægtig	25	31	56
I alt	95	232	327

Data til figur 24. Psykisk uligevægt og regimetype. Kun fængsler og arresthuse. Antal i stikprøven.

	Arrestregime	Lukket fængselsregime	Åbent fængselsregime	I alt
Gerningsperson ikke psykisk uligevægtig	115	90	64	269
Gerningsperson psykisk uligevægtig	36	13	5	54
I alt	151	103	69	323

Data til figur 25. Psykisk uligevægt og sted episoden starter. Antal i stikprøven.

	I og omkring cellerne	Fællesarealer til daglig brug	Rum hvor indsatte placeres	Værksted/produktion/uddannelseslokaler	Personaletområder	Uden for matriklen	I alt
Gerningsperson ikke psykisk uligevægtig	94	71	24	16	33	13	251
Gerningsperson psykisk uligevægtig	31	11	10	0	1	1	54
I alt	125	82	34	16	34	14	305

Data til figur 26. Psykisk uligevægt og situationen forud for episoden. Antal i stikprøven.

	Orden og sikkerhed	Andre daglige opgaver	Afslag på anmodninger etc.	Øvrige situationer	I alt
Gerningsperson ikke psykisk uligevægtig	59	82	107	32	280
Gerningsperson psykisk uligevægtig	22	16	15	4	57
I alt	81	98	122	36	337

Data til figur 27. Psykisk uligevægt og anvendelse af fysisk magt. Antal i stikprøven.

	Der anvendes fysisk magt	Der anvendes ikke fysisk magt	I alt
Gerningsperson ikke psykisk uligevægtig	101	159	260
Gerningsperson psykisk uligevægtig	36	19	55
I alt	137	178	315

Data til figur 28. Psykisk uligevægt og eskalering efter anvendelse af fysisk magt. Antal i stikprøven.

	Episoden eskalerer efter magtanvendelse	Episoden eskalerer ikke efter magtanvendelse	I alt
Gerningsperson ikke psykisk uligevægtig	43	59	102
Gerningsperson psykisk uligevægtig	8	28	36
I alt	51	87	138

Data til figur 29. Alvorlighed i episoder med gerningspersoner med og uden dansk cpr-nummer (udlændinge). Antal i stikprøven.

	Krænkelser	Verbale eller nonverbale trusler	Trusler med våben eller andre genstande	Forsøg på vold	Vold (slag mod krop, arme mv., men ikke mod hovede og uden brug af våben)	Vold af særlig alvorlig karakter (slag mod hovede, brug af våben, genstande mv.)	I alt
Danske statsborgere	43	139	7	7	14	15	225
Udenlandske statsborgere med dansk cpr-nummer	10	41	4	1	5	5	66
Udlændinge uden tilknytning til Danmark	3	17	2	11	10	2	45
I alt	56	197	13	19	29	22	336

Bilag 2. Supplerende tabeller

Table 1. Situationen forud for episoden fordelt på regime. Kun fængsler og arresthuse. Antal i stikprøven og procent.

		Orden og sikkerhed	Andre daglige opgaver	Afslag på anmodninger etc.	Overflytning	Uden for fængsel eller arresthus	Andet	I alt	
Regime-type	Åbent fængselsregime	Antal	18	18	30	2	0	1	69
		Procent	26,1%	26,1%	43,5%	2,9%	0,0%	1,4%	100,0%
		Adjusted Residual	,4	-,7	1,4	-,8	-,9	-1,2	
	Lukket fængselsregime	Antal	16	37	37	3	1	9	103
		Procent	15,5%	35,9%	35,9%	2,9%	1,0%	8,7%	100,0%
		Adjusted Residual	-2,6	1,8	-,2	-1,0	,1	2,9	
	Arrestregime	Antal	45	40	51	10	2	3	151
		Procent	29,8%	26,5%	33,8%	6,6%	1,3%	2,0%	100,0%
		Adjusted Residual	2,1	-1,1	-1,0	1,6	,7	-1,7	
	I alt	Antal	79	95	118	15	3	13	323
		Procent	24,5%	29,4%	36,5%	4,6%	0,9%	4,0%	100,0%

Fischer's Exact Test p=0,03

Tabel 2. Fordeling af episoder med og uden foranledning. Kun episoder med vold og forsøg på vold.

			Forsøg på vold	Vold (slag mod krop, arme mv., men ikke mod hoved og uden brug af våben)	Vold af særlig alvorlig karakter (slag mod hoved, brug af våben, genstande mv.)	I alt
Foranledning	Ingen umiddelbar foranledning	Antal	1	0	5	6
		Procent	16,7%	0,0%	83,3%	100,0%
		Adjusted Residual	-,6	-2,2	2,9	
	Foranledning i form af krav, grænsesætning eller andet	Antal	19	30	17	66
		Procent	28,8%	45,5%	25,8%	100,0%
		Adjusted Residual	,6	2,2	-2,9	
I alt	Antal	20	30	22	72	
	Procent	27,8%	41,7%	30,6%	100,0%	

Fischer's Exact Test p=0,009

Tabel 3. Fordeling af episoder med og uden foranledning. Kun episoder med trusler.

			Trusler verbale eller nonverbale	Trusler med våben eller andre genstande	I alt
Foranledning	Ingen umiddelbar foranledning	Antal	20	5	25
		Procent	80,0%	20,0%	100,0%
		Adjusted Residual	-2,9	2,9	
	Foranledning i form af krav, grænsesætning eller andet	Antal	179	9	188
		Procent	95,2%	4,8%	100,0%
		Adjusted Residual	2,9	-2,9	
I alt	Antal	199	14	213	
	Procent	93,4%	6,6%	100,0%	

Fischer's Exact Test p=0,014

Tabel 4. Tilstedeværende fordelt på regime. Kun fængsler og arresthuse.

			En klient og en eller flere personaler	Flere klienter og en eller flere personaler	I alt
Regimetype	Åbent fængselsregime	Antal	53	14	67
		Procent	79,1%	20,9%	100,0%
		Adjusted Residual	-1,1	1,1	
	Lukket fængselsregime	Antal	66	25	91
		Procent	72,5%	27,5%	100,0%
		Adjusted Residual	-3,4	3,4	
	Arrestregime	Antal	134	11	145
		Procent	92,4%	7,6%	100,0%
		Adjusted Residual	4,0	-4,0	
I alt	Antal	253	50	303	
	Procent	83,5%	16,5%	100,0%	

Fischer's Exact Test p=0,000

Tabel 5. Psykisk uligevægt fordelt på om hændelsen opstår uden foranledning. Kun episoder der omfatter vold eller forsøg på vold.

			Psykisk uligevægt	Ikke psykisk uligevægt	I alt
Foranledning	Ingen umiddelbar foranledning	Antal	6	0	6
		Procent	100,0%	0,0%	100,0%
		Adjusted Residual	4,1	-4,1	
	Foranledning i form af krav, grænsesætning eller andet	Antal	14	52	66
		Procent	21,2%	78,8%	100,0%
		Adjusted Residual	-4,1	4,1	
I alt	Antal	20	52	72	
	Procent	27,8%	72,2%	100,0%	

Fischer's Exact test p=0,000

Tabel 6. Psykisk uligevægt fordelt på om gerningspersonen udfører eller truer med selvskaade i løbet af episoden.

			Selvskaade eller trusler herom	Ingen selvskaade eller trusler herom	I alt
Psykisk uligevægt	Ja	Antal	15	42	57
		Procent	26,3%	73,7%	100,0%
	Nej	Antal	1	279	280
		Procent	0,4%	99,6%	100,0%
I alt		Antal	16	321	337
		Procent	4,7%	95,3%	100,0%

Fischer's Exact Test p=0,000